

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН 2014-2020 г.

(актуализиран вариант, 2018 г.)

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

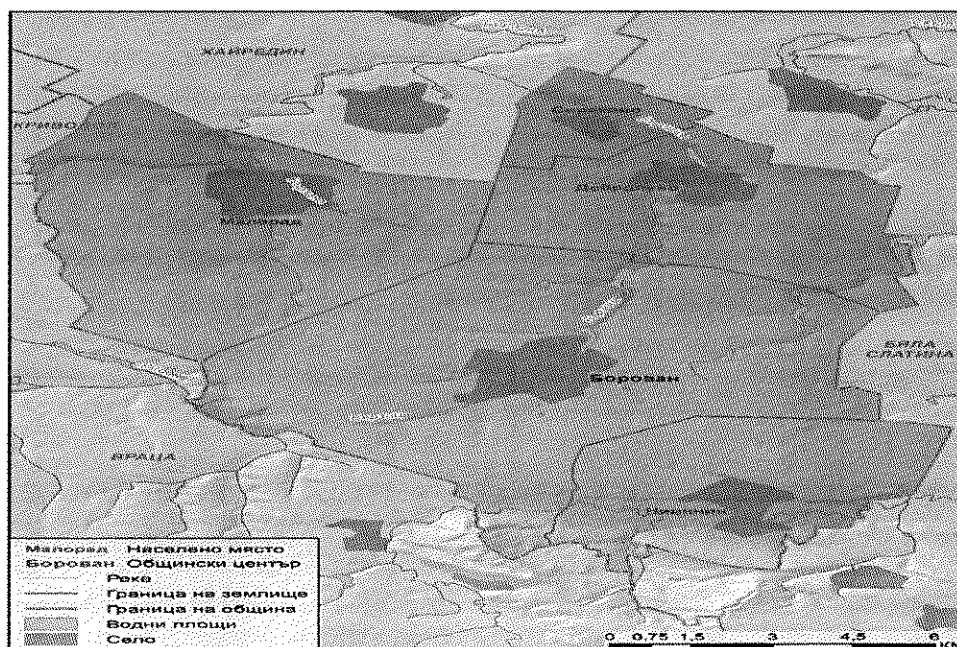
1. Местоположение, граници и място в административно-териториалната и регионална структура

Община Борован е разположена в котловината на Дунавската равнина и се намира в Северозападния район за планиране на Република България, като попада в границите на област Враца. Площта на общината е 212,07 кв. км., като територията на община Борован обхваща централните части на областта.

Северната граница на община Борован е с община Хайредин. На изток и югоизток общината граничи с община Бяла Слатина. Западната и югозападната граница достигат община Враца. В най-северозападните си части община Борован има слаби контактни зони с община Криводол.

Селищната мрежа на общината е съставена от пет населени места, а именно селата - с. Борован, с. Малорад, с. Добролево, с. Нивянин и с. Сираково.

Карта №1 Географско положение на община Борован и съставляващите я населени места.

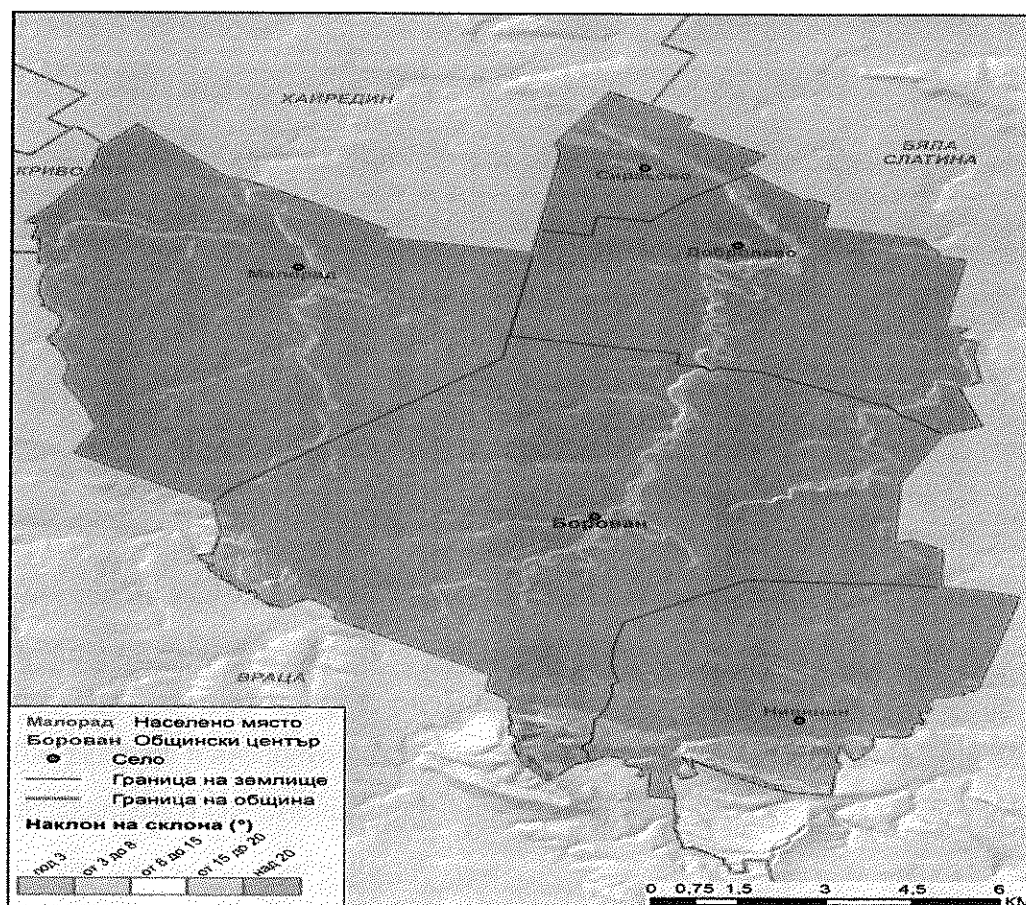

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г.

2. Релеф и геоложки строеж

Релефът на общината е равнинно-хълмист, като средната надморска височина е между 250 – 350 м. Характерът на релефа благоприятства развитието на интензивно аграрно стопанство. Релефът на общината е представен от морфоструктурата на Мизийската плоча. В основата си платформата е изградена от стари докамбрийски и палеозойски силно нагънати магмени и метаморфни скали. Върху тези скали има хоризонтална покривка от мезозойски и неозойски седименти. На територията на общината са разкрити морски и бракични седименти (късна креда) и глинесто-теригенно-карбонатни седименти (ранна креда). В най-северните райони на общината е разкрита льосовата покривка, характерна за някои части от териториите, които Мизийската плоча обхваща.

Карта №2. Наклон на склона на община Борован.

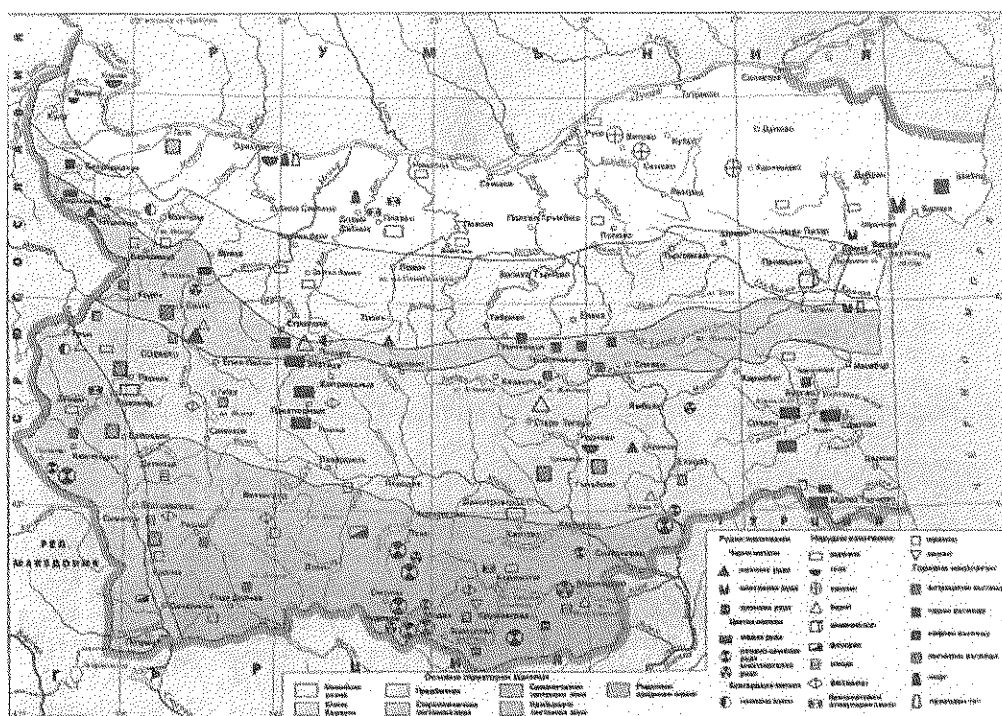

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г

3. Полezni изкопаеми

На територията на община Борован не са разкрити находища на полезни изкопаеми, които да окажат влияние на бъдещото развитие на общината. Традиционно добивани природни суровини в района са глина за тухли и карбонатна скална маса за производство на цимент и вар.

Карта № Полезни изкопаеми на територията на Република България.

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г

4. Климат

Община Борован се намира под влиянието на умерено-континенталния климат. Съществено влияние върху характера на климата оказват релефът, надморската височина, въздушният пренос. Карпатската и Старопланинската орографска бариера и широката континентална отвореност на цялата Дунавска равнина на изток и североизток към територията на Източноевропейската равнина, и транспортираните и трансформирани различни по произход въздушни маси оказват силно влияние върху цялостното формиране на климата.

Континенталният характер на климата е ясно изразен. Характерни белези на климата на територията на община Борован са студената зима и топлото лято. Температурните амплитуди са високи, като могат да достигнат 24 - 25°C.

Средните януарски температури за територията на общината са около 0 - 1,5°C. Седноюлските температури са относително високи – 22 - 24°C.

Годишната сума на валежите за община Борован е около 500мм. На територията на общината има ясно изразен пролетно-летен максимум на валежите и зимен минимум. Валежите от сняг и продължителната снежна покривка са ежегодно явление.

Преобладаващите за общината ветрове са западните и северозападните.

5. Води

Водните ресурси на община Борован са сравнително недостатъчни. Основни водни артерии на територията на общината са реките Скът и Бързина. Река Скът, която е част от водосборния басейн на р. Огоста преминава през територията на община Борован, край село Нивянин. През територията на село Малорад протича р. Бързина, която е ляв приток на р. Скът.

Река Скът е най-големият приток на р. Огоста, с дължина 134км. Извира от местността Речка. Средногодишният отток на реката при станция Нивянин е 0,86 m³/s. Максимумът на оттока е през пролетта, което е резултат от топенето на снежната покривка и пролетните дъждове. Пълноводието на реката продължава до юни, което е следствие от майско-юнския дъждовен максимум. В басейна на реката са изградени множество микроязовири, с цел напояване и основно за подпомагане на селското стопанство.

На територията на община Борован, р. Бързина протича през с. Малорад, като по течението ѝ са разположени още селата Рогозен, Бързина, Ботево и Липница. Площта на водосборния басейн на реката е 244 км², което съставлява 22,7% от водосборния басейн на река Скът. Основен приток на р. Бързина е река Сираковска бара.

Язовирите, изградени на територията на общината са яз. Сираково, яз. Добролево (югозапад), яз. Добролево (север), яз. Тихов лаг, яз. Андровски, яз. Гъбов дол, яз. Селския, яз. Велчов лаг, яз. Братковец, яз. Жарковец

6. Почви

Видът на почвите на територията на община Борован е оподзолен чернозем. Този почвен тип осъществява прехода между черноземите и сивите горски почви. Оподзолените черноземи са образувани основно върху карбонатни материали. Отличават се с песъкливо-глинест до глинест механичен състав. Черноземите са изключително подходящи за отглеждането на зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица), технически култури и различни видове зеленчуци.

7. Растителен и животински свят

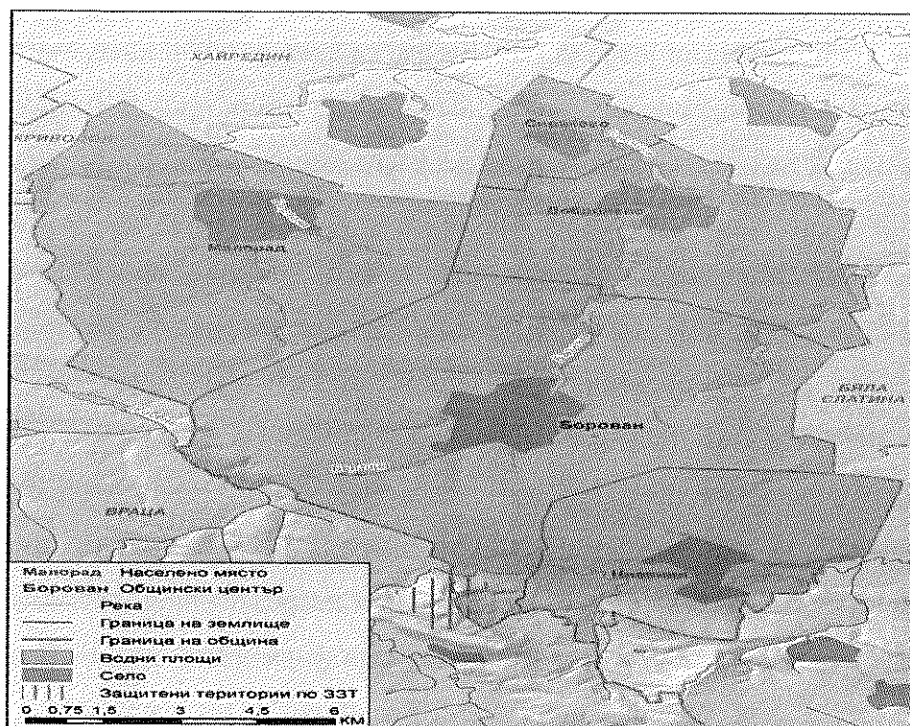
На територията на общината доминират земеделските площи, които са установени на мястото на горите в дъбовия пояс и дъбово-габъровия пояс. Селскостопанските площи са разположени на мястото на смесени гори от цер и благун.

Разпространението на горите и храсталаците е сравнително разрежено. Тревната покривка е изградена предимно от ксерофитни тревни видове.

Мезоксеротермната тревна растителност е представена от луковична ливадина, пасищен райграс, трескот, на места белизма и садина. Броеничеста ливадина и ливадна власатка участват основно в изграждането на мезофитните тревни формации.

Животинският свят и животинските видове са характерните за средноевропейската фаунистична зона. Често срещани животински видове са язовец, дива свиня, лисици, сърни, зайци, белки и чакали.

Карта № Представяща защитените територии в община Борован.

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г.

Изводи:

1. Характерът на релефа благоприятства развитието на интензивно аграрно стопанство.
2. Водните ресурси на територията на община Борован са недостатъчни.
3. Наличието на плодородни почви спомага отглеждането на зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица), технически култури и различни видове зеленчуци.

3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

3.1. Обща характеристика на икономиката

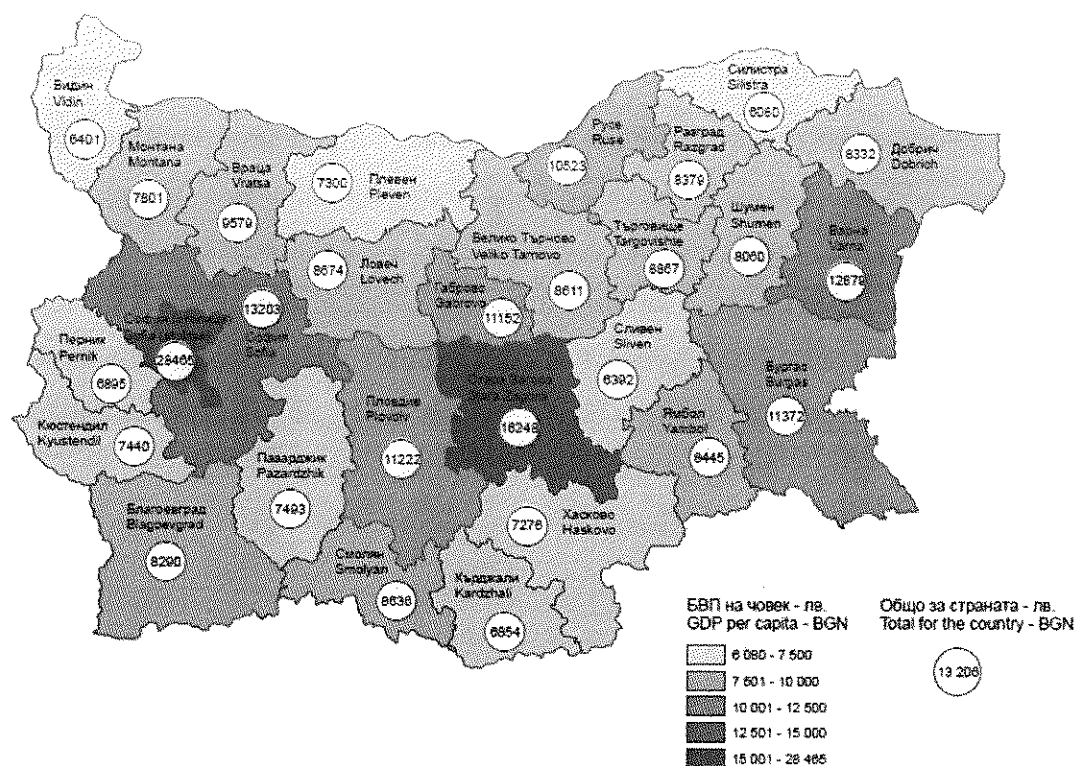
В областната стратегия за развитие на област Враца, община Борован е определена като ниво 5, общината е малка, както по площ, така и по население и е силно зависима в своето развитие от географското си положение преди всичко от близостта до Враца, от ж.п. линията и от фериботните комплекси Видин и

Оряхово на река Дунав. Община Борован се намира в Северозападния район за планиране, който е значително изостанал в сравнение с останалите райони в ЕС и е с най-нисък принос към националния БВП. Това са част от причините, които налагат насочването на интегрирани териториални инвестиции през следващия програмен период, с цел търсене на възможност за комплексно и фокусирано развитие на района.

Област Враца сред малкото области, в които БВП намалява през 2015 г., достигайки 9305 лв., при БВП - 12 339 лв. за страната, въпреки че средната заплата в областта расте непрекъснато, но в сравнителен план през 2015 г. спрямо 2014 г. ръстът ѝ е по-нисък от средния за страната. Именно посочените тенденции предопределят ръста на дела на местното население, което живее под линията на бедност за страната, като за област Враца през 2015 г. достига 37,7%, докато средно за страната е 22,9% . В Северозападния район за планиране област Враца притежава голям принос при формирането на БВП на района, което се дължи основно на АЕЦ „Козлодуй“. Последствията от световната икономическа криза икономиката на България успява да преодолее едва през 2014г., в следствие на което съвкупното производство в реално измерение надминава пред кризисното си ниво, въпреки това в голяма част от областите възстановяването от кризата предстои. Прави впечатление от публикуваните данни НСИ, че към 2014г. единственият регион, в който всички области /Видин, Враца, Монтана, Плевен и Ловеч/ без изключение не са възстановили от кризата, това е Северозападна България. Въпреки икономическото оживление в повечето области, което се наблюдава през 2015г., ако се съди от процесите на пазарите на труда и динамиката на доходите, се наблюдава, че 8 области не успяват да се включат в процеса на създаване на нови работни места, в следствие на което заетостта в тях намалява, тези към тези области притежаващи сериозни проблеми в местните икономики са и областите Враца и Монтана, където се наблюдава процес на стагнация в заетостта, което от друга страна ни показва, че икономическото възстановяване или изобщо не е започнало, или не върви в нужния темп за догонване на пред кризисните нива.

**Фигура № Брутен вътрешен продукт на човек от населението за 2016
година в България (%).**

Източник: Районите, областите и общините на Р. България за 2012 г.

Както се вижда от представената графика БВП на човек от населението за област Враца е 9579лв., което остава ниско в сравнение със средния БВП за страната – 13 206лв., но БВП на човек от населението за област Враца е най-голям в сравнение с останалите области в Северозападния район за планиране.

е висок 8361 лв., което все още остава ниско в сравнение със средното за страната – 10 248 лв. В следващата таблица ще представим показателя БДС, който разкрива икономическия профил на областта и може да бъде определен като индустриално насочен.

Таблица № Разпределение на БДС по сектори в област Враца в периода 2012-2016г.

година	БДС по икономически сектори, млн. лв.		
	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги
2012	159	735	575
2013	154	579	571
2014	152	715	595
2015	149	656	592

Източник: НСИ, Инфостат,

Както се вижда от данните представени в таблицата, водещо място в областта през разглеждания период е на дела на индустрията в икономиката на областта, въпреки това прави впечатление, че се запазва тенденция на намаляване на дела на Селското, горското и рибното стопанство и леко повишаване на дела на Услугите през последните три години, като делът на земеделието е близък до средния за страната. В представената обща макроикономическа картина на област Враца, община Борован допринася предимно в сферата на селското стопанство, тъй като преработващата промишленост е слабо застъпена. Икономиката на община Борован е моноструктурна и е силно зависима от земеделието, което оказва силно влияние и върху безработицата в общината. Намаляването на човешкия капитал в общината, както и в област Враца е в следствие на демографските процеси и като цяло се отразява върху привлекателността, както на областта, така и на общината за инвестиции, активността и предприемачеството. Както се вижда от данните в следващата таблица негативните демографски процеси се отразяват и пряко върху икономическата активност на стопанските субекти в областта и върху намаляването на броя на заетите и наетите през периода от 2012г. до 2016г.

Таблица № Разпределение на броя на заетите и наетите лица в област Враца в периода от 2012 до 2016г. (брой лица в хиляди).

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети	Заети	Наети
Общо	68,259	47,309	67,469	45,72	66,759	43,43	62,248	41,362	59,615	40,507
Селско, горско и рибно стопанство	18,689	2,395	18,914	2,317	20,192	2,296	18,01	2,514	16,854	2,833
Индустрия (с изкл. на строителството)	15,27	14,641	14,284	13,683	14,072	13,094	13,146	12,314	13,304	12,733
В това число:										
преработваща промишленост	9,761	9,213	9,134	8,541	8,936	7,97	8,721	7,895	8,383	7,82
Строителство	3,655	3,419	3,71	3,364	3,529	3,085	3,003	2,588	2,596	2,124
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	12,214	9,179	12,039	8,561	11,729	8,476	11,886	8,503	11,778	8,538
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти;	0,283	0,249	0,29	0,255	0,274	0,243	0,273	0,244	0,275	0,248

домакински вещи и
други дейности

Източник: НСИ, Инфостат

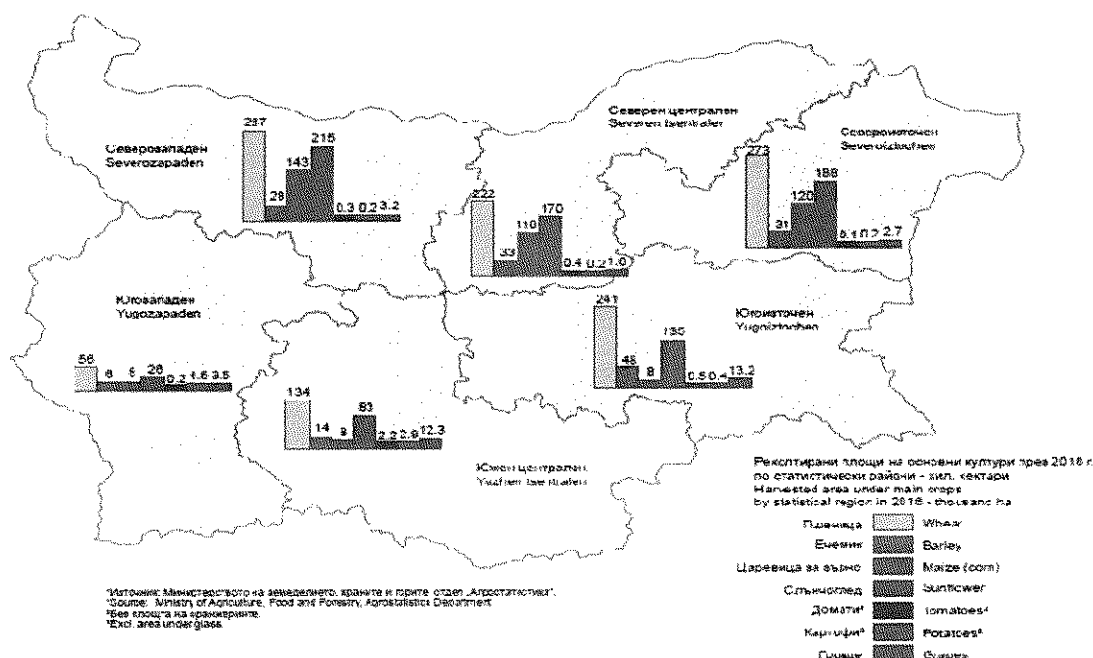
Именно предвид негативните данни представени до момента по отношение на икономическото развитие на област Враца и в частност на община Борован, трябва да бъде обърнато внимание върху ролята на общинската и областната администрации за стимулиране на бизнеса и привличане на средства за развитие, включително от фондовете на Европейския съюз.

3.2. Анализ на икономиката по отрасли

Селско стопанство

За община Борован структуроопределящ отрасъл за икономиката е селското стопанство, тъй като община притежава благоприятни природо-климатични условия за отглеждането на зърнено-фуражни, маслодайни култури, зеленчуци и плодове, а едновременно с това площта на земеделската територия в община е голяма. Също така трябва да се има предвид, че на територията на Северозападния район за планиране се разчита основно на селското стопанство, а и както е видно от следващата фигура на реколтираните площи на основните култури произвеждани в района

Фигура № Реколтирани площи на основните култури произвеждани по райони за планиране в България за 2016г.

Източник: Районите, областите и общините на Р. България за 2016 г.

От представената фигура се вижда, че Северозападния район за планиране разчита основно на селското стопанство, особено като имаме предвид заетите площи за основните култури като района държи първо място с 143 хил. хектара царевица за зърно и 215 хил. хектара слънчоглед, а освен това е и на второ място с 267 хил. хектара пшеница.

Таблица № Баланс на територията по вид територия към 2000 г. в декари.

NUTS	EKTTE	Статистически зони Статистически райони Области Общини	Общо	Територия по вид		
				земеделска		
				общо	в т.ч. обработваема площ	
					общо	в т.ч. поливна площ
BG	BG	Общо за страната	111001902	63764817	49769279	7453548
BG31	BG31	Северозападен	19070308	13282060	10898795	1456650
BG313	VRC	Враца	3619769	2717362	2279441	245515
	VRC05	Борован	210729	184804	167405	0

Източник: Районите, областите, общините в Република България 2010г., достъпна на

http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/REGIONS_2010.pdf

От представените данни в таблица се вижда, че земеделската земя на територията на общината е 184804 дка, което представлява 87,7% от територията на общината, а обработваемата площ е 90.6 %, като няма поливни площи в общината. От представените данни се разбира, че в община Борован е развито, както растениевъдството където се отглеждат пшеница, слънчоглед, царевица и ечемик, така и животновъдството. Освен това община Борован е една от общините в областта, в които се отглеждат най-много маслодайни култури, като други такива общини са Бяла Слатина, Враца и Криводол.

Земеделието в общината се развива в няколко по-големи кооперации, както и в малки частни стопанства, като са насочили дейността си предимно към зърнени, технически и други земеделски култури. Определено материално-техническата база на селското стопанство е обновена и модернизирана в стопанствата на големите арендатори. Добре развито е животновъдството, като се отглеждат предимно говеда, овце, биволи, пчелни семейства, свине. За стимулиране на земеделието в община се прилага практиката за служебно настаняване на земеделци в производствени земи, което едновременно води до стимулиране на земеделието и вземане на мерки срещу пустеещи земи като през годините се предоставя за ползване около 2000 дка земя.

Преработваща промишленост

Община Борован е ориентирана предимно към леката промишленост, докато преработващата промишленост е слабо застъпена, и се основава на намиращите се мелници в близост до селата Борован и Малорад, както и от цеха за месопреработка „Димитър Първанов“ ЕООД, разположен в с. Малорад, където се извършва преработка на птиче и свинско месо в полуфабрикати, като част от суровините се внасят. Разположение на община Борован в екологично чист район, както и наличието на подходящи почвено-климатичните условия са допълнителна предпоставка за развитието на биологично земеделие, особено като се има предвид селскостопанския профил на общината.

1. Демографска характеристика на населението;

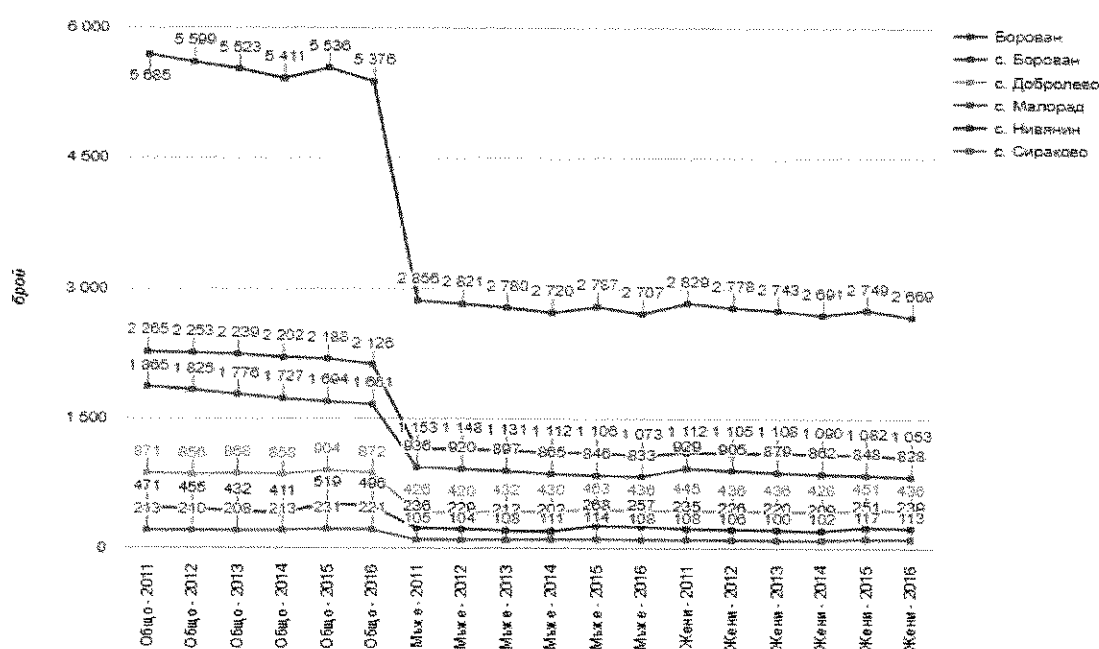
1.1. Брой и гъстота на населението;

Тенденциите в демографското развитие на община Борован през периода 2011-2016г. са показани на следващата фигура, от където отчетливо се вижда, че общината е една от малките по територия и население общини в България. Данните от последните години ни показват постоянна тенденция на намаляване на дела на населението, което през 2016г. е 5376 души, докато през 2011г. населението на общината е наброявало 5685 души. През периода се наблюдава единствено увеличение на броя на населението през 2015г., но този факт косвено може да бъде обвързан с местните избори, тъй като веднага след това през 2016г. населението пада под нивата от 2014г. От фигурата ясно се вижда и че във всички населени места съставляващи община Борован през разглеждания

период се наблюдава тенденция на намаляване на броя на населението. Като общинския център с. Борован от 2 265 души през 2011г. през 2016г. вече наброява 2 126 души. От останалите населени места съставляващи общината най-съществено е намалението на с. Малорад, което през 2011г. е наброявало 1865 души, а през 2016г. е вече 1661 души.

Фигура № Разпределение на населението по пол и населени места в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

От разпределението по пол на населението в населените места на община Борован, както се вижда на фигурата броят на мъжете и жените е относително равен, като дори е налице лек превес на броя на мъжете спрямо жените, като общо за община броя на мъжете през 2016 г. е 2 707 души, докато на жените е 2 669 души. Съотношението на броя на мъжете към броя на жените в общинския център с. Борован също е относително равен 1073 мъже към 1053 жени за 2016г. От данните в следващата таблица отчетливо се вижда, че населението на община Борован над 50 години е 2 414 души към 31.12.2016г. Освен това се затвърждава тенденцията с напредването на възрастта броя на

жените да надвишава броя на мъжете, като за лица над 80 години броя на жените /215души/ е почти два пъти по-голям от броя на мъжете/117души/.

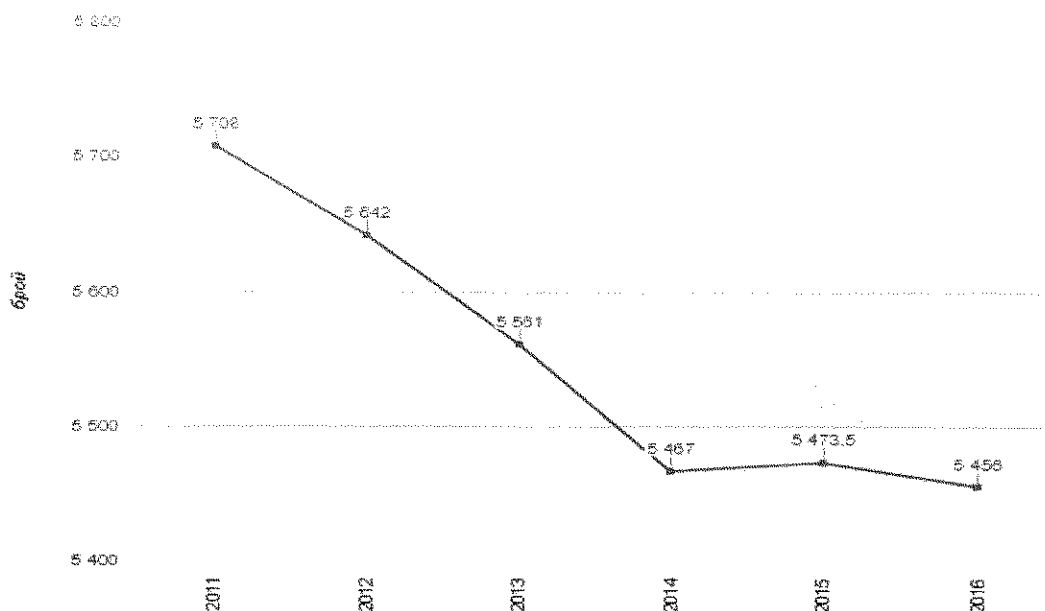
Таблица № Разпределение на населението по 5 годишни възрастови интервали и пол в община Борован към 31.12.2016г.

	Общо	0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75 - 79	80+
Общо	5376	246	280	348	292	292	291	251	276	343	343	291	312	371	442	407	259	332
Мъже	2707	123	163	182	153	164	169	128	143	196	186	166	159	175	201	176	106	117
Жени	2669	123	117	166	139	128	122	123	133	147	157	125	153	196	241	231	153	215

Източник: НСИ, Инфостат

Населението на община Борован към 31.12.2017г. е 5333 души, от които 2 688 души са мъже, а 2 645 души са жени. Като имаме предвид площта на територията на община Борован е 210,73 кв.км, този показател заедно с населението определят средната гъстота на населението на територията на общината, която е 25,3 д./кв.км , която е по-ниска от средната за страната – 63.51 д./кв.км, и средната гъстота на населението на област Враца – 42,07 д./кв.км. В следващата фигура представяме изменението на населението в община Борован в периода от 2011г. до 2016г., от където отчетливо се вижда продължаващата тенденция за намаляване на броя на населението в общината, която достига 5456 души през 2016г. и от последните данни на НСИ към 31.12.2017г. община Борован вече наброява 5333 души.

Фигура № Изменение на броя на населението в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

От представените данни в таблицата отчетливо се вижда, че населението в област Враца в периода от 2011г. до 2017г. е намаляло с почти 20 хил. души, като във всички общини съставляващи област Враца се наблюдава намаляване на броя на населението през разглеждания период.

Таблица № Разпределение на населението общо в област Враца и по населени места за периода 2011-2017г.

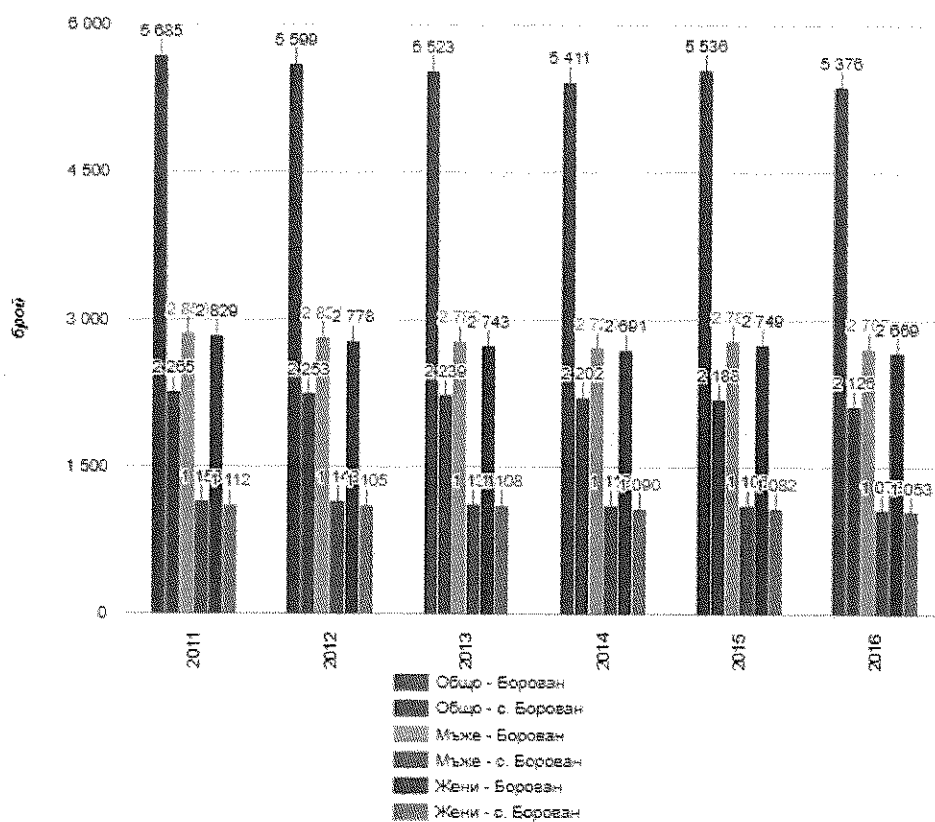
	Враца	Борован	Бяла Слатина	Враца	Козлодуй	Криводол	Мездра	Мизия	Оряхово	Роман	Хайредин
2011	184662	5685	24362	72877	20970	9415	21436	7455	11392	6135	4935
2012	181574	5599	24007	71708	20766	9173	21029	7293	11123	6021	4855
2013	178395	5523	23588	70395	20627	9023	20596	7125	10841	5920	4757
2014	175169	5411	23200	69100	20394	8913	20118	6904	10583	5843	4703
2015	172007	5536	22961	66788	19977	9255	19898	6701	10343	5933	4615
2016	168727	5376	22470	65905	19738	8977	19427	6520	10065	5772	4477
2017	165645	5333	22002	65185	19357	8669	18956	6331	9852	5606	4354

Източник: НСИ, Инфосат

1.2. Полова структура

Динамиката на раждаемостта и смъртността са главните фактори определящи половата структура на населението на една административно-териториална единица, но освен тях влияние оказват и различията и особеностите на мъжете и жените, тяхното място и роля в семейството, участието им в трудовия процес, техния социален статус. В следващата фигура се вижда разпределението на мъжете и жените в община Борован, както и на общинския ѝ център

Фигура № Разпределение на населението по пол в община Борован и с. Борован в периода 2011-2016г.

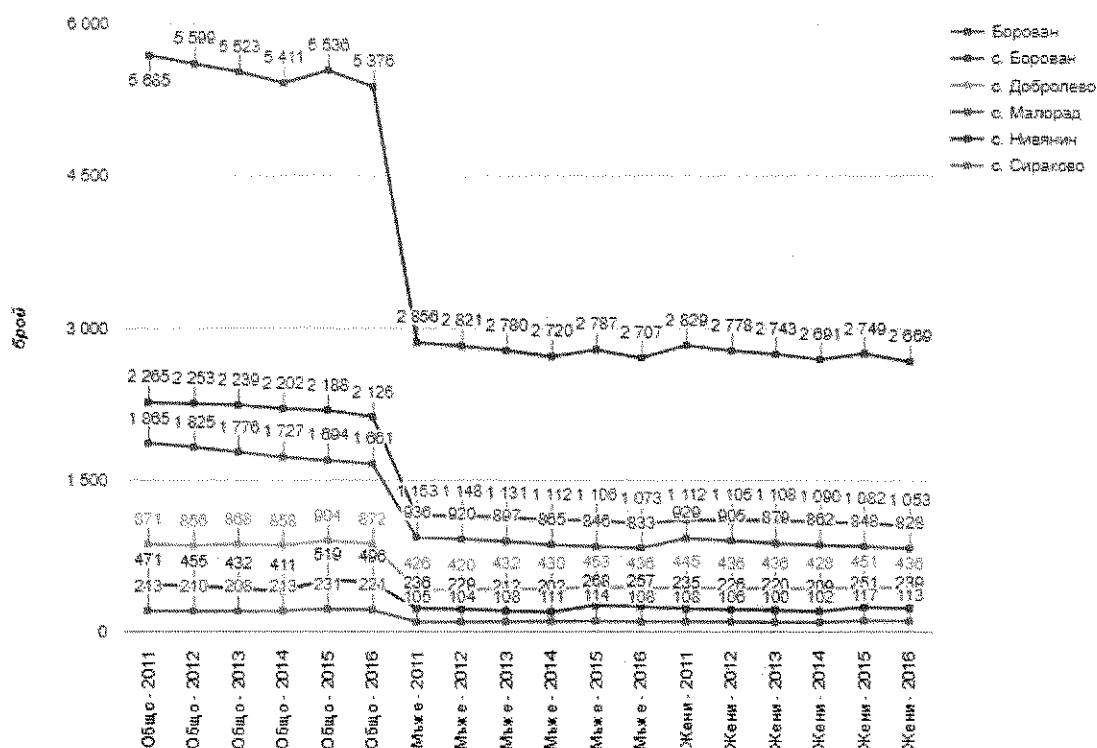

Източник: НСИ, Инфостат

От представените данни във фигурата отчетливо се вижда, че в общинския център с. Борован броя на мъжете е с 20 повече от броя на жените, съответно 1073 мъже към 1053 жени, съотношението се запазва и на общинско ниво, където разликата е 38 мъже повече, което затвърждава тенденцията мъжкото население да преобладава над женското, а в това отношение община

Борован е една от малкото общини на територията на страната. В следващата фигура са представени половото разпределение на населението в община Борован по съставляващите я населени места.

Фигура № Разпределение на населението по пол и населени места в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Както се вижда от фигурата в повечето от населените места в община Борован мъже преобладават пред броя на жените, като тази тенденция се запазва през разглеждания период.

1.1. Възрастова структура

Интервалите за изследване на възрастовата структура на населението в община Борован, които ще представим са разделени в 5 годишни интервали, като основно значение за разделянето на населението на възрастови групи се свързва с възможностите им за участие в трудовия процес, както и по този начин се придобива ясна представа за репродуктивните възможности на населението. Ако използваме типологията за разделяне на населението на община Борован на 3 типа възрастова структура, а именно поколение на децата, поколение на родителите и поколение на прародителите, отчетливо ще видим,

че населението на община Борован се характеризира с регресивен тип на възпроизводство. Както и видимо от данните в следващата таблица ще видим, че население на 50 и повече навършени години (2414 души за 2016г.) превишава значително като брой поколението на население от 0-14 навършени години, което наброява едва 874 души към 31.12.2016г., като съотношението е почти 1/3.

Таблица № Разпределение на населението по 5 годишни възрастови интервали и пол в община Борован към 31.12.2016г.

	Общо	0 - 4	5 - 9	10 14	15 19	20 24	25 29	30 34	35 39	40 44	45 49	50 54	55 59	60 64	65 69	70 74	75 79	80
Общо	5376	246	280	348	292	292	291	251	276	343	343	291	312	371	442	407	259	33
Мъже	2707	123	163	182	153	164	169	128	143	196	186	166	159	175	201	176	106	11
Жени	2669	123	117	166	139	128	122	123	133	147	157	125	153	196	241	231	153	21

Източник: НСИ, Инфостат

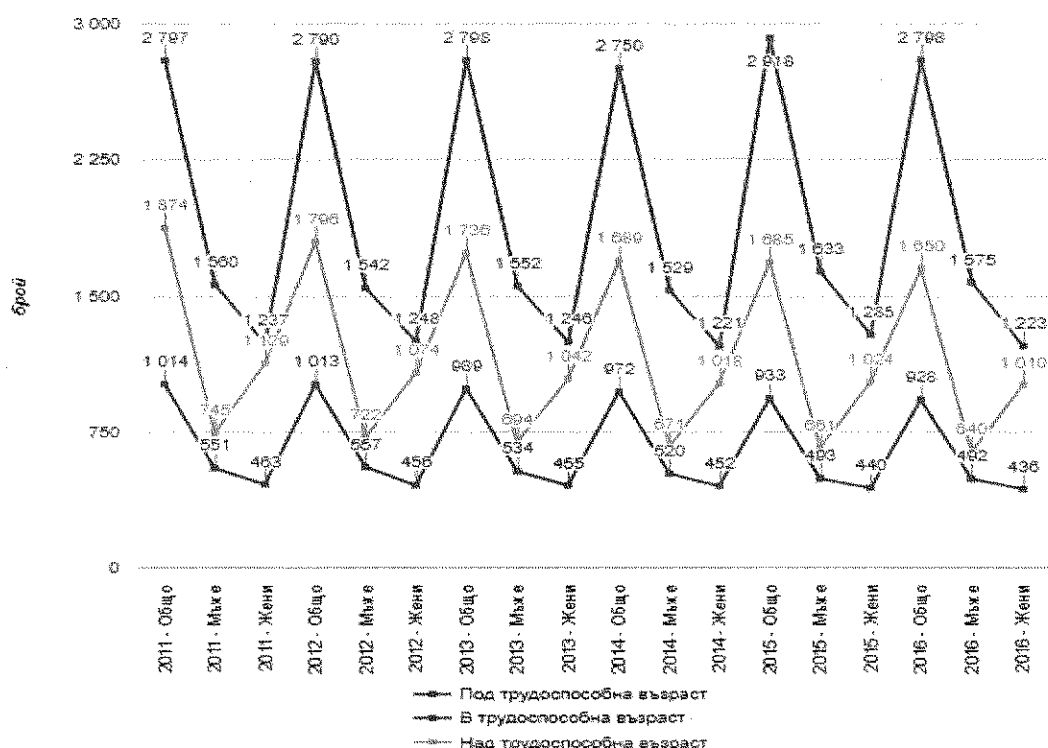
От съпоставката на представените данни до момента се вижда, че населението на община Борован силно застарява, като процесът на застаряване ще продължава да има негативно отражение, както върху настоящето състояние, така и върху състояние на естественото възпроизводство на населението в общината.

1.2. Трудоспособен контингент;

Разпределението на населението в под, в и над трудоспособна възраст и по пол в община Борован е представено в следващата фигура, от която отчетливо се наблюдава тенденция на намаляване на броя на населението в под трудоспособна и над трудоспособна възраст, докато населението в трудоспособна възраст запазва относително еднакви стойности през разглеждания период. Естествено, формирането на трудоспособния контингент зависи пряко от възрастовата структура на населението. Лицата, които съставляват контингента от под трудоспособна възраст през 2016г. са 926 души в сравнение с 2011г., когато са били 1014 души. Естествено, както е видно от

графиката делът на мъжете в над трудоспособна възраст е по-малък в сравнение с дела на жените от тази категория, докато картината в населението в трудоспособна възраст се променя като видно от фигурата мъжете в трудоспособна възраст в община Борован са 1 575 души, докато жените са 1223 души за 2016г., като прави впечатление, че през разглеждания период се запазва относително това съотношение на населението в тази категория.

Фигура № Разпределение на населението по пол в под, в и над трудоспособна възраст в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Както може да се види от данните в следващата таблица стойностите на населението под, в и над трудоспособна възраст на територията на община Борован се доближават до тези на областта. Характерното за община Борован е наличието на висок дял на населението в под трудоспособна възраст, която тенденция вероятно се дължи на населението от ромски произход в общината. Освен това от представените данни до момента отчетливо се вижда застаряване на населението, както при мъжете, така и при жените, като в относителния дял на населението в под трудоспособна възраст преобладава мъжкото население, като тази тенденция се обръща при населението в над трудоспособна възраст,

както е видно от представените данни в таблицата, което вероятно се дължи на съществуващата разлика в средната продължителност на живота в полза на жените.

Таблица № Разпределение на населението по пол, под, в и над трудоспособна възраст в област Враца и съставните ѝ общини
през 2017г.

	Област Враца	Община Борован	Община Бяла Слатина	Община Враца	Община Козлодуй	Община Криводол	Община Мездра	Община Мизия	Община Оряхово	Община Роман	Община Хайредин
Под трудоспособна възраст	12417	526	1919	4740	1607	590	1212	410	731	420	262
В											
Мъже трудоспособна възраст	51732	1546	6670	20648	6597	2499	5922	1971	2867	1735	1277
Над											
трудоспособна възраст	17310	616	2291	6304	1336	1271	2193	759	1236	686	618
Под											
трудоспособна възраст	11576	464	1790	4470	1496	531	1162	376	663	375	249
В											
Жени трудоспособна възраст	43981	1198	5611	18405	5931	1815	4901	1528	2274	1337	981
Над											
трудоспособна възраст	28629	983	3721	10618	2390	1963	3566	1287	2081	1053	967

Источник: НСИ, Инфостат

1.3. Етническа структура;

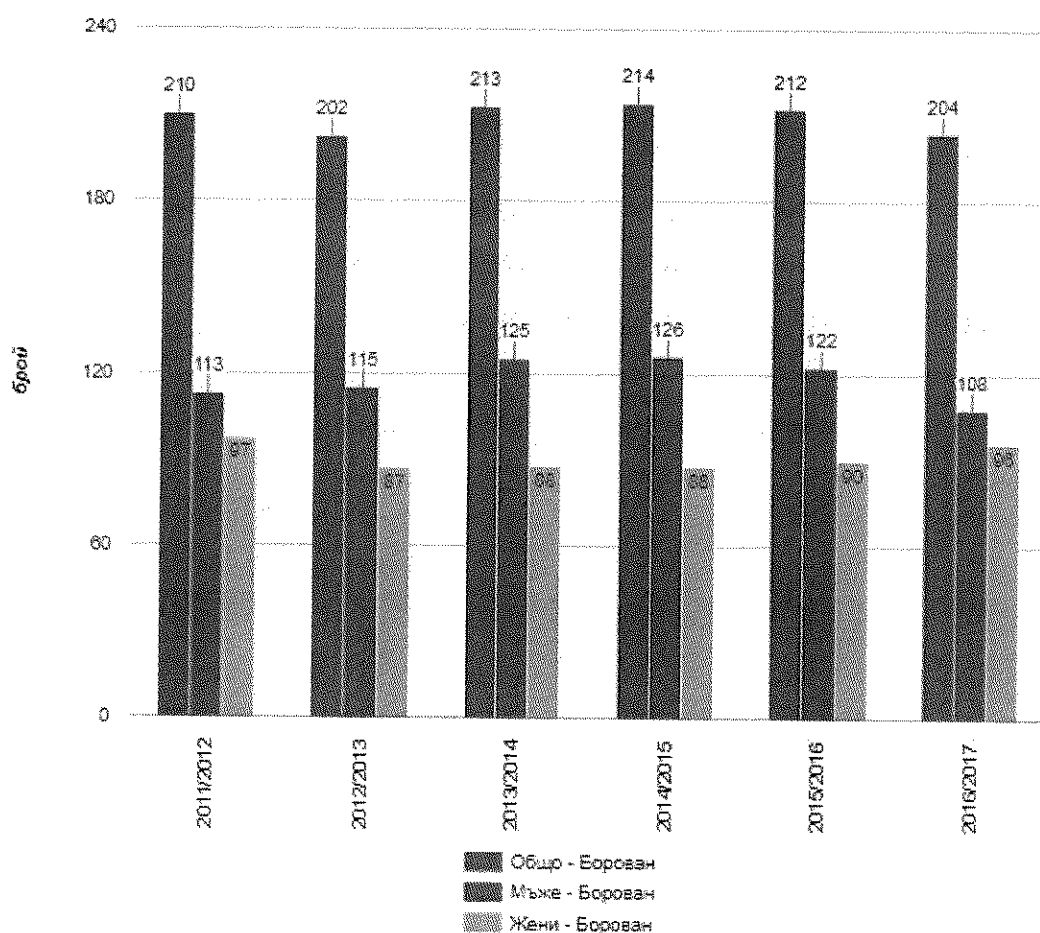
Етническата структура на населението има важно значение за начина на живот и поведение на населението, а от друга страна определя определящо значение при възпроизводството на населението притежава връзката между етническата принадлежност и репродуктивната нагласа и поведение на населението. Характерните особености на етническата структура на населението на община Борован се изразяват в наличието на по-висок относителен дял на ромската етническа група (7%) в сравнение със средните стойности за страната и област Враца, докато сравнително по-нисък е дялът на турската етническа група, която според преброяването от 2011г. представлява 0,1% от населението на общината, спрямо средните за страната и за областта. Естествено, дялът на българския етнос е най-висок като самоопределилите се са 92,2% от населението на общината. Посочените особености на етническата структура на селищата в общината определят съществуващите вътрешнообщински различия в равнището на раждаемост и образованост на населението, неговата трудова заетост, миграционна подвижност и др.

1.4. Образователна структура;

Образователната структура на населението притежава важно значение за репродуктивните нагласи и поведение на населението, неговата полова и възрастова структура и етническата му принадлежност. Предвид на селскостопанския профил на община Борован и липсата на големи предприятия може да се предполага, че най-голям остава дела от населението със средно образование, притеснително по отношение на развитието на общината остават относително високите нива на лицата, които никога не са посещавали училище, или са с начално, и незавършено начално образование. Като може да се предполага, че един факторите за влошената образователна структура на населението в общината е по-високият дял на населението от ромската етническа група. Съсредоточаването на население от този етнос в отделни населени места предопределя и наличието на по-голям дял лица с основно, начално и незавършено начално образование, както и тези, които никога не са посещавали училище. Именно поради тази причина усилията на както на общината,

образователните заведения и на централната изпълнителна власт трябва да бъдат насочени към повишаване на образоваността на населението от споменатите етнически групи особено в районите, където се наблюдава по-голяма концентрация усилията трябва да бъдат удвоени. От данните в следващата фигура се вижда разпределението по пол и броя на децата в детските градини в периода от 2011г. до 2016г., от което се вижда относително запазване на броя на децата посещаващи детските градини в общината през разглеждания период.

Фигура № Общ брой и разпределение на децата по пол в детските градини в община Борован през учебните години в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

На основата на относително постоянни брой деца в детските градини се вижда запазване на броя на групите в периода до учебната 2015-2016г. и намаляването на броя групи в детските градини през учебната 2016/2017г. на 9 групи.

**Таблица № Брой групи в детските градини в община Борован в периода
2011-2017г.**

Учебна година	Брой групи
2011/2012	10
2012/2013	10
2013/2014	10
2014/2015	10
2015/2016	10
2016/2017	9

Източник: НСИ, Инфостат

Броят на детските градини в община Борован остава постоянен след учебната 2011/2012г., когато се осъществява реструктуриране и броя им от следващата учебна година 2012/2013г. е намелен на две.

Таблица № Брой на детските градини

Учебна година	Брой детски градини
2011/2012	4
2012/2013	2
2013/2014	2
2014/2015	2
2015/2016	2
2016/2017	2

Източник: НСИ, Инфостат

В следващата таблица ще представим броя на местата в детските градини в община Борован, като както се вижда от представените, броят на местата

остава относително постоянен през разглеждания период, като през годините незаетите места са около 30 през разглеждания период.

Таблица № Брой места в детските градини в община Борован през учебните години в периода 2011-2017г.

Учебна година	Брой места
2011/2012	245
2012/2013	244
2013/2014	247
2014/2015	252
2015/2016	245
2016/2017	245

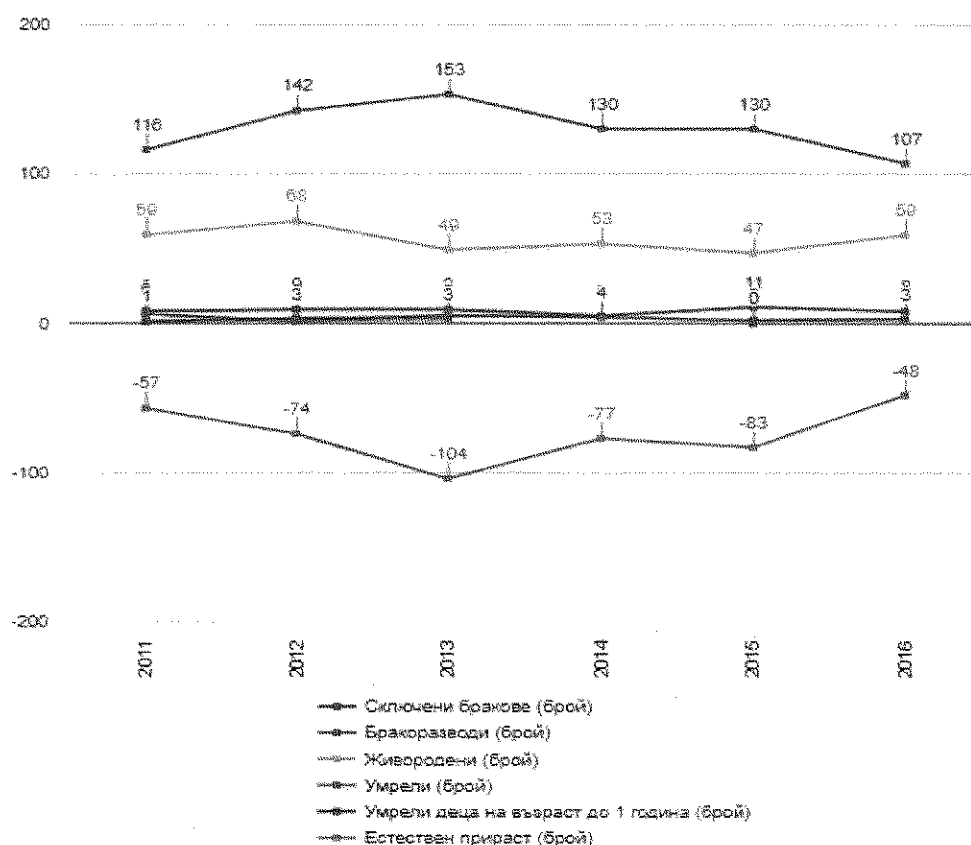
Източник: НСИ, Инфостат

1.5. Възпроизводствен процес;

В същността си естественото възпроизводство на населението представлява смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата, в количествено отношение процесът се изразяват с помощта на показателите и коефициентите за раждаемост, смъртност, брачност, бракоразводимост и естествен прираст, като измененията в стойностите на тези показатели са във взаимна зависимост. Върху раждаемостта влияние оказват, както брачността, разводимостта, така и съществуващите традиции, свързани с етническа и религиозна принадлежност на населението. В следващата фигура са представени измененията на основните демографски показатели на община Борован в периода от 2011г. до 2016г. От където отчетливо се виждат ниските нива на относителни брой на сключените бракове и на бракоразводите през разглеждания период, които данни като съпоставим с броя на живородените през разглеждания период можем да направим извода, че голяма част от

живородените са извънбрачни деца, а като имаме предвид относително големият дял на ромското население в община можем да кажем, че преобладаващата част от живородените са от ромски произход, което ще повлияе върху бъдещите изменения общата демографска картина на общината. Освен това от основните показатели се вижда, че естествения прираст намалява, но запазва отрицателните си стойности, което се дължи на намаляването на броя на умираанията в общината. Раждаемостта през 2016г. е равна на раждаемостта през 2011г., като прави впечатление, че не се наблюдават сериозни отклонение през периода и стойностите се движат между 47 и 68 живородени деца.

Фигура № Изменение на основните демографски показатели на община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

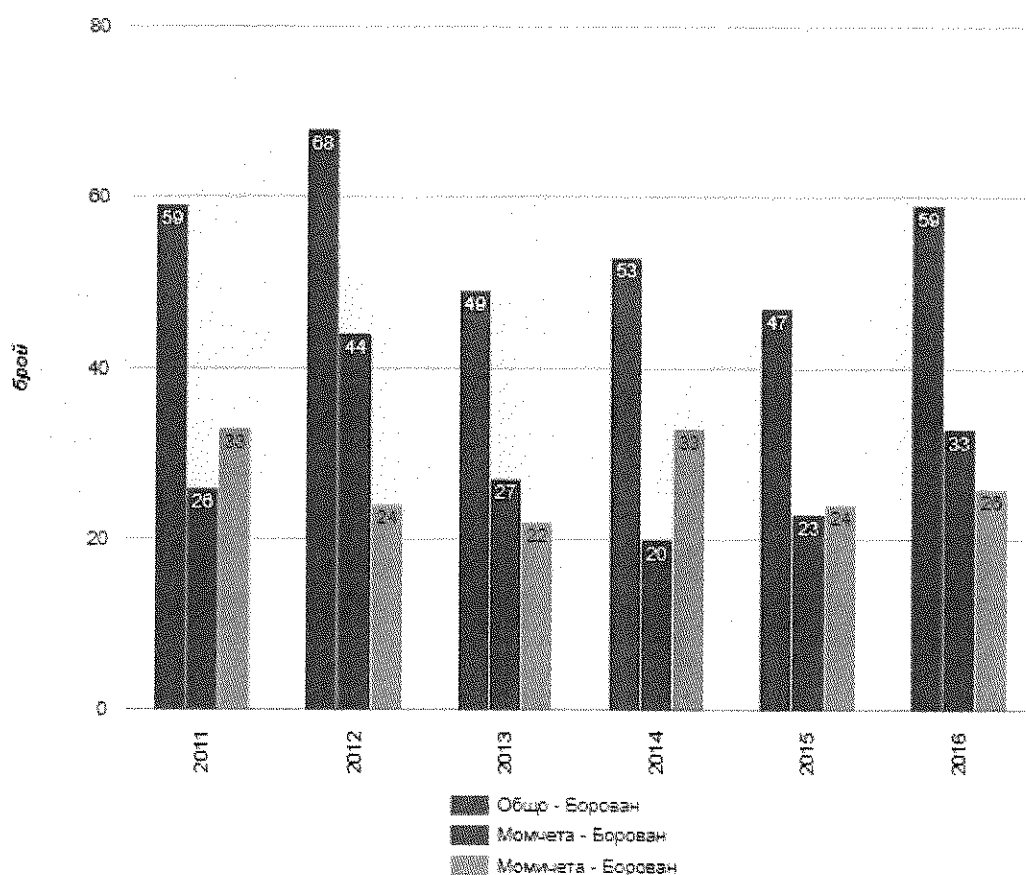
Както за община Борован, отрицателният естествен прираст е характерен за територията на областта, което основно е следствие на процеса на демографско остаряване на населението и неговото отражение върху демографските структури, както и съществено значение върху естествения прираст оказва механичното движение на населението, тъй като населението в репродуктивна възраст се насочва към по-големите икономически центрове на

растеж, което води до намаляване на жените във фертилна възраст. Особено като имаме предвид, че в последните години се наблюдава тенденция за увеличаване на емиграционната нагласа при младите жени, което ще се отрази върху тоталния коефициент на плодородие и цялостното развитие на естественото възпроизводство на населението на община Борован.

В следващата фигура ще представим броя на живородените разпределение им по пол в община Борован през периода от 2011 до 2016г.

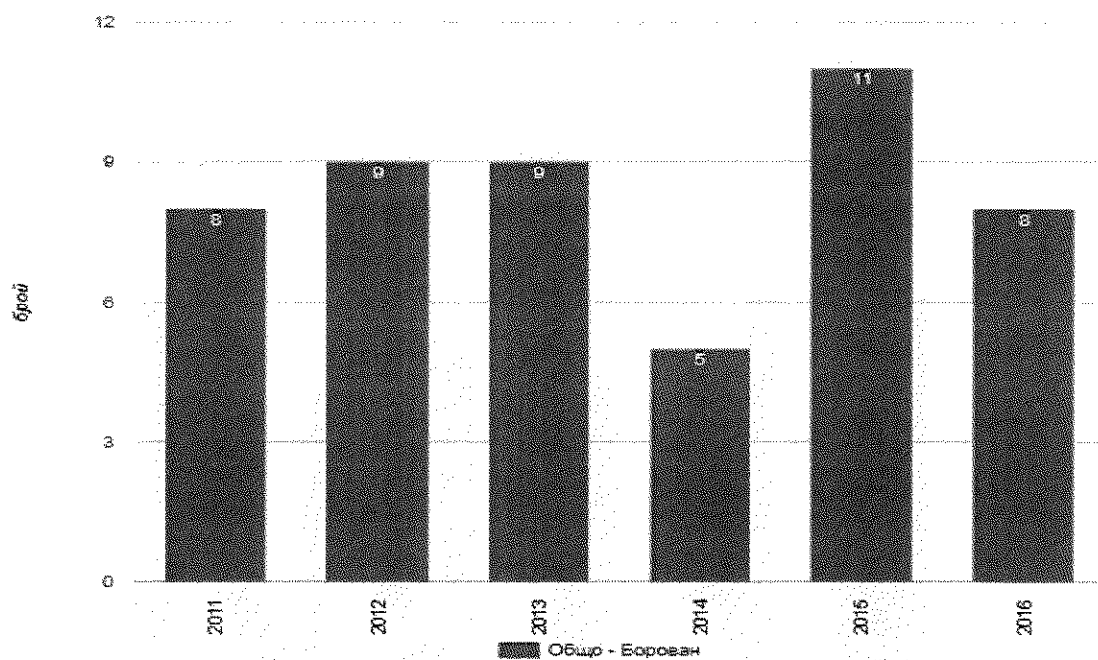
Фигура № Разпределение пол на живородените в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

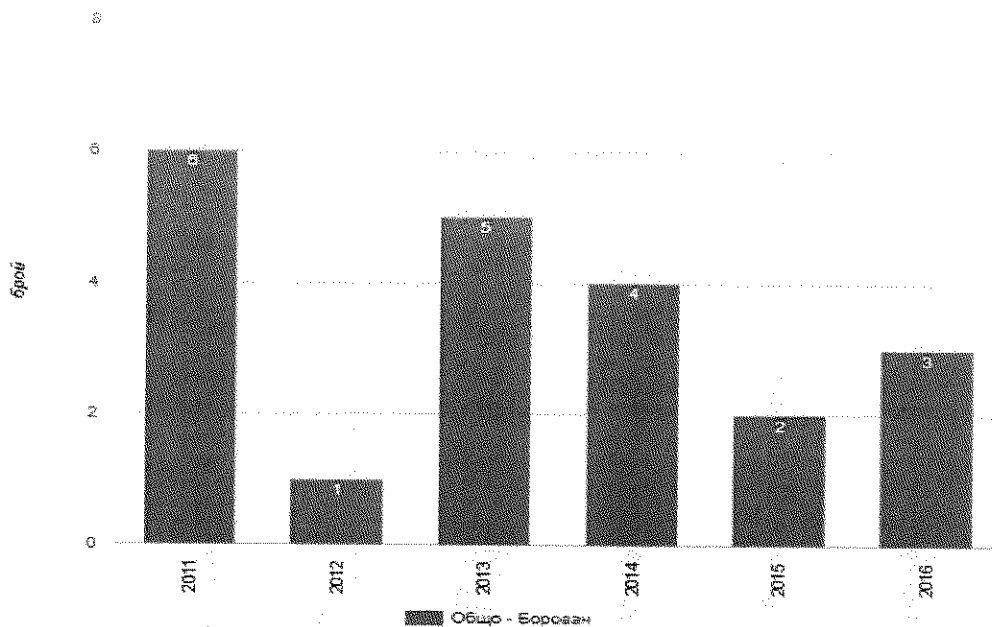
Както се вижда от фигурата съотношението между живородените момчета и момичета през годините се изменя, като най-голяма е разликата през 2012г., когато броят на живородените момчета е почти два пъти по-голям от броя на живородените момичета. Нисък остава дела на сключените бракове в общината, както и общия брой на бракоразводите през разглеждания период, което се вижда от данните на следващите две фигури.

Фигура № Общ брой на сключените бракове в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Фигура № Общ брой на бракоразводите в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

В следващата таблица ще представим броя на брачно и извънбрачно родените през разглеждания период.

Таблица № Разпределение на брачно и извънбрачно живородените в община Борован в периода 2011-2016г.

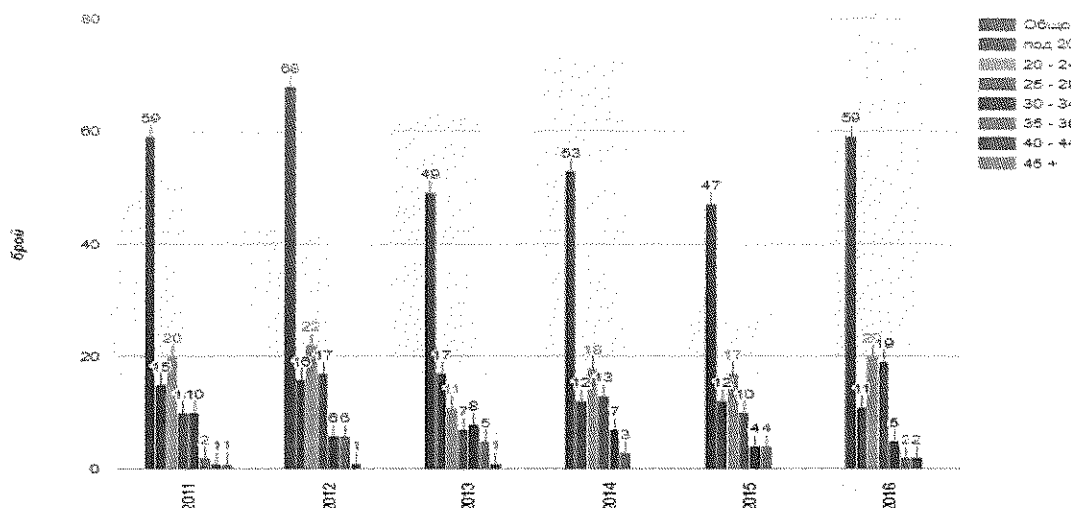
година	Общо			В селата		
	Общо	Брачно	Извънбрачно	Общо	Брачно	Извънбрачно
2011	59	12	47	59	12	47
2012	68	15	53	68	15	53
2013	49	12	37	49	12	37
2014	53	9	44	53	9	44
2015	47	7	40	47	7	40
2016	59	8	51	59	8	51

Източник: НСИ, Инфостат

Както се вижда от данните представени в таблицата намалява дела на брачно живородените, докато се наблюдава увеличаване на дела на извънбрачно родените деца през разглеждания период. Косвено можем да определим относителния брой на живородените по етнически принцип според данните от

следващата таблица, където ще представим броя на живородените според 5 годишните възрастови интервали на майката.

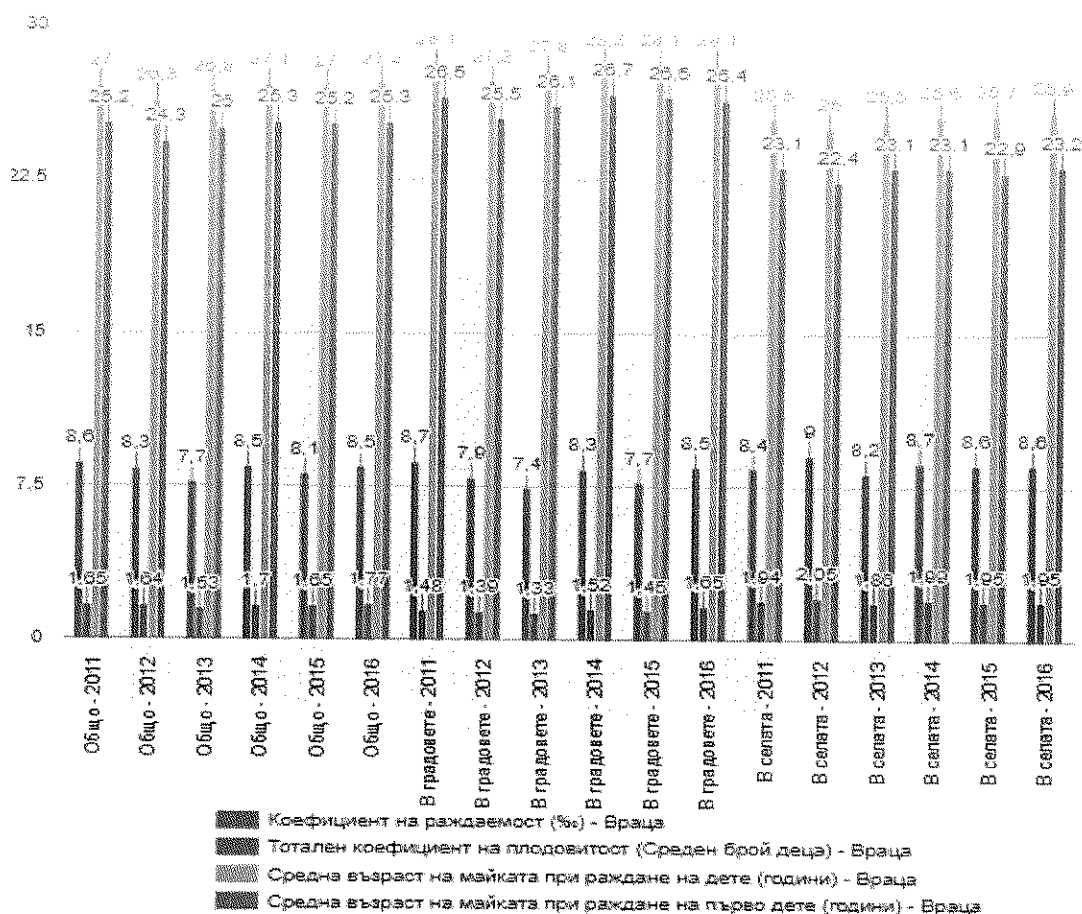
Фигура № Разпределение на живородените по петгодишни възрастови интервали на майката в община Борован за периода от 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

От представените данни се вижда, че броят на живородените от майки, които са на възраст под 20 години през разглеждания период варира в границите между 11 и 17 деца, като преобладаващата част от тези деца можем автоматично да причислим към ромската етническа група, като имаме предвид относително високият дял на ромското население в община Борован. От представените данни най-голям е дялът на живородените от жени във възрастовата група от 20 до 24 години, в тази възрастова група не можем автоматично да причислим всички живородени към една или друга етническа група, тъй като средната възраст в селата при раждането на деца обикновено е по-ниска в сравнение с градовете. Но можем да предположим, че около 1/3 от живородените през разглеждания период в община Борован са деца от ромски произход, което твърдение можем да потвърдим, чрез анализ на представените данни в следващата таблица за измененията на коефициентите на раждаемост в област Враца в периода 2011-2016г.

Фигура № Коефициенти на раждаемост в област Враца в периода 2011 - 2016г.

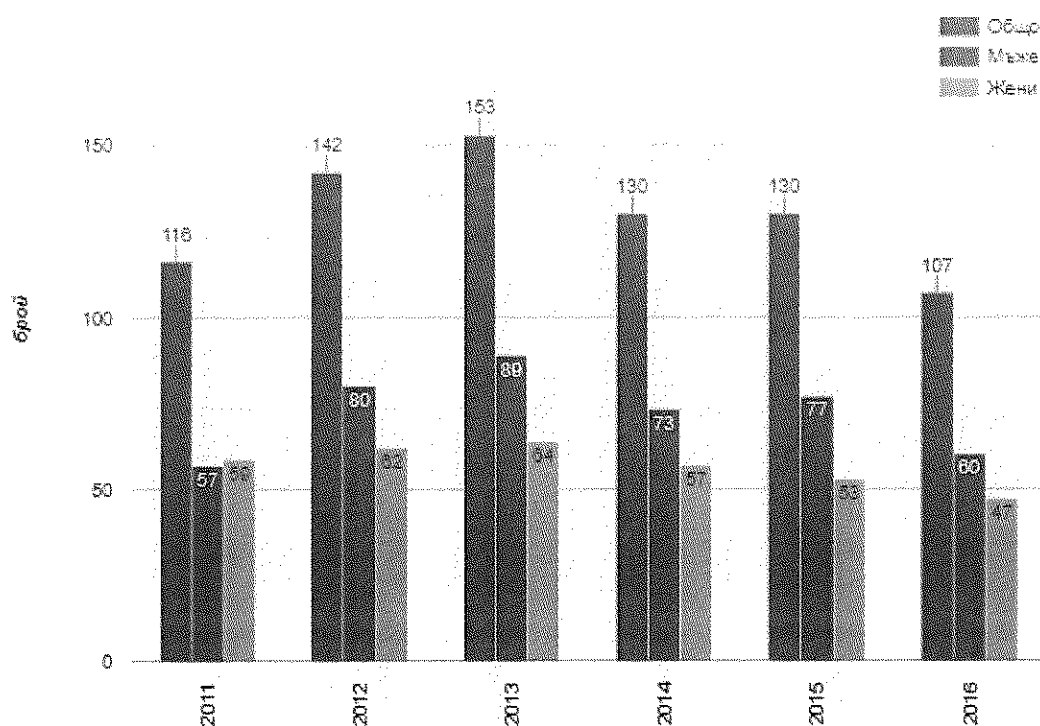

Източник: НСИ, Инфостат

За област Враца средната възраст при раждането на първото дете в градовете се движи около 26 години в градовете, докато в селата е около 23 години, която разлика от три години се запазва и при общата средна възраст на раждане на дете, където средната възраст при жените в градовете от област Враца е около 28 години, докато средната възраст при раждане на дете в селата е около 25 години. Естествено впечатление правят стойностите на тоталния коефициент на плодовитост, които в селата е по-висок в сравнение в градовете, което ни показва готовността на жените във фертилния си период в селата да родят повече деца, отколкото жените в градовете от областта.

В следващата фигура са представени броя на умиранията и тяхното разпределение по полов признак.

Фигура № Разпределение на умиранията по пол в община Борован за периода 2011-2016г.

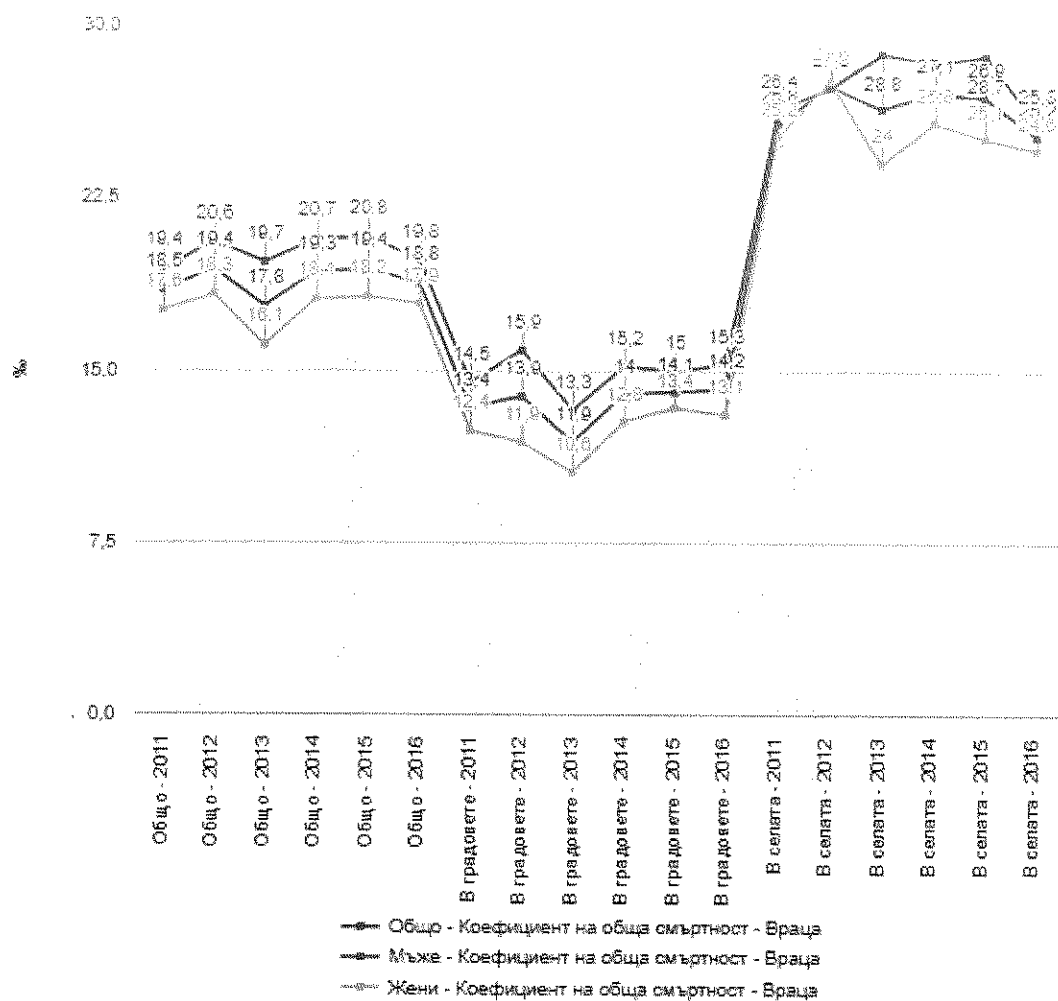

Източник: НСИ, Инфостат

Както се вижда от представените данни смъртността при мъжете е по-висока в сравнение със смъртността при жените, което се дължи на увеличаване на продължителността на живота при жените в сравнение от тази при мъжете. В община Борован се наблюдава намаляване на броя на умиранията през последните години, особено ако сравним броя на умиранията през 2013г.(153души) към броя на умиранията през 2016г. (107 души).

Картината по отношение на смъртността в община Борован не се различава много от данните за смъртността в област Враца, както може да се види в следващата фигура показваща изменението на коефициента на обща смъртност в периода от 2011г. до 2016г.

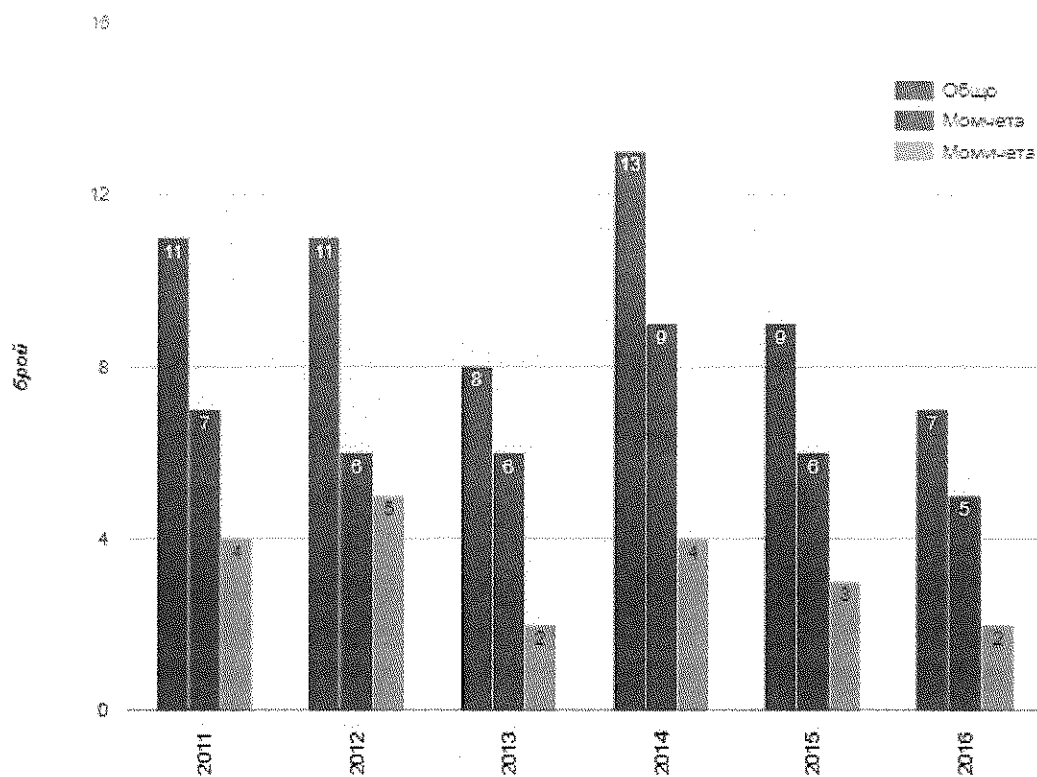
Фигура № Изменение на коефициента на обща смъртност в област Враца в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Смъртността в селата е по-висока от смъртността в градовете в областта, като същевременно смъртността при мъжете е по-висока от тази при жените, като коефициента на обща смъртност в градовете е 14,2% докато в селата е 25,2% през 2016г. Положителна тенденция в област Враца е намаляването на броя на децата умрели на възраст до 1 година, както се вижда от следващата фигура.

Фигура № Разпределение на броя на умрелите деца на възраст до 1 година в област Враца за периода 2011-2016г.

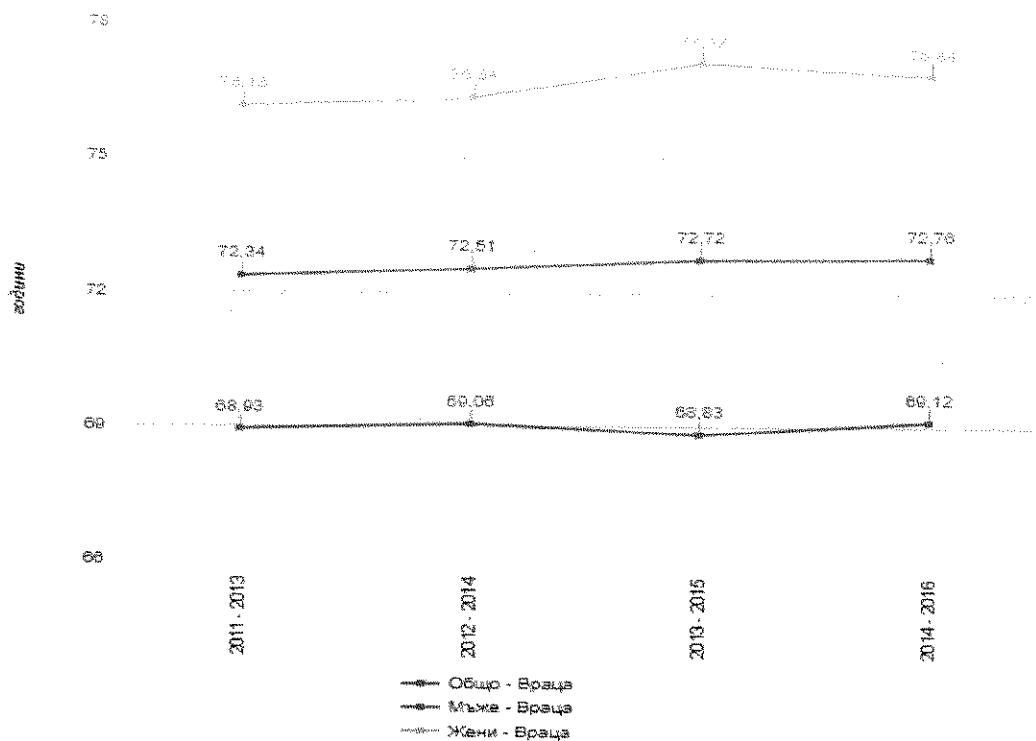

Източник: НСИ, Инфостат

Като цяло в област Враца се наблюдава увеличаване на средната продължителност на живота през периода 2011-2016г., като средната продължителност на живота при жените остава значително по-висока от средната продължителност на живота при мъжете, което е видно от представените данни в следващата фигура.

Фигура № Средна продължителност на живота в област Враца в периодите от 2011 – 2016г.

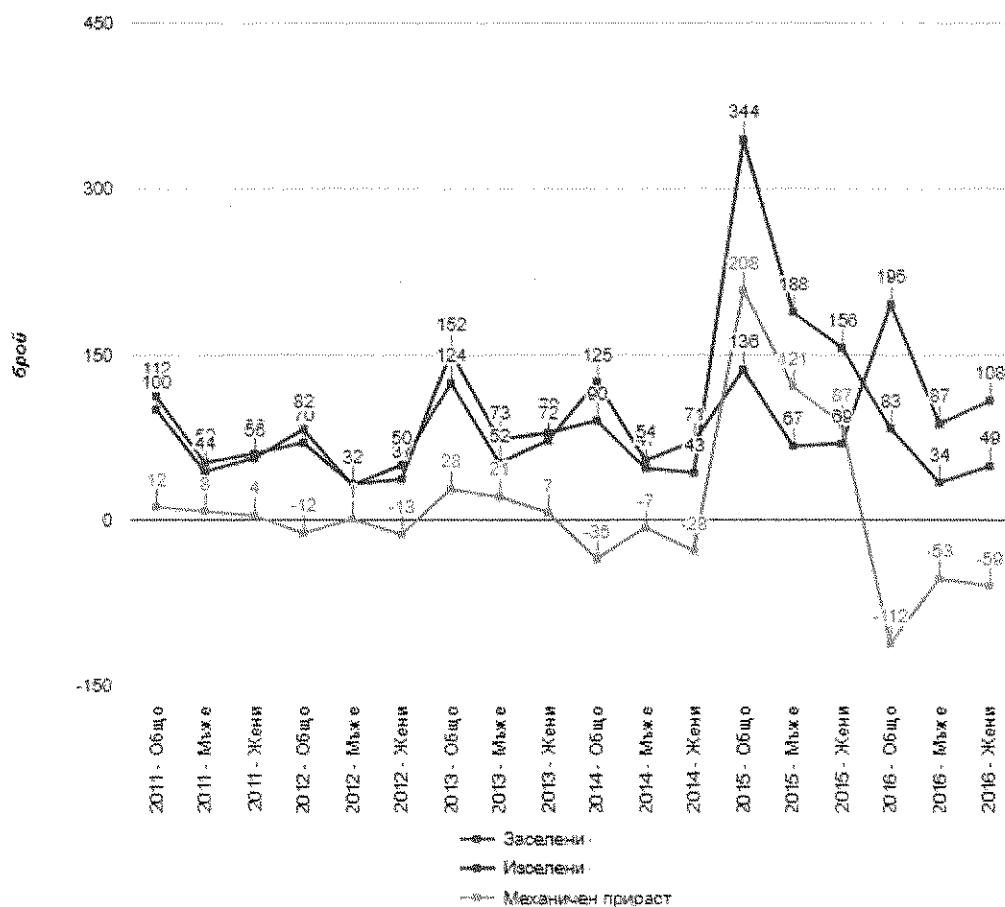
Източник: НСИ, Инфостат

1.6. Механично движение на населението;

Тенденциите в демографското развитие в отделните територии са следствие, както от естественото възпроизводство, така и от механичното движение на населението, поради което се използват редица показатели и коефициенти, като коефициентите за миграционна подвижност, за интензивност на заселванията и изселванията, за миграционен или механичен прираст и др. През разглеждания период 2011-2016г. данните показват рязко влошаване на стойности на механичния прираст на община Борован през 2016г., както се вижда от следващата фигура, което след положителния механичен прираст през 2015г., който положителен резултат е възможен като следствие на проведените местни избори през 2015г. Освен това от представените данни във фигурата прави впечатление, че броя на изселилите се жени преобладава спрямо броя на изселилите се мъже, като дори разликата достига 21 души през 2016г. Именно поради високият дял на изселилите се жени от общината може да очакваме в близко бъдеще, това да се отрази върху възпроизводствения процес на населението в общината, тъй като най-често населението, което се изселва от отделни териториални единици е икономически активно трудоспособно

население. Освен това прави впечатление, че по отношение на броя на заселващите се в община Борован в периода от 2011 до 2014г. разликата между заселилите се мъже и жени е незначителна, докато например през 2015г. заселилите се мъже са 188 души, докато заселилите се жени са 156 души, в сравнение с 2016г., когато заселилите се мъже са 34 души, докато заселилите се жени за 49 души. Като независимо от това дали ще се наблюдава в следващите години обръщане на тенденцията за увеличаване на броя на заселилите се жени в община Борован, можем да очакваме увеличаване на отрицателния механичен прираст на населението в общината.

Фигура № Механично движение на населението в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Обикновено от данните при мъжете и жените се вижда по-голям общ брой мигранти (изселени и заселени) при мъжете, но по-голяма активност на женското население при изселванията, като изселническата нагласа при жените в активна трудоспособна възраст е резултат от проблемите с намирането на

подходяща работа в малките населени места, а едновременно с това процеса на изселване на част от по-младото женско население се превръща в неблагоприятен фактор за възпроизводство и бъдещото демографско развитие на малките населени места, в тази връзка и община Борован не прави изключение особено като имаме предвид нарастващи брое на изселилите се жени. Определено настоящата демографска ситуация в община Борован може да бъде определена като неблагоприятна, поради отрицателния естествен и механичен прираст населението на общината ще продължава да намалява.

3. СОЦИАЛНА СФЕРА

3.1. Заетост

Заетостта в община Борован е силно зависима от състоянието на икономиката, от трудоспособния контингент в общината, от квалификацията на работната сила и нуждите на пазара на труда, както в общината така и в областта. На следващата фигура се вижда коефициента на заетост на лица 15-64 навършени години през 2016г. като от данните област Враца е с най-нисък коефициент на заетост в България, а именно 50%, докато средно за страната е 63,4%. Като имаме предвид селскостопанския профил на общината е нормално да се очаква безработицата през зимните месеци в община Борован да достига около 50% (януари 2017г. – 57,81%), тъй като селското стопанство предполага сезонна ангажираност на работната сила, а освен това трябва да се има предвид, че зърнопроизводството е силно механизировано и не е необходима голяма работната сила. От данните в следващата таблица се вижда, че най-голям е дялът на безработното население в община Борован, което за 2017г. е 50% . Определено дългосрочната изолация от пазара на труда представлява допълнителна трудност при осигуряването на заетост на безработното население и създава рискова група.

**Таблица № Равнище на безработицата в област Враца и съставните
и общини за 2016 и 2017г.**

ПОКАЗАТЕЛИ		2017 г.	2016 г.	Прираст /п.п./
България	Средно за страната	7,2	8,7	-1,5
Статистическа зона	Северна и Югоизточна България			
Област	Враца			
Община	Борован	50,0	61,0	-11,0
Община	Бяла Слатина	28,4	34,8	-6,4
Община	Враца	7,4	8,9	-1,5
Община	Козлодуй	12,5	14,8	-2,3
Община	Криводол	31,8	38,5	-6,7
Община	Мездра	9,0	10,7	-1,7
Община	Мизия	24,4	27,5	-3,1
Община	Оряхово	23,1	26,8	-3,7
Община	Роман	25,1	28,3	-3,2
Община	Хайредин	50,1	60,9	-10,8

Източник: Агенция   по   заетостта,

<https://www.az.government.bg/bg/stats/view/4/244/>

**Фигура № Коефициент на заетост на лица на 15 – 64 навършени години
през 2016г.**

чрез опазване на културното многообразие в живота на ромите и на българите в село Добролево. В общинския център е разположена Професионалната гимназия по транспорт „Коста Петров” – Борован, в която се преподават специалностите: „Малък и среден бизнес“ и „Автотранспортна техника”.

Във следващата таблица е представено изменението на общия брой на педагогическия персонал в детските градини в община Борован, които остава относително постоянен до учебната 2015/2016г., а именно 22 души, а от учебната 2016/2017г. е вече 18 души.

Таблица № Общ брой на педагогическия персонал в детските градини в община Борован през учебните години в периода 2011-2017г.

Учебна година	Брой педагогически персонал
2011/2012	22
2012/2013	23
2013/2014	22
2014/2015	22
2015/2016	22
2016/2017	18

Източник: НСИ, Инфостат

През наблюдавания период през учебната 2016/2017г. също се наблюдава изменение в общия брой на детските учители в община Борован, които са намелени с 4 щатни бройки и вече са общо 16 души, както се вижда от таблицата в сравнение с предходните учебни години от 2011/2012г. до 2015/2016г., когато детските учители са били 20 души.

Таблица № Общ брой на детските учители в община Борован в периода 2011-2017г.

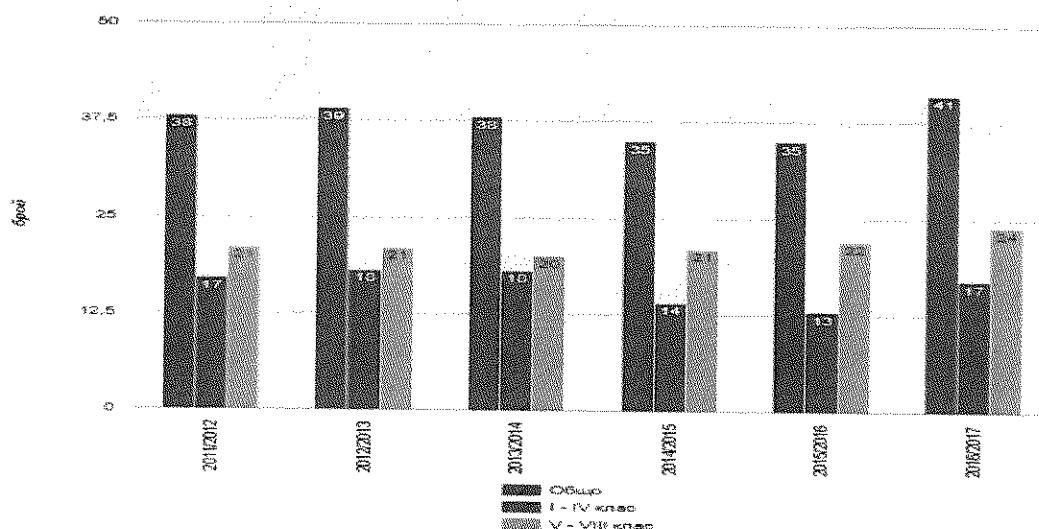
Учебна година	Борован
2011/2012	20
2012/2013	21
2013/2014	20
2014/2015	20

2015/2016	20
2016/2017	16

Източник: НСИ, Инфостат

В следващата фигура е представено изменението на броя на учителите в общообразователните училища според степента на образование, а именно начално, където броят на учителите през учебната 2016/2017г. е 17 души, а за основното образование на подрастващите в учебните заведения са ангажирани 24 души през същата учебна година.

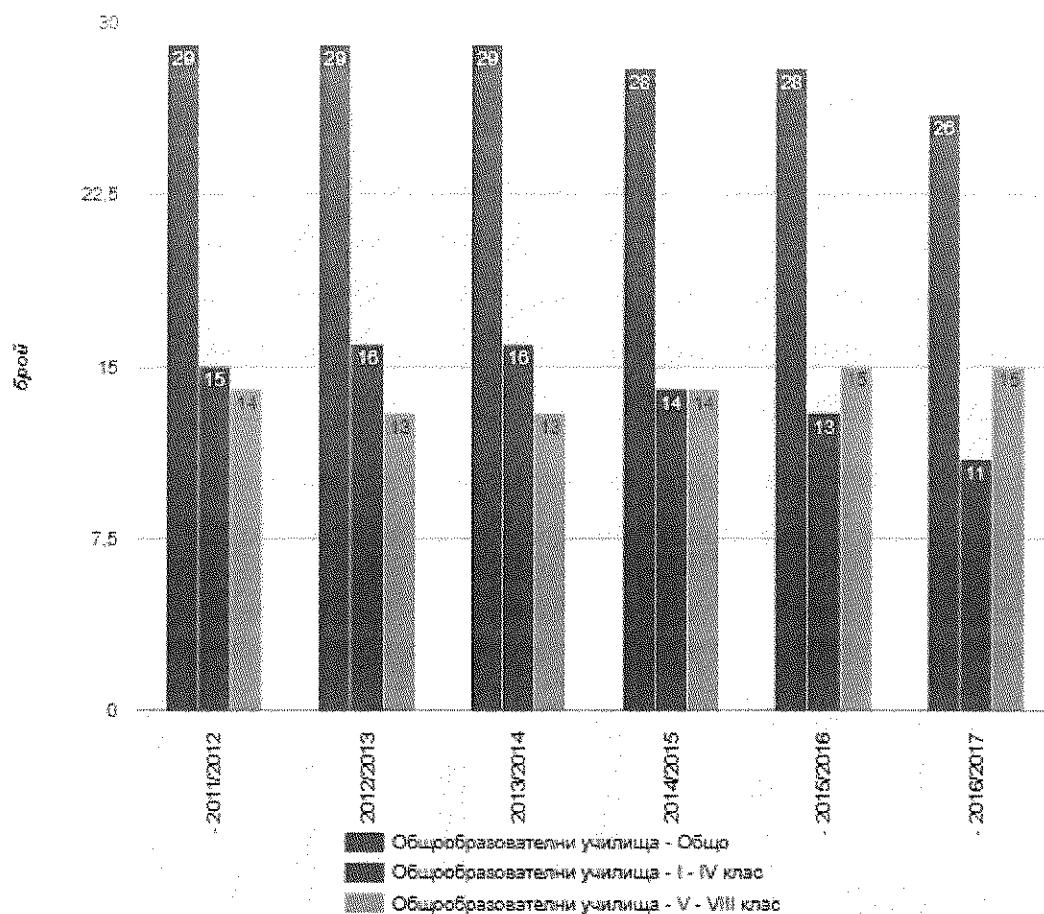
Фигура № Изменение на броя на учителите в общообразователните училища в община Борован в периода 2011-2016г.

Източник: НСИ, Инфостат

Наблюдава се увеличаване на броя на учителите в общообразователните училища въпреки намаляване на броя на паралелките в училищата в общината, както е видно от следващата графика, където през учебната 2016/2017г. общо самостоятелните паралелки са вече 26 в сравнение с предходните години, когато броят им е бил 28.

Фигура № Самостоятелни паралелки в общообразователните училища в община Борован в периода 2011-2017г.

Източник: НСИ, Инфостат

В следващата таблица ще представим общия брой и разпределението по пол на учащите в общообразователните училища в община Борован през периода 2011-2017г. от където проличава тенденция на намаляване на броя на учениците, които са намалели с 45 души в учебната 2016/2017г. спрямо учебната 2011/2012г. в началните училища, докато при броя на учениците в основните училища през разглеждания период се наблюдават съществени колебания.

Таблица № Общ брой и разпределение по пол на учащите в общообразователните училища в община Борован през учебните години в периода 2011-2017г.

Учебна година	Общо			I - IV клас			V - VIII клас		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени

2011/2012	524	283	241	275	151	124	249	132	117
2012/2013	525	287	238	275	145	130	250	142	108
2013/2014	548	295	253	272	141	131	276	154	122
2014/2015	512	287	225	241	122	119	271	165	106
2015/2016	492	267	225	227	121	106	265	146	119
2016/2017	489	274	215	230	135	95	259	139	120

Източник: НСИ, Инфостат,

Във връзка с бъдещият трудов потенциал на община Борован е необходимо да се обърне внимание върху причините, които влияят на динамиката на броя на напусналите общообразователните училища. От представените данни в следващата таблица не бихме могли да определим, конкретна тенденция или да посочим действителните причини за броя на напускащите и техните мотиви за това, поради което е необходимо да се обърне допълнително внимание върху проблемите отнасящи се до включването в образователния процес на всички социални групи на населението от общината.

Таблица № Брой напуснали общообразователните училища в община Борован в периода 2011-2016г.

Учебна година	Брой напуснали
2011/2012	31
2012/2013	6
2013/2014	24
2014/2015	10
2015/2016	17

Източник: НСИ, Инфостат

В професионалната гимназия по транспорт „Коста Петров” броят на самостоятелните паралелки през периода на учебните години 2011/2012г. и 2016/2017г. е относително постоянен като има сформирани по 8 паралелки , единствено през учебната 2015/2016г. са сформирани 13 паралелки.

Таблица № Самостоятелни паралелки в професионалната гимназия в община Борован в периода 2011-2017г.

Учебна година	Общо	Професионални гимназии и училища (II степен професионална квалификация) ²
2011/2012	8	8
2012/2013	8	8
2013/2014	8	8
2014/2015	8	8
2015/2016	13	13
2016/2017	8	8

Източник: НСИ, Инфостат

Броят на завършилите в общообразователните училища и в професионалната гимназия по транспорт „Коста Петров“ са представени в следващата таблица.

Таблица № Завършили в общообразователните училища и в професионалната гимназия в община Борован в периода 2011-2016г.

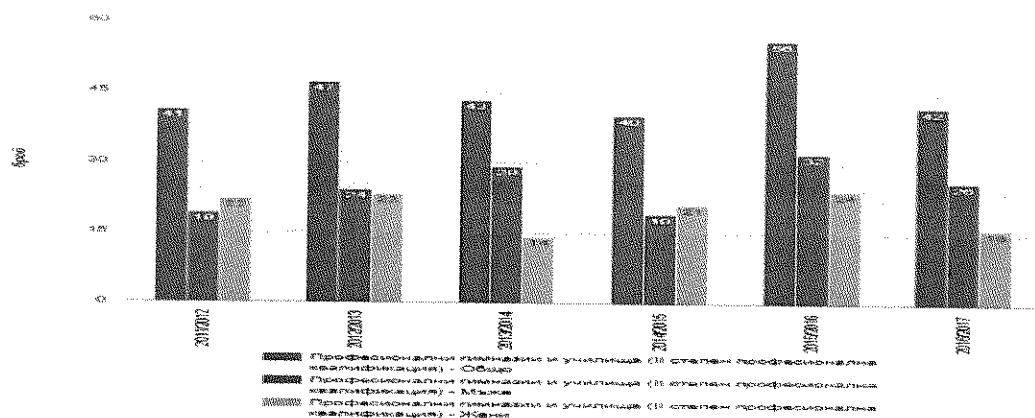
	Основно образование в общообразователните училища	Общо в професионалната гимназия	Професионални гимназии и училища (II степен професионална квалификация)
2011	40	35	35
2012	40	36	36
2013	43	51	51
2014	52	41	41
2015	52	26	26
2016	37	9	9

Източник: НСИ, Инфостат

Като съпоставим данните от горната таблица, където са посочени броя на завършилите професионалната гимназия и ги сравним със следващата фигура, където са посочени броя на новоприетите в професионалната гимназия, които са най-малко 40 души приети през разглеждания период, се вижда, че е има голям брой лице, които са незавършили като например през 2016г. за завършили едва 9 души. Именно тук се откроява един от основните проблеми в национален мащаб, особено в малките населени места, където се наблюдава застрашително

намаляване на броя на учениците, а това поставя в риск съществуването на много училища.

Фигура № Новоприети в професионалната гимназия в община Борован в периода 2011-2017г.

Източник: НСИ, Инфостат

През 2012г. са затворени две от детските градини в общината и остават само две действащи от учебната 2012/2013 година, също както броят на учениците, броят на децата в детските градини също намалява. Намаляването на децата в образователната система се задълбочава с всяко следващо поколение, което е следствие на демографската криза. Задълбочаването на тези процеси може да има изключително негативни последици върху социално-икономическото развитие на общината.

Таблица № Общ брой и капацитет на детските ясли, действителна запълняемост и разпределение по пол на капацитета и обхват на децата в детските ясли в община Борован в периода 2011-2016г.

Година	Заведения	Места (капацитет)	Общо брой деца към съответната година	Момчета	Момичета	Обхват на децата в детските ясли в проценти
2011	2	37	33	19	14	19,2
2012	1	17	17	12	5	9,9
2013	2	35	29	19	10	18,2

2014	2	30	25	15	10	16,6
2015	2	33	28	14	14	20,3
2016	1	14	14	12	2	9,5

Източник: НСИ, Инфостат

3.2. Здравеопазване

В община Борован няма регистрирани болнични заведения, в следващата таблица е представен броят медицинския персонал, чийто лекарски кабинети са разположение в селата Борован, Малорад и Добролево, както и са налице няколко аптеки, а освен това близостта на община Борован до областния център позволява достъп до медицинска помощ. Броят на общопрактикуващите лекари през разглеждания период остава постоянен, като те са 4 лекаря, докато се увеличава броя на лекарите по дентална медицина, който също са вече 4 зъболекаря през 2016г.

Таблица № Медицински персонал в община Борован в периода 2011-2016г.

	Лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по Здравни грижи
2011	4	1	6
2012	4	1	10
2013	4	-	7
2014	4	1	10
2015	4	3	11
2016	4	4	7

Източник: НСИ, Инфостат

Тъй като броя на общопрактикуващите лекари остава постоянен през разглеждания период, то промяната на броя на населението на един лекар е в резултат от отрицателния естествен и механичен прираст на населението в общината, а в следствие на регистрацията на територията на общината на още три практики по дентална медицина стойностите на населението, което се пада на един дентален лекар се изравняват с броя на населението на един лекар.

**Таблица № Население на един лекар и на един дентален лекар в община
Борован в периода 2011-2016г.**

Година	Брой население на един лекар	Брой население на един дентален лекар
2011	1421	5685
2012	1400	5599
2013	1381	-
2014	1353	5411
2015	1384	1845
2016	1344	1344

Източник: НСИ, Инфостат

3.3. Социални услуги

Предвид на факта, че се увеличава делът на населението в риск нараства необходимост от предоставяне на по-ефективни и на по-голям брой социални услуги за населението, от квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги е следствие от увеличаващия се брой на населението в риск, като под такова население се възприемат възрастните самотни хора, малцинствени групи, хора с увреждания, продължително безработни лица и др. Социалните услуги за отглеждане и възпитание на деца от 7 до 18-годишна възраст, които се предоставят от Център за настаняване от семеен тип, като възпитаниците на центъра ще се обучават в ОУ "Св. Отец Пайсий" и Професионалната гимназия по транспорт „Коста Петров“ с. Борован. Основната цел на Центъра за настаняване от семеен тип е насочена към осигуряване на качество на живот, което да гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в живота на местната общност, в тази връзка се организират ежегодно летни морски лагери. Центровете притежават капацитет от 15 души, като във всеки един от центровете децата са смесени по пол и възраст съгласно заповедите за настаняване. Броят на настанените деца към 10.05.2017г. са общо 25, като всички деца от центъра посещават ОУ „Отец Пайсий“ и ПГ по транспорт „Коста Петров“ с. Борован.

Таблица № Разпределение на децата, настанени към 10.05.2017 г. по пол и по възраст в Центровете за настаняване от семеен тип.

Възраст	Общ брой деца	Момчета	Момичета
8 – 11 год.	1	-	1
12 – 16 год.	16	8	8
16--17 год.	6	2	4
17 – 18 год.	2	1	1

Източник: Официален сайт на община Борован, достъпен на <http://www.borovan.bg/bg/tsentar-za-nastanyavane-ot-semeen-tip-/>

Изградената материалната база на Центровете за настаняване от семеен тип отговаря на целите и функциите на центъра, като е осигурена благоприятна среда за предоставяне на качествена и ефективна услуга. В центровете са обособени по пет мини спални за по три деца, като за всяко дете е налично самостоятелно легло, гардеробче и скрин за лични вещи, изградена е трапезария, баня и санитарни възли. Разработен и наличен е пакет от документи, който регламентира организацията на работа в изпълнение на законодателството и съответните разпоредби за предоставянето на качествена услуга. Персоналът притежава необходимата квалификация и е организиран по начин осигуряващ 24-часов режим, по който така да бъде осигурено на децата чувство за сигурност и безопасност, навременна и пълноценна грижа, време за общуване, игри и забавления. Освен центровете от семеен тип в община Борован е разположен и дома за деца, лишени от родителска грижа „Цветко Сълковски“, който притежава капацитет за 60 деца.

Домашен Социален Патронаж е с капацитет над 200 места и е на общинско подчинение, като извършва комплекс от социални услуги по домовете на възрастните хора и хора с увреждания.

Основните услуги, които домашния социален патронаж извършва са:

- Доставка на храна по домовете;
- Помощ в общуването и поддържането на социални контакти;
- Подпомагане и разширяване на възможностите на потребителите на социални услуги да водят самостоятелен начин на живот;

- Взаимодействие със социални, здравни и други институции;
- Поддържане на личната хигиена и хигиената в жилищните помещения, обитавани от възрастните хора;
- Битови услуги – закупуване на стоки и вещи от първа необходимост, заплащане на електрическа и топлинна енергия, телефон и др. със средства на лицето.¹

3.4. Култура

Културният живот в общината се представя от читалищата, библиотеки, музей, художествена галерия, културните и исторически паметници и самодейните колективи с техните културни изяви. Изградената културна мрежа е добре развита, което се дължи на активността на институциите и на местното население. Културните дейности в общината се поддържат и организират предимно от читалищата, които се превръщат в средища за развитие на танцови и певчески ансамбли, театрални постановки. Общ брой читалища в община Борован е четири, а именно реновираното Читалище „Цани Иванов“ в с. Борован, към което функционират 4 самодейни състава Вокална група „Борованка“, Мъжка певческа група, Детски танцов състав, Денс-група модерен балет. Читалища има също така и в с. Малорад, а именно Читалище „Просвета“, Читалище „Пробуда“ се намира в с. Добролево, а Читалище „Васил Левски“ в с. Нивянин, към което функционира библиотека с над 9600 тома библиотечен фонд. Естествено освен читалищата много важна роля за развитието на културната дейност в общината имат библиотеките, музеят, художествената галерия, културните и исторически паметници и самодейните колективи с техните културни изяви. Музеят е ситуиран в село Борован, като след направен ремонт през 2011г. разполага с три зали, където са събрани над 300 разнообразни предмети от археологията, бита и труда на местното население, оръжия на труда и етнографски материали. Художествената галерия в с. Борован е в сградата на читалището и играе съществена роля за възпитанието на подрастващите поколения, за запазване на духовността и ценностите, за издигане на народностния дух на българина в този край. Поддържа се културен календар, която програма се обявява на страницата на община Борован.

¹ Официален сайт на община Борован, достъпен на <http://www.borovan.bg/bg/sotsialen-patronazh/> към 10.04.2018г.

В община Борован са разположени множество археологически местности, като:

- ✓ Местността „СТРУГАРКА“
- ✓ Местността „ТИХОВ ЛЪГ“
- ✓ Местността „ЛАПЧОВЕЦ“
- ✓ Местността „ЕЗЕРОТО“
- ✓ Местността „ПЧЕЛИНЯ“
- ✓ Местността „МЕШАНИ БАРИ“
- ✓ Римско селище /I-III в./
- ✓ Местността „КОПАНА МОГИЛА“
- ✓ Местността „БЕЛИЛКИТЕ“

В местността „Езерото“ през 2008 година са извършвани археологически разкопки, в следствие на които е разкрито селище от началото на каменно-медната епоха, който археологически обект притежава добър потенциал за развиване на културен и археологически туризъм, тъй като трябва да се отчете и близостта му до шосето Враца-Оряхово.

Община Борован могат да се видят запазените възрожденски къщи – „Иван Нивянин“ – къща музей, Павелпанчовата къща, Вълчевата къща, Тодорвълковата къща, Хаджигригоровата къща и др. Освен в с. Борован се намира храмът „Св. Николай“, който е построен през 1834 г., а в общината има още три църкви в с. Малорад е църквата „Свето Успение Богородично“, в с. Нивянин е църквата „Света Параскева“, а в с. Добролево е църквата „Св. Св. Кирил и Методий“ през юни 2016г. е открит Параклис в с. Сираково, с название „Свето Възнесение Господне“.

3.5. Спорт

Спортните традиции в община Борован са с дълбоки корени, които са съхранени и активно се поддържат и се развиват. Привлича се интереса на младите хора в общината към спорта. В общината се поощряват спортните инициативи, като понастоящем са налични отбори по футбол и баскетбол, организира се турнир по шахмат. Футболният отбор на Борован е ФК „Торпедо-2004“, който се състезава в А Окръжна футболна група. В село Борован има стадион, който е наскоро ремонтиран, а Общинският детски комплекс „Маша Белмустакова“ е център на спортно-туристически дейности, в

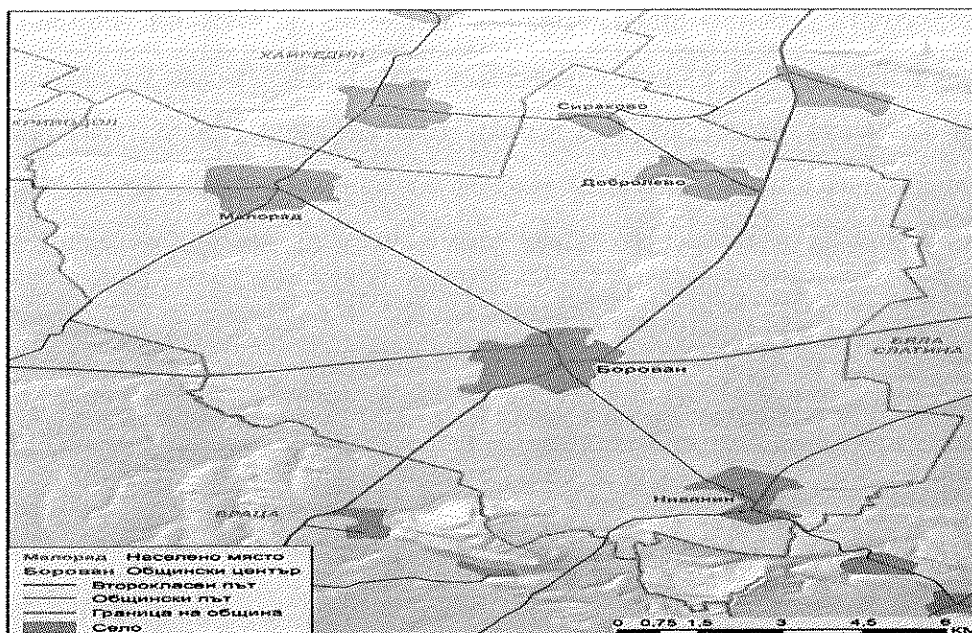
който през лятната ваканция продължава своята работа със спортни занимания при организирането на временна група по колективни спортове волейбол и футбол съгласно утвърден график за всички деца желаещи да спортуват през лятото. Освен това ново изградените многофункционални спортни площадки във селата Малорад и Добролево дават възможност на всички желаещи да спортуват.

4. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. Транспорт

В община Борован транспортните връзки се осъществяват с пътен транспорт, като през територията на община Борова преминават два второкласни пътя, които свързват общината с Враца на югозапад, с Оряхово на север и с Плевен на изток, а това са път II-15 Враца – Оряхово II-13 Монтана-Борован- Плевен. През община Борован няма изградена първокласна пътна мрежа, докато всички населени места са свързани с общинския център с общински пътища. Нереализираният железопътният проект, който е трябвало да свързва Враца с Оряхово и да преминава през община Борован оказва съществено влияние върху транспортната обезпеченост и върху социално-икономическия профил на общината. На представената карта са онагледените основните преминаващи пътни артерии през населените места в общината

Карта № Транспортна мрежа на община Борован.

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г.
достъпен на
[http://www.borovan.bg/user_pic/files/%D0%9E%D0%9F%D0%A0%20%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD\(1\).pdf](http://www.borovan.bg/user_pic/files/%D0%9E%D0%9F%D0%A0%20%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD(1).pdf)

4.2. Туристическа инфраструктура

В община Борован към настоящият момент разполага със следните регистрирани обекти за настаняване на гости и туристи, а именно къща за гости „Бързица“ с категория две звезди, намираща се в с. Сираково на ул. „Валентина Терешкова“ № 13 и разполагаща с 5 стаи и 10 легла.

Предлагат се още самостоятелни стаи за гости в къща в с. Борован с категория една звезда на ул. „Димитър Благоев“ № 8, разполагаща с три стаи и 9 легла. Наличен е и хотел с една звезда разполагащ с две стаи и 8 легла в с. Борован ул. „Ангел Йошков“ № 5.

4.3. Водоснабдителна мрежа за питейно – битови водоснабдяване и мрежа за отпадни води

Въпреки, че водоснабдителната мрежа е силно амортизирана, в община Борован всички населени места са водоснабдени, а обслужването, както в общината, така и в цялата област се извършва от Водоснабдяване и Канализация ООД Враца. Амортизацията на водоснабдителната мрежа води до големи загуби

на вода и до влошаване на хигиенните ѝ качества. През 2006 година от ПУДООС са одобрени 400000 лв. за реализиране на проекта "Изграждане на главен канализационен колектор" в с. Борован, като по този начин се решава проблема за отпадните води и изграждане на канализация на селото.

IV. СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И МОДЕЛИ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

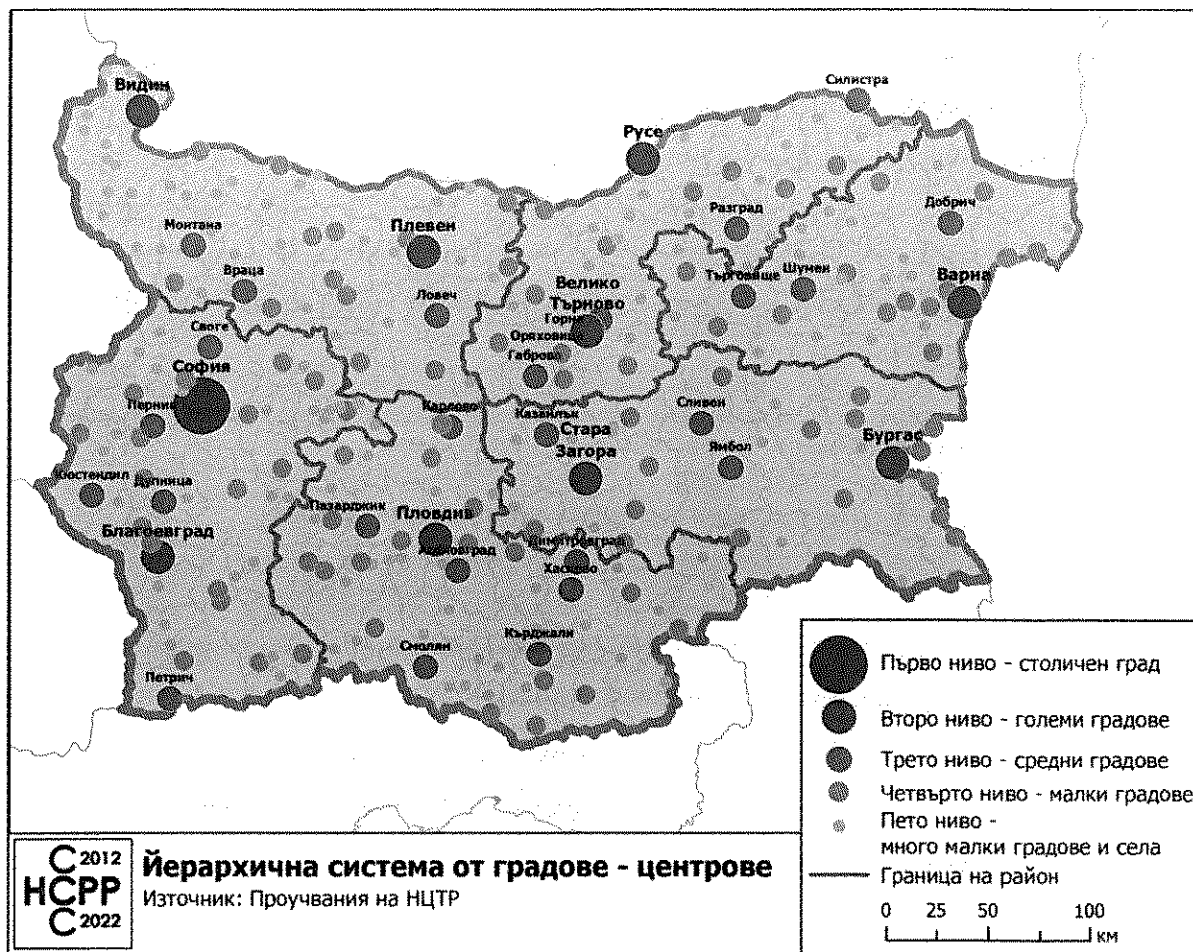
1. Териториално-урбанистична структура

▪ Йерархична система от населени места:

На 28 август 1978г. с Указ се създава община Борован, като село Борован става административен център на селищна система, в която са включени четири села. Съгласно Националната концепция за пространствено развитие съществуват 5 типа агломерационни ареали, като община Борован попада в типа агломерационни ареали на много малки градове и села с микрорегионално значение в територията на групи общини.

Агломерационните връзки са слабо изразени, но имат потенциал за евентуална бъдеща проява по отношение на най-близките малки населени места. Общината е представена от село, което е общински център и попада в 5-то ниво на йерархичната система от села-центрове /много малки градове и села с общинско значение за територията на съответните общини/ .

Карта № Йерархична система от градове центрове.

Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

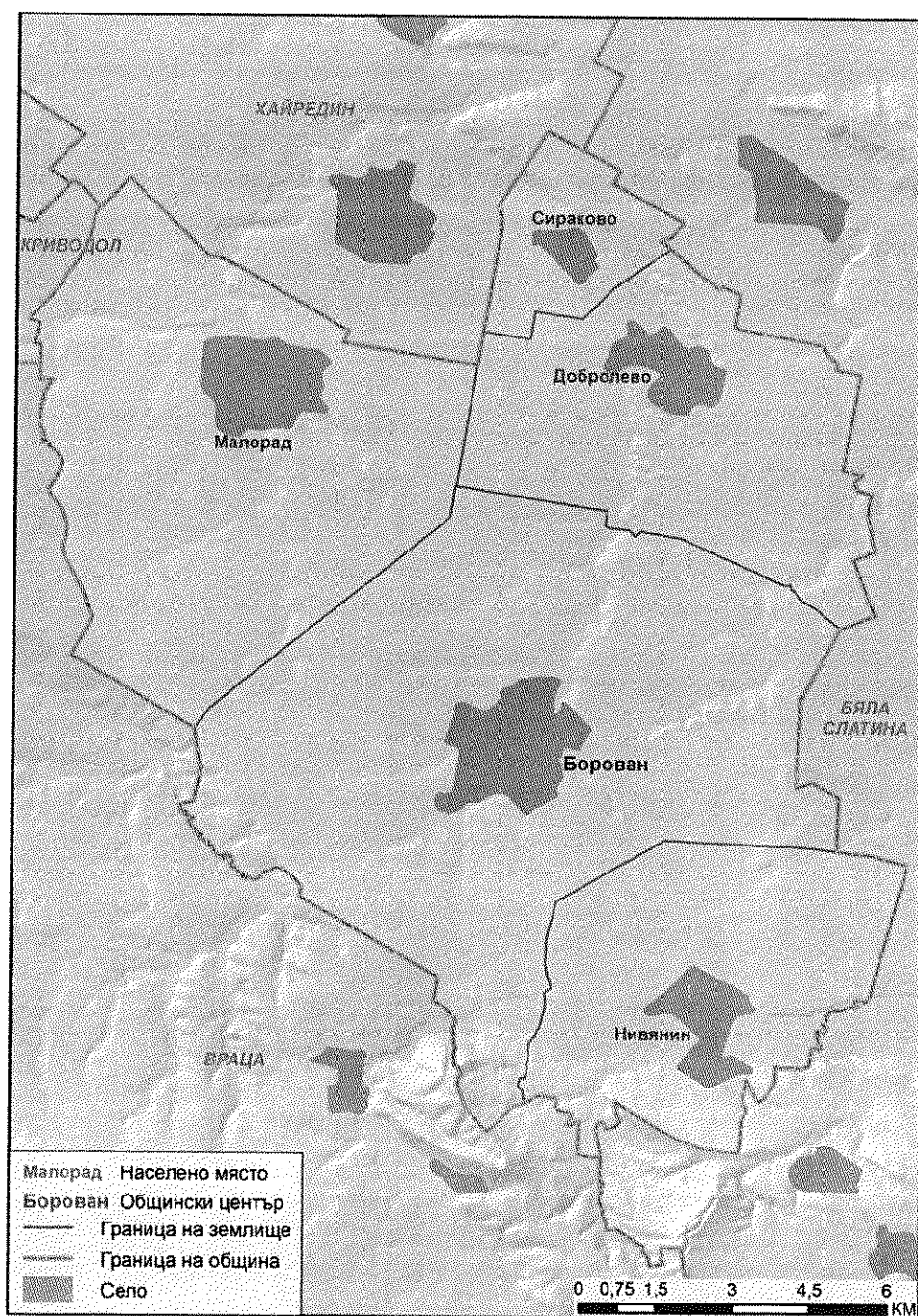
Община Борован се намира в Северозападен район на планиране от ниво NUTS 2, и е част от административните граници на област Враца, от ниво NUTS 3. Съгласно Закона за административно-териториално устройство на Република България, община Борован /площ – 210,73 кв.км/ е „пета“ категория община, заема 5,8% от територията на област Враца и 1,1% от територията на Северозападен район за планиране. Средната гъстота на населението на територията на община Борован е 25,3 д./кв. км², която е по-ниска от средната за страната – 63.51 д./кв.км², и средната гъстота на населението на област Враца – 42,07 д./кв.км². Преобладаващата част от населението в община Борован населява административния център с. Борован, а именно приблизително 49,7% от населението на общината.

Категоризация на общините

EKATTE	Община	Категория
VRC05	Борован	V

Както вече споменахме според градоустройствената класификация на населените места по брой жители село Борован попада в категория 5-то ниво – „много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответните общини.

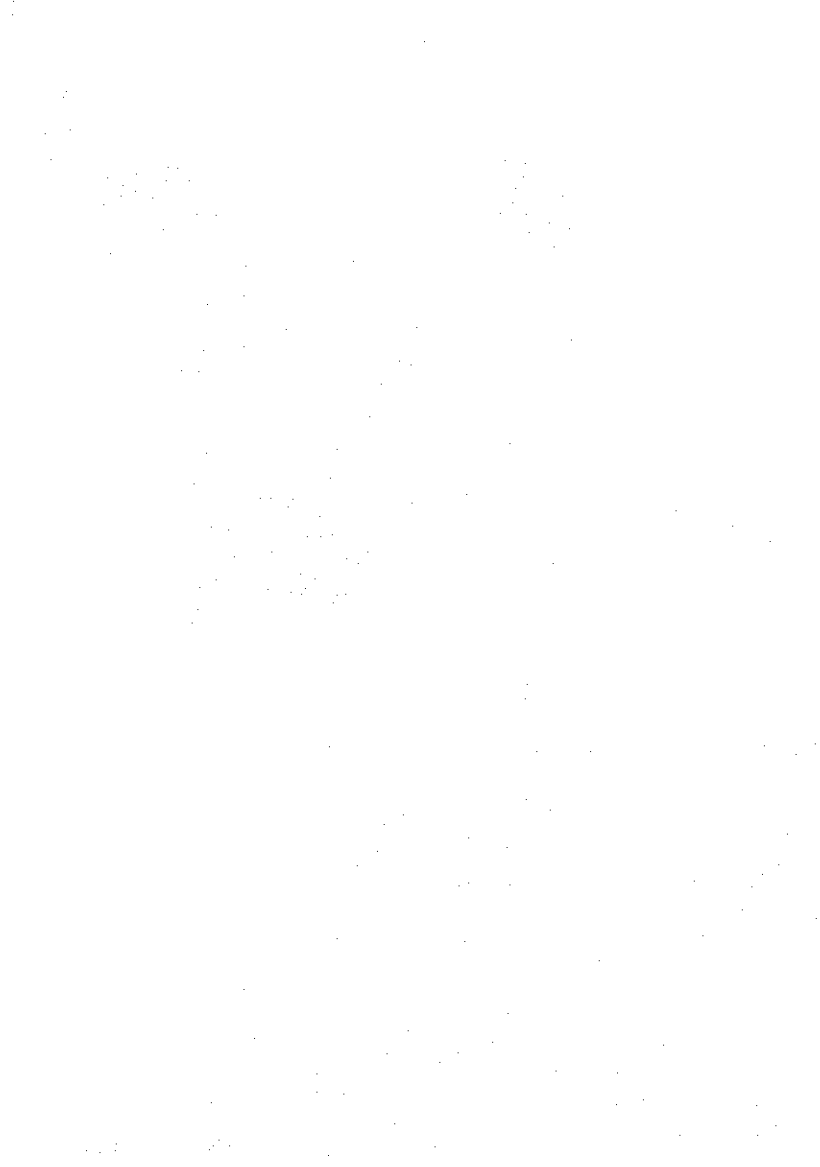
Карта № Селищна мрежа на община Борован

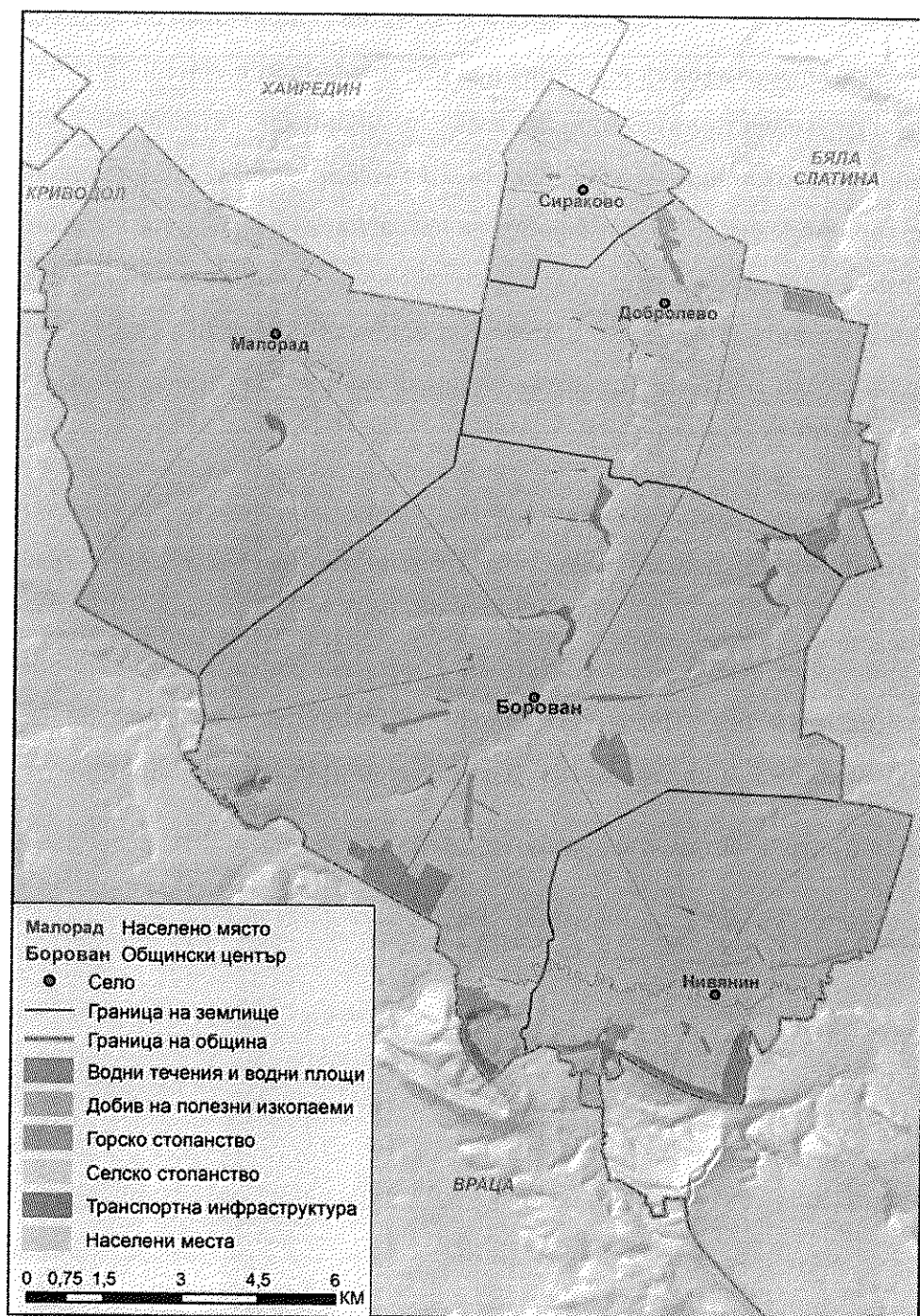
Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г.

Основен поминък на населението от община Борован е земеделието и свързаното с него животновъдство, което е резултат от наличието на плодородната земя на площ от 160 000 дка, която благоприятства развитието на зърно-производството. По-голяма част от терените имат малък наклон, което е благоприятна предпоставка за стопанско им усвояване. В разпределението на територията в общината, най-голям дял има земеделската обработваема територия - 79,4% от общата територия. Урбанизираните територии заемат 7,2% , водните течения и водните площи заемат 1,1%, територии за добив на полезни изкопаеми заемат – 0,05% , територии определени за транспорт и инфраструктура заемат 1,2 %.

Карта № Баланс на територията на община Борован

Източник: Общински план за развитие на община Борован – 2014-2020г.

Възстановената обработваема земя в община Борован е 161 997 дка, като на територията на община Борован има 15 арендатори, обработващи 1000 дка площи, 2 земеделски кооперации, 58 частни земеделски стопани, регистрирани са общо 2301 животновъдни обекта в двата ветеринарно-медицински участъка, на които е разделена община Борован.

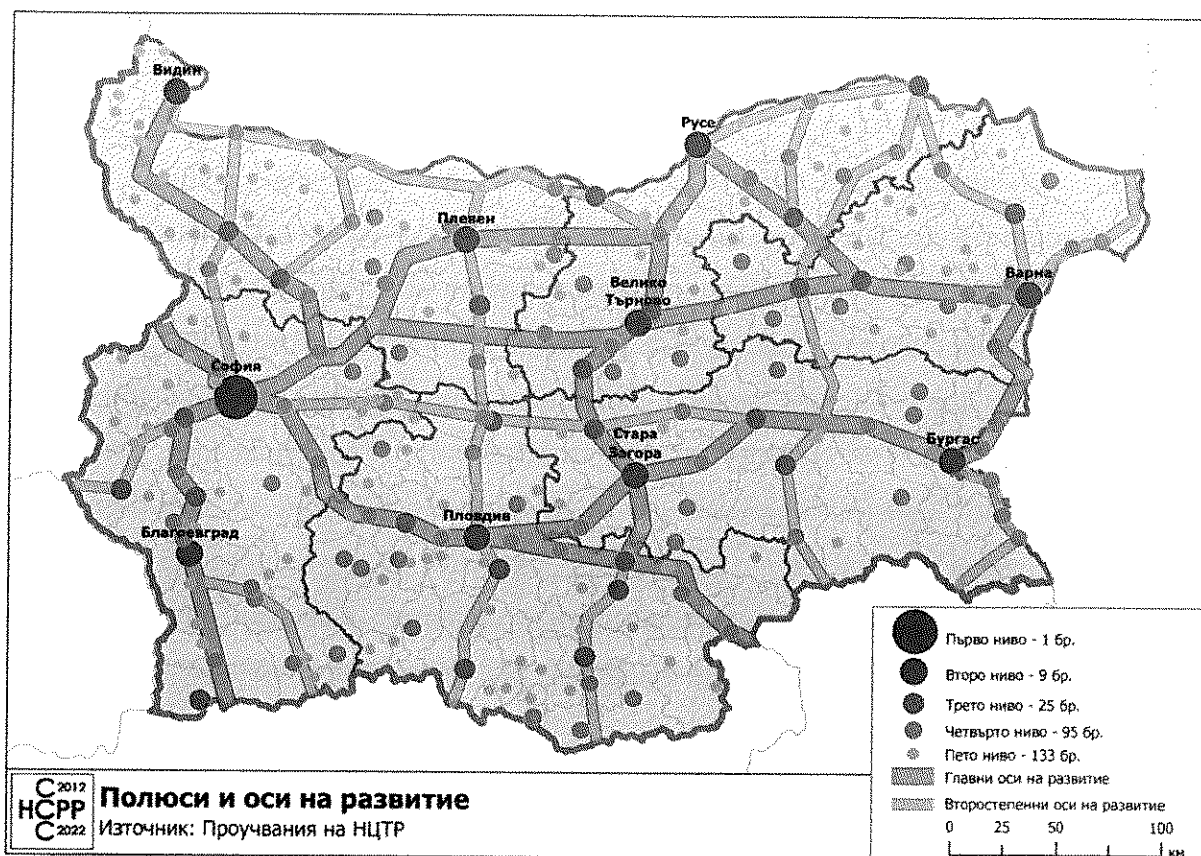
■ *Урбанизация и модели на устройство на територията.*

Населените места и урбанизираните територии в община Борован заемат 7,2% от общата територия, като с. Борован изпълнява ролята на административен център за общината. Процеса на урбанизацията е дългосрочен и се характеризира с увеличаването на населението в градовете и с разширяване на градските зони, като на територията на общината се изразява чрез концентрацията на човешки дейности и социална инфраструктура в общинския център - село Борован. Процесът на урбанизация има отчетливи ефекти върху икономиката и екологията му.

Урбанистични оси на развитие – отчитащи транспортните направления на коридори от трансевропейската транспортна мрежа и други транспортни мрежи с национално значение. При формирането на пространствена структура на общината водеща роля имат географската характеристика и основните урбанистични оси. Явяват се основни фактори за развитие на селищната структура както и предпоставка за развитие на туризма в общината.

Карта № Полюси и оси на развитие.

Източник: Национална Стратегия за регионално развитие.

Основните урбанистични оси/коридори в общината са:

- През територията на община Борован не преминават главни урбанистични коридори. Общината се намира на около 30 км от общеевропейски коридор № 4-Видин-Враца-София-Благоевград-Кулата, който е приоритет на ЕС и на Стратегията на Република България за развитие на транспортната система до 2020 година.

- От значение за общината се явява второстепенната ос за развитие Козлодуй-Враца, която преминава през територията ѝ.

- Урбанистичните оси с локален/местен характер са свързани с административния и пространствен център село Борован и изградените функционални връзки с останалите населени места /вторични центрове/.

От голямо значение за формирането на урбанистичните ядра са проучванията на селищната мрежа по функционалните системи – обитаване, труд, отдих, обслужване и урбанистичните функционални връзки.

Териториалната структура на община Борован според вида територия се дели на урбанизирана, земеделска, горска, защитени територии, нарушени

територии за възстановени и друг вид територии /територия заета от води и водни обекти, територия на транспорта и територия за добив на полезни изкопаеми/.

Националната програма за развитие „България 2020“, поставя приоритети за постигане устойчиво интегрирано регионално развитие чрез използване на местния потенциал и развитие на земеделието за осигуряване на хранителна сигурност, както и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси. Тези приоритети са приложими в териториалния обхват на общината. Териториалните ресурси и природните дадености притежават първостепенно значение за общината, като правилното им използване във всички аспекти и сфери на човешката дейност биха помогнали за развитието на община Борован. Географското местоположение, осигурява условия за сътрудничество със съседните териториални общности.

За постигане на стратегическите цели за пространствено и териториално развитие за община Борован е необходимо да се изведат основни приоритети, които да подпомогнат бъдещото пространствено развитие на общината. От приоритетно значение за бъдещото развитие на община Борован е реконструкцията на транспортната, електронно-съобщителната и инженерно-техническата инфраструктура за подобряване на мобилността, комуникативността и достъпа до услуги, както и разкриване потенциала на малките населени места с характерни природни и културни ценности и използването му като стимулатор на икономическо развитие.

2. Жилищна осигуреност

▪ *Количество и на жилищния фонд*

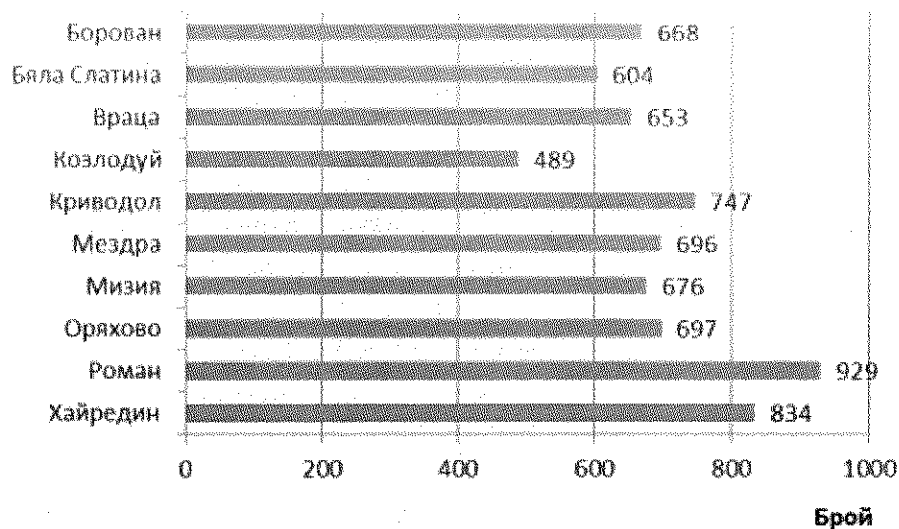
Строителството на жилищни сгради в община Борован е било най-активно в периода от 1970 до 1989г. Докато се наблюдава тенденция на намаляване на броя жилищните сгради през последните двадесет години с около 900. В следващата таблица са представени броя на жилищата по броя на стаите в област Враца, за Северозападния район за планиране и общо за страната.

Таблица № Жилища по броя на стаите към 31.12.2016г.

Статистически зони	Общо	Жилища по броя на стаите					
Статистически райони		едно-стайни	дву-стайни	три-стайни	четири-стайни	пет-стайни	шест и повече стаи
Области							
Общо за страната	3943989	354200	1289994	1313402	618052	194747	173594
в градовете	2621088	292016	987377	855308	329633	82646	74108
в селата	1322901	62184	302617	458094	288419	112101	99486
Общо за страната	3943989	354200	1289994	1313402	618052	194747	173594
в градовете	2621088	292016	987377	855308	329633	82646	74108
в селата	1322901	62184	302617	458094	288419	112101	99486
Северозападен район	510551	38034	145440	175834	94626	33401	23216
в градовете	274625	29658	100130	87399	37106	11501	8831
в селата	235926	8376	45310	88435	57520	21900	14385
Враца	110585	10647	34002	37566	18046	5988	4336
в градовете	58537	9136	23465	17069	5657	1729	1481
в селата	52048	1511	10537	20497	12389	4259	2855

Източник: НСИ

Както се вижда от данните от таблица преобладаващата част от жилищата са с две и три стаи - 64.7% от всички жилища в областта, следвани от жилищата с четири стаи - 6.3%, с пет и повече стаи - 9.4%, а едностайните жилища са 9.6%. Най-висок е относителният дял на жилищните сгради построени в периода 1946 - 1960 г. – 37.4%, а най-нисък на тези, построени от началото на 2011г. - 0.2%. Преобладаващата част от жилищата са собственост на частни физически лица - 107.6 хил. или 97.3% от общия жилищен фонд на област Враца. От следващата фигура се вижда осигуреността с жилища на 1000 души от населението в област Враца е 665, докато средно за страната са 555. Най-много жилища на 1000 души от населението са регистрирани в общините Роман - 929 и Хайредин - 834, а най-малко в община Козлодуй – 489, докато община Борован е близо до средните нива за областта с 668 регистрирани жилища на 1000 души от населението на общината.

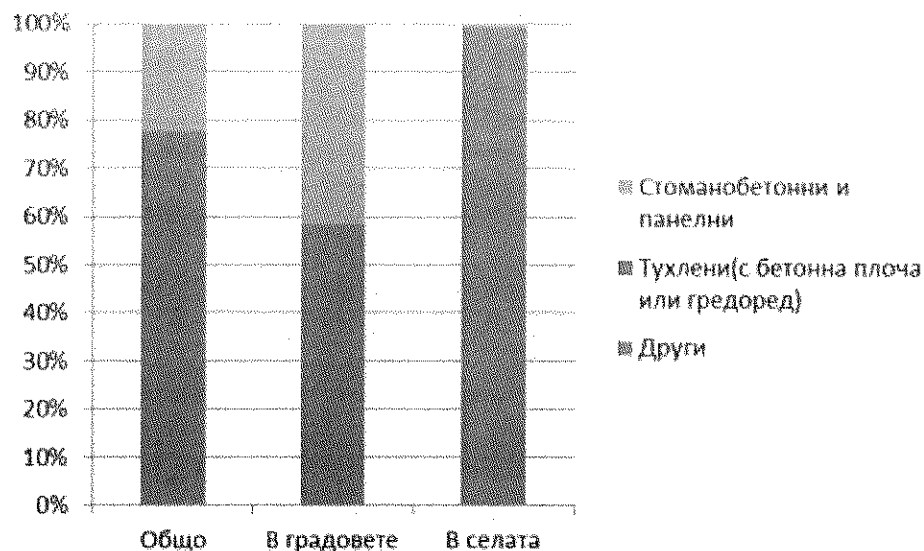

Източник: НСИ

▪ Конструкция на жилищен фонд

Стоманено-бетонни и панелни сгради са най-малобройните, като макар и малко на брой те се нуждаят от цялостно конструктивно обследване, обследване на енергийната ефективност и подмяна на инсталациите. Строителството на територията на община Борован е предимно нискоетажно, а териториалното разпределение на жилищните ресурси е сравнително благоприятно. Броят и жилищата се определя по използвания материал на външните стени на сградата и се разделят на стоманено-бетонни и панелни жилища, тухлени жилища и други. Нормално е да се наблюдава тенденция за намаляване на броя на жилищните сгради като цяло в малките населени места, предвид на тяхното обезлюдяване и може да се очаква, че най-голям спад има в тухлените жилищни сгради. Към 31.12.2016 г. жилищният фонд в област Враца се състои от 84 992 сгради с 110 585 жилища в тях. В сравнение с 2015 г. жилищните сгради са с 4 повече, а жилищата в тях се увеличават с 95. В градовете се намират 52.9% от всички жилища в областта, а в селата 47.1%. Стоманобетонните и панелните сгради са 1 113 с 24 637 жилища в тях, тухлените – 78 963 с 82 002 жилища, а 3 946 жилища се намират в 4 916 сгради с друга конструкция. В градовете 41.5% от жилищата се намират в стоманобетонни и панелни, 56.5% - в тухлени и 2.0% в други сгради. В селата 94.0% от жилищата се намират в тухлени сгради, 5.3% - в други сгради (камък, сурови тухли, дърво и други материали) и само 0.7% в стоманобетонни и панелни сгради.

Фигура № Структура на жилищата в област Враца по материал на външните стени на сградата към 31.12.2016 година

Източник: НСИ

■ *Етажност и стайност*

Общата полезна площ на територията на общината е 244105 кв.м², като се наблюдава тенденция в увеличаването на жилищната полезна площ и намаляване на спомагателната площ и площ на кухни. Преобладаващата част от жилищата са с две и три стаи - 64.7% от всички жилища в областта, следвани от жилищата с четири стаи - 6.3%, с пет и повече стаи - 9.4%, а едноетажните жилища са 9.6%. Броят на стаите е показател, който характеризира жилищната осигуреност, като е налице ясна тенденция за намаляване на броя на стаите и жилищните помещения и тяхната полезна площ. Жилищата в област Враца се обитават средно от 1.5 лица, като при жилищата в градовете показателят е 1.7 лица, а в селата - 1.4. Най-висок среден брой лица на едно жилище през 2016 г. е регистриран в община Козлодуй - 2.0, а най-нисък в Роман (1.1), и Хайредин - 1.2. Общата полезна площ на жилищата към 31.12.2016 г. е 7 686 хил. кв. м. или с 0.1% повече в сравнение с 2015 година. Полезната площ на човек от населението в областта е 45.6 кв.м., като най-голяма е в общините Хайредин и Роман съответно – 62.2 и 59.8 кв. м., а най-малка в община Козлодуй - 36.3 кв. м. Към 31.12.2016 г. 67.5% от всички жилища в област Враца се намират в едноетажни и двуетажни сгради. Относителният дял на жилищата в сгради на

шест-и повече етажи е 16.9%. От всички 110.6 хил. жилища в област Враца 56.0% са електрифицирани, с водопровод и канализация. Електрифицираните жилища с водопровод, канализация и с централно или местно отопление са 31.2%, само електрифицираните - 8.2%, а електрифицирани само с водопровод – 4.3%.

Извод:

- *Съществуващият свободен жилищен фонд, е предпоставка за развитие на туризма като отрасъл, необитаваните сгради могат да се реновират и адаптират за семейни хотели и бази за отдих.*
- *Възможно е и развитието на микропредприятия за производство и преработка на суровини, еко, биопродукти и други.*
- *От голяма необходимост е обновяването на съществуващия жилищен фонд, необитаваните жилища и сгради да бъдат адаптирани към нови функции.*

II. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Оценката на екологичното състояние на община Борован се изготвя въз основа подробния анализ на характеристиките и качеството на отделните компоненти на околната среда – въздух, вода, почви. Анализират се факторите на въздействие отпадъци, шум и радиационен контрол.

1. Качество на атмосферния въздух

Под “Качество на атмосферния въздух” се разбира състоянието на приземния слой на атмосферата, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен и антропогенен произход, попаднали в нея. Качеството на въздуха, съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух, се оценява по показателите – прах, фини-прахови

частици, серен двуокис, азотен двуокис, тежки метали и някои други специфични замърсители. По-специално внимание се обръща на замърсяването на въздуха, поради влиянието, което качеството му оказва върху заболяемостта, смъртността и миграцията на населението.

Територията на област Враца, контролирана от РИОСВ-Враца, е поделена на райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух. Община Борован попада в район Криводол. В този район се включват и общините Криводол и Хайредин. При извършените имисионни замервания в района на община Борован не са установени наднормени концентрации по показателите: въглероден оксид, серен диоксид, азотни оксиди, озон, прах, амоняк и сероводород. За район Криводол не се изисква изготвянето на програма за намаляване нивата на замърсителите.

Основен източник на замърсяване на въздуха през студеното полугодие на територията на общината е масовото използване на твърди горива от населението. Съгласно изискванията на Наредбата към бензиностанциите необходимо изграждане на система за улавяне на бензиновите пари към резервоарите за съхранение на бензините при зареждането им от подвижните автоцистерни. Необходимо е монтирането на клапан-адаптор към вентилационната система на резервоара за бензин, както и адаптор на вливната фуния. Тази система гарантира улавяне и отвеждане на бензиновите пари в автоцистерните, като в следствие те се транспортират до съответния терминал за регенериране или съхранение с последващо регенериране в друг терминал. Бензиностанцията, която е проверена на територията на община Борован е "Петрол" АД, с. Борован.

Обектите извършват дейност с изградена херметична свързваща система за улавяне на бензиновите пари към резервоарите за съхранение на бензини. В област Враца всички обекти са приведени в съответствие с изискванията.

Във връзка с **Наредбата за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бон, лакове и авторепаратурни продукти** влязла в сила от 06.03.2007 година и обнародвана в ДВ, бр. 20/2007г., са реализирани 29 планови проверки. На територията, контролирана от РИОСВ-Враца са регистрирани 80 бр. фирми, които извършват търговия на едро, на дребно, строителна дейност,

автосервизна дейност или производствена дейност с използването на продукти от обхвата на горепосочената наредба. Всички продукти, съдържащи органични разтворители от обхвата на наредбата трябва да се използват или допускат до пазара етикетирани, съгласно нормативните изисквания и посочения образец на етикет в наредбата. На етикета задължително се посочва нормата за максимално допустимото съдържание на органичен разтворител за съответната категория и подкатегория на продукта в г/л. Продуктите трябва да са придружени с актуални информационни листове за безопасност и анализни свидетелства.

На територията на община Борован е извършена проверка на следните фирми за търговия на дребно с бои, лекове и авторепаратурни продукти: ЕТ “Миро-98-Методи Стефанов-Станимир Мончовски” и ЕТ “Цими - Цветана Драганинска”. Не са констатирани нарушения във връзка с етикетването и норми за съдържание на органичен разтворител на предлаганите продукти в магазините.

Съгласно разпоредбата на чл. 181, ал. 2 от Закона за горите, с решение № 442 по протокол № 60/27.02.2015г. на Общински съвет Борован, формата на управление на горските територии - собственост на Общината ще се осъществява от физическо лице вписано в публичния регистър за упражняване на лесвъдска практика. В следващата таблица ще площта и начина на трайно ползване на горския фонд при община Борован.

Таблица № Гори в община Борован

Имот №	Местност	Начин на трайно ползване	Площ /дка.
302001	Върба	Широколистна гора	44.700
303001	Шаварна	Нискостеблена гора	368.768
304001	Изварковец	Нискостеблена гора	120.304
305001	Изварковец	Нискостеблена гора	55.353
306001	Дренето	Нискостеблена гора	31.239
307003	Дренето	Нискостеблена гора	163.308
315001	Могилата	Широколистна гора	216.317

Източник: Програма за управление и разпореждане с имотите – общинска собственост в община Борован през 2016г. достъпна на <http://www.borovan.bg/bg/>

2. Води

Географското положение и характерът на физикогеографските условия на България са предпоставка за наличието на реки със смесен тип подхранване. Около 50-70% от водите им се формират в следствие на снеготопенето, а останалото количество е резултат от есенните и пролетните дъждове. Качеството и количеството на повърхностните и подземни води се наблюдава и контролира от съответните мрежи за мониторинг на водите, които са част от националната система за мониторинг на околната среда по пунктове, честота и показатели. Мониторинга на водите на територията на Република България е регламентиран с Наредба № 1 от 11 април 2011 г. През 2013 г. е осъществяван оперативен и контролен мониторинг на повърхностните води от РИОСВ- Враца в пунктове на територията на цялата област.

През територията на община Борован преминава река Бързина, на която са изградени три пункта за контролен мониторинг:

- Река Бързина преди язовир Бързина;
- Река Бързина след язовир Бързина, преди вливане в река Скът;
- Язовир Бързина.

Река Бързина е река в Северозападната България. Протича през Дунавската равнина и територията на област Враца, като преминава през общините Борован, Хайредин и Мизия. По течението ѝ са разположени 5 села: Малорад (община Борован), Рогозен, Бързина и Ботево (община Хайредин) и Липница (община Мизия). Река Бързина е ляв приток на р. Скът преминава през територията на с. Малорад. Площта на водосборния басейн на реката е 244 км², което представлява 22,7% от водосборния басейн на река Скът. Основен приток на Бързина е река Сираковска бара.

През територията на община Борован преминава част от водосборния басейн на река Огоста . Река Скът, която е десен приток на р. Огоста преминава през територията на с. Нивянин. Има изградени три пункта за оперативен мониторинг на повърхностните води:

- Река Скът след град Мизия;
- Река Скът след град Бяла Слатина;
- Река Скът при село Голямо Пещене.

Река Скът извира от местността Речка. Площта на водосборния басейн на реката е 1 074,1 км², което представлява 34% от водосборния басейн на река Огоста. Водите на Скът и множеството му малки притоци се използват главно за напояване, като за тази цел в басейна на реката са изградени множество микроязовири.

Водните ресурси представляват използваемата част от природните води на определена територия. Те имат определящо значение за развитието на дадено населено място. Формират се от оттока на вътрешните реки, подземните води и част от водите на река Дунав. Опазване и рационалното им управление е от жизнено важно значение за бъдещото устойчиво развитие на страната. България е в групата на най-бедните на водни ресурси страни в Европа. Средногодишното количество за жител е около 2300-2400 м³, а използваемата част от него варира от 800 до 100 м³/ж.год.

Издадено е решение за прекратяване на процедура по реда на Глава VI от ЗООС за ИП: „Отглеждане на риба и търговска дейност в язовир “Жарковец“, землището на с. Добролево, общ. Борован, обл. Враца”.

Изготвени са становища по проекти от водния цикъл, попадащ в обхвата на чл.2,ал.2 от Наредбата за ОС и не попадат в обхвата на Приложение 2 на ЗООС към чл.93, ал.1,т.1 към Закона. Становищата, които обхващат територията на община Борован са:

- “Реконструкция на част от водопроводните мрежи на населените места с. Борован и с. Добролево, общ. Борован”;
- “Рибовъдство в съществуващ язовир “Братковец“, землище с. Борован, общ. Борован”.

Изготвени са становища за съществуващи обекти, за които няма основание за провеждане на процедура по реда на Глава VI от ЗООС по оценка на въздействието върху околната среда и екологична оценка. Становищата са по повод:

- “Използването на съществуващи шахтови кладенци /3 бр./ в землището на с. Сираково, общ. Борован.”;
- “Използването на съществуващи каптирани извори /2 бр./ в землището на с. Малорад, общ. Борован.”;
- “Използването на съществуващи шахтови кладенци /2 бр./ в землището на с. Нивянин, общ. Борован.”.

Комунално-битовата дейност е причина за около 30% от общото замърсяване. Значителният дял в замърсяването с нитрати е следствие от неефективно действащи пречиствателни станции, битова канализация, неорганизираните сметища за отпадъци, дъждовни води, оттокът и филтрацията от районите без канализация и пречиствателни съоръжения. Последващото отстраняване на замърсяванията налага инвестиции за изграждането на скъпи съоръжения.

Промислеността се явява един от основните източници на замърсяване на водите (около 15% от общото замърсяване с азот). Това замърсяване е резултат от заустванията на отпадни води от индустриални обекти, както и от индустриалните обекти с попивен кладенец, лагуна или котлован. Антропогенното натоварване на водите с нитрати се осъществява от две категории източници: точкови и дифузни. Точкови източници представляват изпусканията или заустванията на замърсяващи вещества във водите от конкретен източник. Такива са и неправилно организирани и разположени торохранилища в близост до водоеми, сондажи и кладенци. Точкови източници на замърсяване от комунално-битовата дейност на населението са заустванията в реките на градските канализации без изградени ГПСОВ (Градски пречиствателни станции за отпадъчни води) и заустванията на ГПСОВ. Точкови източници на замърсяване от промишлеността са заустванията на отпадни води от индустриалните обекти. Дифузен източник на замърсяване представлява общото движение на нитратите в почвата. То е резултат от внасянето на органични или минерални торове в количества, превишаващи нуждите на културите от хранителни елементи, или от тънък повърхностен почвен слой, който не може да абсорбира хранителните вещества. Замърсяване може да се получи и когато се употребяват торове при неподходящи почвени или климатични условия. Ако земеделските култури или пасищната растителност

нямат капацитета да усвоят наличните хранителни вещества, има значителни загуби на хранителни елементи - чрез изтичане в полската отводнителна система, в близки реки и езера или чрез проникване в подпочвените слоеве, водещо до замърсяване на подземните води.

3. Отделени отпадъци

На територията на община Борован няма населени места, в които не е въведена система за събиране и транспортиране на битови отпадъци. Населението на общината (100%) е обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на битови отпадъци. Използва се съвременна техника, както и активна политика по управление на отпадъците.

Битовите отпадъци на община Борован се извозват до **“Регионално депо за неопасни отпадъци (РДНО) – Оряхово**. Депото извършва дейност от 20.09.2005 год. и на него се депонират битовите отпадъци от общините Оряхово, Мизия, Хайредин, Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Кнежа и фирми от региона.

Община Борован има сключен договор с “ЕКОПАК България” АД, гр. София от 15.09.2008 г. Доставените цветни контейнера са 39 броя и обслужват по 250 човека от населението на селото. Събраното количество от цветните контейнери, разположени в с. Борован е 8,83 т, в т.ч. хартия - 4,43 т, пластмаса – 2,22 т, стъкло – 2,18 т, от които предадени за рециклиране: хартия – 6,214 т (включително и от предходната година), пластмаса – 2,204 т (включително и от предходната година), стъкло – 22,121 т (включително и от предходната година).

Разделно събраните отпадъци се събират и транспортират от “Йордан Кръстителски - Джордан 2001” ЕООД, гр. Враца до сепарираща инсталация на фирмата в гр. Враца. Фирмата е подизпълнител на “Екопак България” АД, гр. София.

На територията на община Борован 2415 д. или 39% от населението е обхванато от системите за разделно събиране.

Дейностите по събиране, транспорт, временно съхранение и разкомплектоване и оползотворяване на образуваните отпадъци от МПС се извършват от лица, притежаващи разрешение по ЗУО или комплексно

разрешително по ЗООС. На територията на община Борован има фирма с разрешително за временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС - ЕТ"Христо Христов - Цвети - 2008".

4. Незаконни сметища – местонахождение и площи

На територията на община Борован не са регистрирани данни за съществуването и дейността на нерегламентирани сметища. Безконтролното изхвърляне на битови и строителни отпадъци извън границите на регламентираните сметища води до създаването на локални такива.

5. Почви

Опазването на почвите и предотвратяването на вредните въздействия и унищожаването им е необходим процес и условие за цялостното развитие на природната среда. Почвата се явява съставна част от природния баланс. Един от основните приоритети на Европейския съюз е реализирането на адекватна политика по отношение на почвите, тяхната превантивна защита и въвеждане на мерки за устойчивото им управление. Замърсяването на почвата е една от основните предпоставки за изменение на климата, това води до влошаване на качеството на живот и ограничаване на нуждите за питейна вода и храна.

Почвите на територията на област Враца са разнообразни според своя характер и тип.

Критериите за определяне на пригодността на земеделските земи в община Борован са подпочвени /почвообразуващи материали, подпочвени води и др./ почвени, орографски, климатични и т. н. Те определят агроекологичния потенциал за отглеждане на земеделските култури. Видът на почвите на територията на община Борован е оподзолен чернозем.

За наблюдение и контрол качеството на почвите в Област Враца е създадена организация за провеждане на мониторингова дейност. Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби, са определени от Изпълнителната Агенция по опазване на околната среда към МОСВ. Те са разположени по цялата територия на област Враца и са в зависимост от източниците на замърсяване на почвата.

През 2013 г. на територията на област Враца е извършено пробонабиране от 3 пункта за почвен мониторинг в т.ч.: с. Кунино, общ. Роман, с. Комарево и с. Търнава, общ. Бяла Слатина.

Не са регистрирани превишения на ПДК от извършените анализи на взетите 30 бр. почвени проби. Поради настъпилите промените в икономиката и селското стопанство и засиления контрол върху работещите промишлени производства, се забелязва тенденция на намаляване на натоварването на почвите с тежки метали и арсен.

Опазване качеството на почвите е задължение на държавните и общинските органи, на физическите и юридическите лица. Нараства необходимостта от въвеждането и използването на по-добри и иновационни земеделски практики. Обществото трябва да бъде информирано за съществуващите реални и потенциални възможности и ползи, които ще бъдат следствие от опазването на почвите. Важно е да бъде въведен в действие по-строг контрол и мониторинг на този компонент на околната среда.

6. Шум

Контрол и мониторинг на шума и шумовите нива се осъществява от РИОСВ- Враца, като се извършва съгласно изисквания на „Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие “. Важна част от цялостния набор от дейности, свързани с опазването на околната среда е недопускането на излъчване и разпространяване на шум над определените гранични стойности.

По фактор “Шум” през 2013г. по предварително утвърден график, съвместно с АРЛ - Враца към ИАОС - София, са реализирани 12 планови проверки. Плануваните проверки на обхващат дружества, които извършват дейност на територията на община Борован.

7. Радиационен контрол

Наблюденията и контролът на радиационните параметри е част от основните компоненти на околната среда. Дейностите, свързани с този контрол са непрекъснати и периодични и от изключително значение за опазване

качеството на околната среда. Радиационният контрол на територията на РИОСВ - Враца се извършва от Регионална лаборатория- гр. Враца. С цел следене наличието на радионуклиди в атмосферния въздух през годината са набрани 27 бр. аерозолни филтъра от стационарната станция в гр. Враца. Не са констатирани повишавания на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух. Радиологичен мониторинг на необработваеми почви и дънни утайки е реализиран в 23 бр. пункта. През годината са взети са 58 бр. почвени проби и 6 бр. дънни утайки от пунктовете на Национална система за мониторинг на околната среда /НСМОС/ в 3-100 км зона на АЕЦ "Козлодуй". Гама-спектрометричният анализ на пробите показва, че няма сериозни отклонения в измерената специфична активност на радионуклидите спрямо характерните за региона.

Изводи:

- 1. На територията на община Борован не са констатирани сериозни нарушения по отношение качеството на атмосферния въздух.*
- 2. Основен източник на замърсяване на въздуха през студеното полугодие на територията на общината е масовото използване на твърди горива от населението.*
- 3. На територията на община Борован няма населени места, в които не е въведена система за събиране и транспортиране на битови отпадъци.*
- 4. Около 40% от населението е обхванато от системите за разделно събиране.*
- 5. На територията на община Борован не са регистрирани данни за съществуването и дейността на нерегламентирани сметища.*

5. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Първостепенно значение за развитието на местната общност особено в малките населени места притежава общинската администрация, която трябва да се модернизира и да повишава ефикасността и ефективността си при съвременното развитие на България като страна член на Европейския съюз. Поради тази причина България обръща по-голямо внимание върху развитието на административния капацитет. Усвояването на средства от ЕС в община Борован е насочено към инфраструктура, развитие на човешките ресурси, образование, здравеопазване и други. В следващите таблици ще покажем списъци на броя на реализираните проекти в община Борован и размера на усвоената сума по реализираните проекти. От данните в следващите таблици се вижда броя на реализираните проекти в община Борован, по които общината е бенефициент. От представените данни също така се вижда, че към януари 2015г. община Борован е с най-нисък размер на усвоената сума на един човек, които за разглеждания период е едва 30,4 лв./човек. Освен това прави впечатление, че от общо 7 подадени проектни предложения към 31.01.2015г. три са отхвърлени, а усвоените средства по спечелените 4 проекта са на обща стойност почти 235 хил.лв.

Таблица № Справка за проектите и договорите на общините като бенефициенти към 31.01.2015г.

община	Брой подадени проектни предложения	Брой отхвърлени проектни предложения	Стойност на одобрените проектни предложения	Стойност на безвъзмездната финансова помощ (БФП)	Брой сключен и договор и	Стойност на сключените договори	Стойност на изплатените суми по договори
Борован	7	3	424 023.28 лв.	325 842.28 лв.	4	270 792.78 лв.	166 371.88 лв.
Бяла Слатина	27	10	35 225 986.75 лв.	33 316 663.65 лв.	15	30 666 903.08 лв.	29 045 779.15 лв.
Враца	34	8	181 917 010.36 лв.	161 928 309.51 лв.	22	165 085 064.13 лв.	74 156 525.68 лв.
Козлодуй	14	5	32 073 141.26 лв.	27 916 634.82 лв.	8	23 060 426.22 лв.	17 068 182.47 лв.
Криводол	12	4	3 015 747.37 лв.	2 928 076.04 лв.	8	1 543 015.28 лв.	1 626 991.83 лв.
Мездра	22	5	43 174 683.51 лв.	37 830 573.88 лв.	14	35 335 930.80 лв.	30 242 728.66 лв.
Мизия	14	5	3 207 117.73 лв.	2 937 936.72 лв.	7	1 218 243.07 лв.	1 201 034.19 лв.
Оряхово	15	6	5 867 882.11 лв.	5 722 974.91 лв.	8	5 048 734.13 лв.	2 928 614.20 лв.

Роман	12	2	3 094 616.59 лв.	3 004 131.43 лв.	9	2 909 418.97 лв.	2 322 013.26 лв.
Хайредин	9	6	1 427 954.65 лв.	1 427 953.87 лв.	3	1 264 192.73 лв.	977 627.26 лв.

Източник: Институт за пазарна икономика достъпен на http://ime.bg/var/images/_Spravka_obshtini_31.01.2015.pdf

Таблица № Средства, изплатени на общините в област Враца като бенефициенти на Оперативните програми на Европейския съюз.

Общо за страната /област / община	Стойност на изплатени суми по договори, към 31.01.2014 (лв.)	Средногодишно население (2013)	Лв./ човек	Стойност на изплатени суми по договори, към 31.01.2015 (лв.)	Средно годишно население (2014)	Лв./ човек

съюз.

България	2 758 970 493	7 265 115	379,8	4 080 659 309	7 223 937	564,9
Област Враца	123 642 004	179 985	687,0	159 735 869	176 782	903,6
Община Борован	131 020	5 561	23,6	166 372	5 467	30,4
Община Бяла Слатина	25 277 945	23 798	1 062,2	29 045 779	23 394	1 241,6
Община Враца	56 550 685	71 051	795,9	74 156 526	69 748	1 063,2
Община Козлодуй	15 303 405	20 696	739,4	17 068 182	20 511	832,1
Община Криводол	1 310 276	9 098	144,0	1 626 992	8 968	181,4
Община Мездра	20 089 189	20 813	965,2	30 242 729	20 357	1 485,6
Община Мизия	775 867	7 209	107,6	1 201 034	7 014	171,2
Община Оряхово	2 034 733	10 982	185,3	2 928 614	10 712	273,4
Община Роман	1 259 825	5 971	211,0	2 322 013	5 881	394,8
Община Хайредин	909 059	4 806	189,2	977 627	4 730	206,7

Източник: ИПИ /институт за пазарна икономика/, ИСУН / Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС и България/

Таблица № Списък на проектите, в които община Борован участва като бенефициент

Наименование на проекта	Начало	Обща стойност	БФП	Финансиране от бенефициент	Плащания	Продълж. (месеци)	Статус
Община Борован – инициатор за развитието на социалната икономика в Общината	10.11.2009	97 609,90	97 609,90	0,00	106 910,38	18,00	Приключен
Служителите на Община Борован – компетентни и мотивирани за по-добро обслужване на гражданите и бизнеса	04.06.2013	31 031,16	31 031,16	0,00	31 031,16	12,00	Приключен
Ефективни политики и партньорство през следващия програмен период, в помощ на община Борован	07.11.2013	43 421,33	43 421,33	0,00	43 421,33	9,00	Приключен
Бизнес ориентирана община с Визия за Административен напредък БОРОВАН	20.08.2014	53 207,23	53 207,23	0,00	53 207,23	9,00	Приключен

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, достъпна на

<http://umispublic.government.bg/iBeneficiaryProjects.aspx?benef=1666>

Таблица № Списък проекти, в които община Борован участва като партньор

Наименование на проекта	Начало	Продълж.(месеци)	Статус
Подкрепа за достоен живот	08.10.2010	53,47	Приключен

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България, достъпна на <http://umispublic.government.bg/iBeneficientProjects.aspx?benef=1666>

Основните принципи, от които се ръководи администрацията на община Борован са следните:

- ✓ отговорност към проблемите на общината и нейните граждани;
- ✓ спазване на закона и зачитане на морала;
- ✓ максимална ефективност на провежданите действия и проекти;
- ✓ диалог с гражданите;
- ✓ прозрачност при управлението и разпореждането с общинско имущество и средства;
- ✓ ефективно административно обслужване на гражданите, физическите и юридически лица.

Общината цели да повиши качеството на административното и информационно обслужване на гражданите и фирмите за постигане на интегрираност, ефективност, коректност и повишаване приходите на общината.

Административни услуги, които се предлагат на гражданите, включват:

- ✓ Услуги по гражданска регистрация и актосъставяне
- ✓ Административно технически услуги:
  - Общинска собственост
  - Устройство на територията
- ✓ Административни услуги – кадастър
- ✓ Правни и административно технически услуги
- ✓ Административни услуги по дейността на селското стопанство и екологията
- ✓ Административни услуги – търговия, туризъм, транспорт
- ✓ Административни услуги – местни данъци и такси
- ✓ Общи административни услуги:
  - Издаване на удостоверения във връзка с Кодекс за социални осигуровки;
  - Наредба за пенсии и осигурителен стаж;
  - Закон за администрацията;

- Закон за достъп до обществена информация.
- ✓ Вътрешни административни услуги – междуведомствени служебни издавания на удостоверение.

В община Борован функционира подобрен интернет сайт, на който е достъпна много информация, както за отделните сфери на развитие в общината, така и за изпълнявани проекти, взети решения, предстоящи събития, както и стратегически и програмни документи. По този начин общината се отличава с отвореност и достъпност за гражданите на общината и прави усилия за представяне на даденостите и предимствата на общината.

Това прави управлението на общината достъпно и прозрачно за местната общности и стимулира сътрудничеството между местната власт и гражданския сектор.

IX. ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2014-2020г.

ВИЗИЯ

Визията за развитието на община Борован отразява желаните промени и желаното състояние за развитието на общината в един дългосрочен период. Също така тя отразява мнението на местните хора и има мобилизиращ и консенсусен характер, обединяващ териториалната общност.

Община Борован – община с развито земеделие, предлагаща възможности за живот и труд, с оптимална среда осигуряваща пълноценна възможност за развитие на хората чрез максимално използване на икономическия и човешки потенциал.

Така определената Визия за развитие на Община Борован ще се постигне в условията на:

- ❖ Партньорство, публичност и прозрачност при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката;

- ❖ Концентрация на ресурсите за постигане целите на местното развитие;
- ❖ Допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с други източници;
- ❖ Междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането и програмирането, ресурсно осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- ❖ Съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на национално, регионално и локално равнище.

Разглеждана в този контекст, политиката за социално икономическо развитие на общината трябва да се базира на ясни цели и конкретни действия насочени към превръщането и в устойчиво развиваща се общност. Във връзка с това са определени и приоритетните области за бъдещи интервенции, които са насочени към:

- Осигуряването на необходимите възможности за привличане на инвестиционни ресурси и тяхната ефективна реализация в рамките на общината
- Подобряване на административния капацитет на общинската администрация,
- Усъвършенстване на съществуващата бизнес инфраструктура и изграждане на нова такава,
- Използване на потенциала на агломерационният ареал за генериране на заетост
- Подобряване на качеството на живот,
- Подобряване на околната среда,
- Развитие на модерна компактна индустрия и съвременен агробизнес, генериращи продукция с висока добавена стойност

8. Стратегически цели и приоритети

Общинският план за развитие на Община Борован за периода 2014-2020 г. определя общата рамка и насоките за развитие на общината (в средносрочен план), съответстващи на целите и приоритетите на по-високите нива и

обуславящи постигането на устойчивост в развитието на общинската териториална и социална общност.

Изготвянето и последващата реализация на Общинският план са пряко свързани с:

- Предвиждане на приоритети и мерки, които да съответстват на политиките на ЕС за социално-икономическо сближаване и на регламентите на Структурните фондове. Това е предпоставка за финансовата осигуреност на предвидените приоритети и мерки по линия на европейските фондове. Прилагане на подход на интеграция и съгласуваност между отделните секторни направления в развитието на общината и нейната територия, което е гаранция за постигане на синергичен ефект и балансираност;

- Отчитане на целите и приоритетите на основните планови и стратегически документи на страната за периода 2014-2020 г.;

- Община Борован има необходимия кадров ресурс и предпоставки да реализира ускорено развитие. Прилагането и изпълнението на заложените в Общинския план цели и мерки ще гарантира значително увеличаване на равнището на социално-икономическо развитие на общината и доближаване до средните социално-икономически параметри на българските общини.

С оглед оценените нужди и желания на местната общност и в съответствие с наличният потенциал, ресурси и специфични особености и тенденции в развитието на общината, стратегическата рамка на настоящият стратегически документ се фокусира в четири основни тематични области, на чиято основа следва да се реализира дефинираната по-горе Визия за развитие през следващият програмен период:

- Социално – икономическото развитие и повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и общината като цяло;

- Състоянието на жизнената среда – природа, урбанизирана среда, инфраструктури и разумно използване на териториалните, природни и човешки ресурси;

- Специфичните характеристики на общината, нейните страни с потенциал за развитие – историческо, културно наследство, образователен център и туристически потенциал;

- Доброто управление за развитие и пълноценно използване на потенциала и създаването на устойчиви сътрудничества.

ОПР на община Борован 2014-2020	ОСР на област Враца 2014-2020	РПР на СЗР 2014 - 2020	Национална стратегия за регионално развитие до 2020	Национална програма за развитие България 2020
Стратегическа цел 1: Развитие на конкурентоспосо бна икономика	Стратегическа цел 1: Стимулиране и развитие на конкурентна местна икономика	Стратегическа цел 1: Развитие на конкурентноспособ на икономика чрез развитие на собствения потенциал на СЗР	Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегион ален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.	Цел1.Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособ но образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване 3.Повишаване на конкурентоспособ ността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на

				инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност
Стратегическа цел 2: Подобряване на инфраструктурата и опазване на околната среда	Стратегическа цел 3: Подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта, Приоритет 3.1. Развитие и подкрепа за развитието на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до услуги Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразие	Стратегическа цел 3: Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност Приоритет 3.1: Развитие на транспортната инфраструктура Приоритет 3.2: Развитие на техническата инфраструктура Приоритет 3.3: Опазване на околната среда и биоразнообразието	Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.	Цел 2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.

то, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.

Стратегическа цел 3: Социална интеграция и развитие	Стратегическа цел 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи.	Стратегическа цел 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал	Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал.	Цел 1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.
Стратегическа цел 4: Подобряване на административния капацитет и	Стратегическа цел 3: Подобряване и развитие на териториалната	Стратегическа цел 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал Приоритет 2.3:	Стратегическа цел 3: Териториално сближаване и развитие на	Цел 1. Повишаване на жизнения стандарт чрез

повишаване на международното сътрудничество	<p>устойчивост и свързаност на общините в областта,</p> <p>Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.</p> <p>Стратегическа цел 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи.</p> <p>Приоритет 2.4. Усъвършенстван е и укрепване на институционалн ия капацитет на областно и</p>	<p>Укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление</p> <p>Стратегическа цел 3: Подобряване на териториалната устойчивост и свързаност</p> <p>Приоритет 3.5: Развитие на териториалното сътрудничество</p>	<p>трансграничното, междурегионалн ото и транснационално то сътрудничество.</p>	<p>конкурентоспособ но образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.</p>
---	---	--	---	---

местно			
ниво за			
подобряване			
на процесите на			
управление			

Стратегическа цел 1: Развитие на конкурентоспособна икономика

Приоритет 1.1: Развитие на икономиката

Мярка 1.1.1. Развитие на икономиката

- Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез подобряване качеството на продукцията, производителността на технологиите и управлението в предприятията;
- Подобряване информираността на бизнеса;

Мярка 1.1.2.: Осъществяване на подкрепа свързана с предоставянето на бизнес услуги

- Разработване на стратегия за привличане на инвестиции и реализация на публично-частни партньорства;
- Създаване на каталог с информация за свободни общински терени, сгради и услуги, за които се търсят инвеститори и частни партньори чрез активен маркетинг и реклама на икономическия потенциал на общината;

Приоритет 1.2: Развитие на земеделието

Мярка 1.2.1.: Развитие на растениевъдството

- Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни.

Мярка 1.2.2.: Развитие на животновъдството

- Създаване, модернизация и разширяване на животновъдните обекти;

Приоритет 1.3. : Развитие на туризма

Мярка 1.3.1.: Развитие на туризъм и спорт

- Ремонт и обновяване на стадион в с. Борован
- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови спортни площадки и фитнес на открито в община Борован
- Изграждане , реконструкция и ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура в село Малорад

Мярка 1.3.2.: Развитие на маркетингова политика за популяризиране на Борован

- Аудиовизуално представяне на културата, историята и природата в Община Борован, както и подготовка и отпечатване на рекламен каталог и брошури на забележителностите в Общината.

Стратегическа цел 2: Подобряване на инфраструктурата и опазване на околната среда

Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата

Мярка 2.1.1: Модернизация и разширяване на местната транспортна инфраструктура

- Ремонт и реконструкция на четвъртокласен път Добролево – Сираково
- Рехабилитация на уличната пътна мрежа в селата Добролево, Нивянин и Сираково
- „Реконструкция и рехабилитация на нови и съществуващи улици и принадлежностите към тях в селата Борован и Малорад на община Борован, както и управление на одобреното проектно предложение”.
- Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община „Борован“
- с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“, с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/), с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - /от ос 48 до ос 63/), ул. „Иван Вазов“- /от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до

ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - / от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - / от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - / от ос 123 до ос 130/, с. Нивянин / за Сколаре/ (ул. Лазар Петров - /от ос 37 до ос 83/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 83 до ос 76/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 76 до ос 70/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 70 до ос 69/)

Мярка 2.1.2: Подобряване на водоснабдяването, канализацията и пречистването на отпадните води

- Изграждане на пречиствателна станция, канализационна система и подмяна на водопроводната мрежа в с. Борован -

- Реконструкция на мостовете на територията на Община Борован

- Ремонт на язовирите общинска собственост

- Ремонт на стената на язовир „Гарвански геран“

- „Реконструкция на част от водоснабдителните системи на селата Добролево, Сираково, Нивянин и Малорад, община Борован”

- „Рехабилитация и ремонт на язовирна стена на яз.“Езерска падина“ с. Малорад община Борован“

Мярка 2.1.3.: Подобряване на електроснабдяването

- Рехабилитация на уличното осветление в селищата на Община Борован

- с. Малорад,с.Добролево ,с.Нивянин и Сираково

Мярка 2.1.4.: Модернизация на образователната инфраструктура

- Цялостно обновяване и модернизиране на базата на училищата и детските градини

Мярка 2.1.5.: Модернизация на здравната инфраструктура

- Ремонт на сградата на поликлиниките в с. Борован и с.Добролево

- Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети

Мярка 2.1.6.: Модернизация на социалната инфраструктура

- Ремонт на сградата на бившия социален патронаж в с. Нивянин
- Преустройство на сградата на кметството в с. Сираково в дом за стари хора
- „Изграждане и обновяване на площи, за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение в с.Малорад, с.Добролево и с.Нивянин, както и управление на одобреното проектно предложение”

Мярка 2.1.7: Модернизация на културната инфраструктура

- Ремонт, оборудване и обзавеждане на читалищата в с.Малорад, с. Борован и с.Добролево и с.Нивянин
- Ремонт, възстановяване, изографисване и опазване на религиозните храмове на територията на община Борован
- Изграждане на религиозен храм в с.Сираково
- Ремонт на Читалищата в с.Малорад, с.Добролево, с.Нивянин
- Ремонт и реставрация на църквите в с. Борован, с.Малорад и с. Добролево
- Изографисване на църквата в с. Нивянин
- Изграждане на параклис в с. Сираково
- Изграждане на обредни домове в гробищните паркове на територията на Община Борован

Мярка 2.1.8.: Опазване и адаптиране на недвижимите културни ценности

- Реставриране на паметници на културата и забележителности свързани с историята на Община Борован.
- Запазване и реставриране на археологическите находки от местността „Могилата“-с. Борован

Мярка 2.1.9.: Модернизация на административни сгради

- Ремонт, реконструкция и внедряване на енергоспестяващи мерки на административните сгради в Община Борован

-Ремонт и оборудване на помещенията и сградите на пенсионерските клубове в община Борован

- Ремонт на сградата на търговския дом в с. Сираково

Мярка 2.1.10 Комплексно планиране и устройство на територията.

- Разработване на Общ устройствен план на община Борован;

- Разработване на Концепция за пространствено развитие на община Борован, акцентираща на приоритетните зони на територията на общината;

- Актуализация на кадастралните и регулационни планове на 5 населени места, в т.ч. цифровизация - с. Борован, с. Малорад, Добролево, Нивянин и с.Сираково;

Приоритет 2.2.: Опазване на околната среда

Мярка 2.2.1.: Опазване чистотата на атмосферния въздух

Мярка 2.2.2.: Управление на водните ресурси и опазване на чистотата им

-Корекция на коритото на р. Скът при с. Нивянин и с. Борован

-Почистване на речните корита при с. Добролево и с. Сираково

-Почистване и корекция на реките и деретата в с. Борован

Мярка 2.2.3.: Подобряване управлението на отпадъците

-Оптимизиране на системата за сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на твърдите битови отпадъци в община Борован и оборудване на населените места на Община Борован със съдове на ТБО.

Мярка 2.2.4.: Развитие на зелената система в общината

-Рехабилитация на площадното пространство , тротоарите и зелените площи в селищата на Община Борован

-Ремонт на съществуващи и поставяне на нови съоръжения /чешми,пейки,кошчета/ в парковете на Община Борован

-Реконструкция на парковото пространство в с. Нивянин,включващо изграждане на цветни алеи и зелени площи

Мярка 2.2.5.: Опазване на биоразнообразието

- Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата.

Мярка 2.2.6.: Подобряване на енергийната ефективност

- Подмяна на уличното осветление на населени места от община Борован;

Стратегическа цел 3: Социална интеграция и развитие

Приоритет 3.1.: Подобряване качеството на здравните услуги

Мярка 3.1.1.: Подобряване на достъпа до първична и специализирана медицинска помощ

-Обслужване на възрастни хора и инвалиди по домовете

-Профилактични прегледи по училища

Мярка 3.1.2.: Подобряване на достъпа до дентално - медицински услуги

-Профилактични прегледи по училища и детски градини

Приоритет 3.2.: Подобряване качеството и достъпа до образованието

Мярка 3.2.1.: Информационно обезпечаване на учебните заведения

- Изграждане на нови компютърни кабинети

- Реинтеграция и намаляване броя на отпадащите от образователната система деца и ученици.

Мярка 3.2.2.: Създаване на нови извънкласни и извънучилищни форми на заниманията на деца и младежи

-Разкриване на 6 нови извънкласни и извънучилищни форми в ОДК Борован.

Мярка 3.2.3.: Квалификация на преподавателите във връзка с подобряване на учебния процес

-Провеждане на квалификационни форми на обучение на общинско ниво с учителите от училищата и детските градини на територията на Община Борован.

Мярка 3.2.4.: Развитие на спорта

- Изграждане на нови, обновяване и обезопасяване на съществуващи детски площадки на открито в община Борован

Приоритет 3.3.: Подобряване качеството на социалните услуги и интегриране на групи в социална изолация

Мярка 3.3.1.: Създаване на нови социални услуги и/или поддържане на налични такива

-Създаване на център за работа с деца в Община Борован със специални образователни потребности-деца на социално слаби семейства, деца с увреждания, деца изостанали в обучението от образователната система.

-Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания в община Борован;

-„Приобщаване на уязвими групи на територията на община Борован“

Мярка 3.3.2.: Обучение и преквалификация на възрастни, на трайно безработни и на други лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда

Мярка 3.3.3.: Стимулиране на намалението на младежката и дългосрочната безработица

Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар

Мярка 3.4.1.: Организирането на нови културните събития и фестивали

-Прерастване на регионалния фолклорен фестивал“Борован свири,пее и танцува“ в областен фестивал

-Прерастване за общинския фестивал за детска песен „Боровански врабчета“ в регионален фестивал

Мярка 3.4.2.: Подпомагане на развитието на културните институции

- Насърчаване дейността на самодейните художествени състави;
- Културен обмен с различни културни институции от страната и чужбина.

Стратегическа цел 4: Подобряване на административния капацитет и повишаване на международното сътрудничество

Приоритет 4.1.: Подобряване на капацитета и подобряване качеството на услугите, предоставяни от общината

Мярка 4.1.1.: Подобряване на организацията на управление и работа в общинската администрация

- Повишаване капацитета на общинската администрация и общинския съвет за управление, изпълнение, наблюдение и оценка на планови и стратегически документи;

Мярка 4.1.2.: Подобряване на квалификацията и уменията на общинската администрация

- Организиране и участие в курсове за подобряване на квалификацията и уменията на общинската администрация

Приоритет 4.2. Стимулиране на общинското, трансгранично и международно сътрудничество

Мярка 4.2.1.: Развитие на междуобщинското партньорство с цел съвместна работа и участие в проекти

Мярка 4.2.2.: Развитие на трансграничното и международно сътрудничество

- Развитие на международното сътрудничество, обмен на добри практики и връзки с побратимени градове, ТГС с Република Румъния и ТГС с Република Сърбия, за развитие на културните и икономически връзки
- “Green thinking – self-awareness for flood risk prevention”

Х. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА, ОБОБЩАВАЩА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН 2014-2020 Г.

Дейност	Срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства		
			Средства от общински бюджет	Средства от държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ
Стратегическа цел 1: Развитие на конкурентоспособна икономика	2014 - 2020	3372	168,6	468	2697,6
Приоритет 1.1: Развитие на икономиката	2014 - 2020	96	4,8		76,8
Приоритет 1.2: Развитие на земеделието	2014 - 2020	156	7,8		124,8
Приоритет 1.3. : Развитие на туризма	2014 - 2020	3120	156	468	2496
Стратегическа цел 2: Подобряване на инфраструктурата и опазване на околната среда	2014 - 2020	110404	5520,2	11040,4	93843,4
Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата	2014 - 2020	104154	5207,7	10415,4	88530,9
Приоритет 2.2.: Опазване на околната среда	2014 - 2020	6250	312,5	625	5312,5
Стратегическа цел 3: Социална интеграция и развитие	2014 - 2020	4 088	215,4	397,8	3270,4
Приоритет 3.1.: Подобряване качеството на здравните услуги	2014 - 2020	36	1,8	3,6	28,8
					37,8
					14,4
					23,4
					0
					204,4
					1,8

Приоритет 3.2.: Подобряване качеството и достъпа до образованието	2014 - 2020	1 464	73,2	146,4	1171,2	73,2
Приоритет 3.3.: Подобряване качеството на социалните услуги и интегриране на групи в социална изолация	2014 - 2020	2 368	118,4	236,8	1894,4	118,4
Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар	2014 - 2020	220	22	11	176	11
Стратегическа цел 4: Подобряване на административния капацитет и повишаване на международното сътрудничество	2014 - 2020	1510	75,5	151	1283,5	0
Приоритет 4.1.: Подобряване на капацитета и подобряване качеството на услугите, предоставяни от общината	2014 - 2020	180	9	18	153	
Приоритет 4.2. Стимулиране на общинското, трансгранично и международно сътрудничество	2014 - 2020	1330	66,5	133	1130,5	
ОБЩО:	2014 - 2020	119 374	5 980	12 057	101 095	242

XI. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Селектирането на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на ОПР и съвременните методи за мониторинг на стратегическото планиране. Новата кохезионна политика на ЕС предвижда съвкупност от индикатори, съобразени с трите цели на стратегията Европа 2020 и предвидени за използване на регионално и местно ниво. Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното сближаване в Европа и предлагат методология за измерване на научно-техническия прогрес, конкурентоспособността, образованието, транспорта, състоянието на околната среда, социалната интеграция, бедността и здравния статус на населението. Планирането на системата от индикатори е чрез два вида: индикатори за въздействие и индикатори за резултат и напълно съответства на „Методическите указания за разработване... на общинските планове за развитие” на МРРБ. Двата вида индикатори съвместно позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите от съдържанието на ОПР на община Борован. Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритети представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори. Съществен момент за отчитане системата от индикатори е осигуряването на надеждни източници на информация. Основното средство за събиране на информация е базата данни на Националния Статистически Институт, неговата текуща статистика и периодично издаваните сборници. Проведеното Общински план за развитие на община Борован 2014-2020 г. През 2011 г. Национално преброяване предоставя ценна информация за демографското развитие на населението, образователното равнище и икономическата активност, включително и на общинско ниво. Източници на информация са Териториално статистическо бюро-Варна, Агенцията по заетостта, Агенция „Социално подпомагане”. Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България позволява да се прецени ефективността на приложението на финансови ресурси на ЕС в България, както и концентрацията на ресурси в определена област. Ключов източник

представлява и общинската администрация на Борован и поддържаните от нея списъци и регистри. Поддържането на база данни за целите на наблюдението и оценката на ОПР следва да се осигурява именно от информационните масиви и наблюдения на общинските звена. Включените в системата индикатори касаят социални, икономически, физически и финансови характеристики на община Борован. Планирани са и специфични индикатори, свързани с управлението, маркетинга и сътрудничеството в местното развитие. Съобразно с „Методическите указания за разработване на .... общински планове за развитие”, индикаторите за въздействие са ориентирани към реализацията на целите, докато индикаторите за резултат са привързани към действията в рамките на отделните приоритетни области. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2020 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени и спрямо конкретен ключов проект, включен в програмата за реализация на ОПР.

Индикатори за въздействие

Индикаторите за въздействие са разделени спрямо стратегическите цели на ОПР.

Специфична цел	Индикатор за въздействи е	Мярка/Период	Източник на информация	Начална стойност	Целева стойност	Ръст на изменение	Период на отчитане
Стратегическа цел 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна	Подготвен и проекти по оперативните програми	Бр./2013	ИСУН	3	6	3	1 година

икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите	Съвместни проекти на община, НПО и бизнес	Бр./2013	ИСУН, община Борован	0	3	3	1 годин а
Стратегически а цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на	Сгради с приложения мерки за енергийна ефективност		Община Борован	1	3	2	1 годин а
териториално устройство, осигуряващо ефективно инфраструктурно осигуряване и качествена среда за обитаване и бизнес	Изпълнени е на проекти за обновяване на образователна-та, социална, културната и здравната инфраструктура	Бр./2013	ИСУН, община Борован	3	6	3	1 годин а
Стратегически а цел 3: Повишаване и	Безработица на населението	%/2010	НСИ	18.5 %	16 %	2.5 %	1 годин а

развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование	о						
	Реконструирани спортни съоръжения	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 година
Стратегическия цел 4: Укрепване на административния капацитет и подобряване и разширяване възможностите за териториално сътрудничество	Брой обучителни програми за общинската администрация	Бр./2013	Община Борован	1	2	1	1 година
	Брой партньорства с други общини или международно сътрудничество	Бр./2013	Община Борован	2	4	2	1 година

Индикаторите за резултат разглеждат количествено измеримите мерки от състава на приоритетите. Индикаторите се фокусират върху предполагаемите резултати и следствия от предвидените дейности и проследяват динамиката в общинското развитие. Комбинирани са разнообразни източници на информация, предоставящи точна и осъвременена информация за следените от индикаторите

характеристики. Подборът на индикаторите спрямо спецификата на стратегическите цели и приоритети, в съчетание с техния оптимизиран брой, позволяват успешното прилагане на системата от индикатори по време на изпълнението на плана и особено при подготовката на планираните оценки.

Приоритети	Индикатори за резултат	Мярка/Период	Източник на информация	Начална стойност	Целева стойност	Ръст на изменение	Период на отчитане
Приоритет 1.1: Развитие на конкурентноспособна икономика	Брой подпомогнати и нови частни инициативи в създаването на микропредприятия	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 година
Приоритет 1.2: Развитие на модерно земеделието	Брой нови информационни кампании в сферата на земеделието по отношение на млади фермери	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 година
Приоритет 1.3: Рекреация и	Нови разработени	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 година

<i>туризъм</i>	проекти в сферата на туризма						а
Приоритет 2.1.: <i>Подобряване на инфраструктурата</i>	Км нова водопроводна мрежа	км./2013	Община Борован	0	50	50	1 годин а
Приоритет 2.2.: <i>Съхранение и опазване на околната среда</i>	Брой нови сгради с подобрена енергийна ефективност	Бр./2013	Община Борован	0	1	1	1 годин а
Приоритет 2.3.: <i>Пространствено планиране и управление</i>	Брой ОУП	Бр./2013	Община Борован	0	1	1	1 годин а
Приоритет 3.1.: <i>Подобряване достъпа и качеството на здравните услуги</i>	Брой нови медицински или дентални практики	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 годин а
Приоритет 3.2.: <i>Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение чрез подобряване</i>	Брой създадени клубове по интереси	Бр./2013	Община Борован	0	2	2	1 годин а

<i>качеството и достъпа до образование</i>							
Приоритет 3.3.: <i>Подобряване качеството и нивото на социалните услуги</i>	Брой нови социални услуги	Бр./2013	Община Борован	1	2	1	1 година
Приоритет 3.4.: <i>Разнообразяване на културния календар на общината</i>	Брой проведени културни мероприятия	Бр./2013	Община Борован	2	4	2	1 година
Приоритет 4.1.: <i>Подобряване на капацитета на общината и подобряване качеството на услугите, предоставяни от нея</i>	Брой обучени служители	Бр./2013	Община Борован	40	60	20	1 година
Приоритет 4.2.: <i>Стимулиране на местните партньорства, трансграничното и</i>	Брой осъществени партньорства	Бр./2013	Община Борован	1	2	1	1 година

<i>международно сътрудничест во</i>							
---	--	--	--	--	--	--	--

ХІІ. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА

Организацията и методът за изпълнение на Общинския план за развитие обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка на всички етапи на изпълнението на плана. В процеса на реализация на плана ще се спазват и принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности

Орган за управление на Общинския план за развитие е Кметът на общината. От формулираните цели произлиза сложен комплекс от интервенции, надхвърлящи досегашните задължения и капацитет на общинската администрация.

Общинският съвет е определен като основен орган за наблюдение на ОПР. Функциите на ОС /чл. 81 от ППЗРР/ са осигуряване на необходимата информация за оценка, координация и разпределение на отговорностите между отделните структури от общинската администрация, изпълняващи ОПР, както и поддържане на непрекъсната комуникация с централните и местните институции. ОС утвърждава необходимите мерки за промяна и усъвършенстване на системата за наблюдение и оценка на плана. Успоредно е хармонизирането на изброените дейности с действащото законодателство и утвърдените норми за обществената дейност в страната, както и популяризирането на резултатите от ОПР в публичното пространство.

Публичността на общинския план за развитие не трябва да бъде формална. Активното привличане на бизнеса, неправителствения сектор и социалните партньори е необходимо условие за реализация на предприетите мерки и проекти. Наличието или липсата на идеи, компетенции, мотивация и пари се съдържа в местната власт. Освен това е необходимо да се предприемат мерки за повишаване на общия капацитет на общинската администрация, както и на партньорите на общинското развитие, както е посочено в Стратегическа цел 4 на плана.

Органът за управление /Кметът на общината/ е отговорен за:

- организацията и координацията на системата за събиране на статистическа и финансова информация за изпълнението на плана;
- организацията и контролната дейност по изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие;
- изготвянето и представянето на годишни доклади и заключителен доклад за изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие за одобряване от Общински съвет;
- организирането на междинна и заключителна оценка на постигнатия напредък при изпълнението на целите и приоритетите;
- ефективното финансово управление и контрол;
- координацията и съответствието със секторни политики на местно, областно/регионално и национално ниво;
- спазването на съответното законодателство, нормативната уредба и методическите указания на компетентните органи;
- осигуряването на публичност и прозрачност на Общинския план за развитие както и на действията по реализацията му.

В своята дейност Кметът ще бъде подпомаган от цялата общинска администрация. Специализираните звена на общинската администрация са отговорни за оперативното управление на плана - административно и финансово управление, финансов контрол и вътрешен одит.

Мониторинг - наблюдение, оценка и актуализация на плана.

Мониторингът е систематично събиране, анализ и използване на информация, необходима за управлението и вземането на решения в процеса на работа по изпълнение на Общинския план за развитие. По този начин може да се сравни реалният напредък по изпълнението на плана с предварително планираните дейности. Мониторингът е част от регулярното управление на прилагането на плана и изпълнява основна функция: обратна връзка по предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности и в резултат на това, на стратегическата цел и приоритетите.

Ако трябва да се направи ясно разграничаване между мониторинг и оценка, може да се каже, че "оценката започва там, където свършва мониторингът". Оценката

се фокусира върху ефектите, постиженията и изпълнението, докато мониторингът е насочен главно към ресурсите, трябва да се схваща по-скоро като текуща, постоянна дейност, докато оценяването е не постоянна дейност. Мониторингът преди всичко дава информация, докато оценката "преценява" тази информация.

Наблюдението и контролът за ефективното и ефикасното изпълнение на Общинския план за развитие се извършват от Специализирана група за наблюдение, назначена със заповед на Кмета. Функциите по наблюдението обхващат:

- разглеждане и утвърждаване индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодичен преглед на постигнатия напредък по отношение на целите;
- анализиране резултатите от изпълнението на приоритетите, целите, мерките и степента на постигане на интервенциите;
- разглеждане резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена;
- ежегодно подготвя доклад за изпълнението на плана, който Кметът внася в Общинския съвет;
- разглеждане предложения за преразпределение на средствата по приоритетите, целите и мерките;
- предложения за промени, свързани с постигането на целите плана или подобряване на управлението му.

Общинският съвет разглежда и одобрява годишните доклади и заключителния доклад за изпълнение на плана.

Докладите съдържат информация за:

- промените в социално-икономическите условия и секторните политики за развитие на местно, регионално и национално ниво;
- постигнатия напредък по изпълнението на приоритетите, мерките и индивидуалните проекти и схеми за подпомагане;
- финансовото изпълнение на проектите;
- действията, предприети с цел осигуряване на качество и ефективност при изпълнение на плана включващи:

- ✓ мерките за наблюдение, оценка и контрол, както и създадените механизми за събиране на данни;
- ✓ преглед на всички значителни проблеми, възникнали в процеса на изпълнение, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
- ✓ мерките за осигуряване на публичност
- ✓ мерките за постигане на необходимото съответствие със секторните политики и програми.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината - настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативно и адаптивно оценяване изпълнението на плана.

Етапите за оценяване на изпълнението на плана включват извършване на междинна и последваща/заключителна оценка, както и оценки по отделни теми или проекти.

Изводите на междинната оценка отвеждат до евентуалната актуализация на ОПР. Главните причини за промяна на плана могат да бъдат продиктувани от динамичните социални и икономически процеси на общинско ниво, заедно с възникнали съществени изменения в екологичната обстановка. Към тези обстоятелства се присъединяват и важни промени в законодателната и стратегическата рамка – набора от европейските и националните нормативни и стратегически документи, основните политики и секторните планове и програми. Междинната оценка следва да оцени значимостта на настъпилите изменения и адекватността на наличния ОПР спрямо тях. Оценката определя дали е целесъобразно формулирането на допълнителни мерки и дефинирането на нови проекти – изработването на актуализиран документ със срок за изпълнение оставащото време от програмния период. Друга възможност е решението за актуализиране само на програмата за реализация.

Настоящият общински план за развитие е отворена система – по отношение на мерките и интервенциите.

ХІІІ. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Ефективното планиране и успешното устойчиво и интегрирано развитие се основават на отворен и прозрачен процес с широко включване на гражданите и заинтересованите страни във всичките му етапи. Подходът за осъществяване на този процес може да бъде формален и неформален. При формалния подход гражданското участие и взаимодействието на управляващите със заинтересованите страни се основава на законова регламентация – кой, как и къде може да участва, докъде се простират правата на участниците и какви административни действия ще предизвика тяхното участие. При неформалния подход участието не е твърдо регламентирано и може да бъде структурирано и реализирано по различен начин в зависимост от условията, желанието и разбирането на управляващите и активността на гражданите. Действията им се основават на партньорство и съвместно вземане на решения.

Необходими предпоставки за успешно включване на всички заинтересовани страни

- Осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
- Предоставяне на актуална и разбираема предварителна информация по темите за дискусия;
- Осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
- Включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
- Сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските права.

Мерки за консултиране на партньорите

Процесът на консултации включва участие на партньорите при разработването на Общинския план за развитие, неговото управление, наблюдението и оценката на постигнатите резултати.

Консултациите имат за цел координация и мобилизация на всички ресурси на общината за изпълнение на плана, както и разширен обмен на мнения и идеи за успешно прилагане на политиката за местно интегрирано развитие между всички основни участници – местни власти, социални партньори, неправителствени организации, частен бизнес, областен управител и областна администрация. Обобщените резултати от процеса на консултации водят до последваща актуализация на плана съобразно настъпилите промени, тенденциите и перспективите за развитието на общината.

Формите на консултиране и взаимодействие включват създаването на специализирани работни групи, експертни консултации по ключови проблеми, съвместни комисии за мониторинг по отделните мерки, обществени форуми и дискусии, гарантиращи прилагането на принципа на партньорството.

Информация и публичност

Органите, звената и организациите, извършващи действия в рамките на правомощията си по изпълнението на Общинския план за развитие осигуряват своевременна информация за характера и същността на тези действия, за необходимостта и потенциалните ползи от извършването им, за последиците от тях, както и за постигнатите резултати включително относно помощта, предоставена на общината от фондовете на ЕС и републиканския бюджет.

Информацията е насочена към:

- широката общественост;
- потенциалните бенефициенти по отделните мерки и проекти;
- лицата и организациите, осъществяващи промоцията на индивидуални проекти;
- осигуряване на прозрачност на действията и отчетност на средствата.

XIV. РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ, С КОЯТО СЕ КОНКРЕТИЗИРАТ ПРОЕКТТЕ ЗА НЕГОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ, СЪОТВЕТНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ И ЗВЕНАТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТТЕ

Мярка / дейност	Проектна готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите							
Общо	-	2014 - 2020	3372	✓	✓	✓	✓
Приоритет 1.1: Развитие на конкурентноспособна икономиката	-	2014 - 2020	96	✓		✓	✓
Мерки							
Мярка1.1.1.: Развитие на икономиката	-	2014 - 2020	12	✓		✓	✓
Проекти:			10				

Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез подобряване качеството на продукцията, производителността на технологиите и управлението в предприятията	не	2014 - 2020	10	✓		✓	✓
Подобряване информираността на бизнеса	не	2014 - 2020	0	✓			
Мярка 1.1.2.: Осъществяване на подкрепа свързана с предоставянето на бизнес услуги	-	2014 - 2020	84	✓		✓	
<i>Проекти:</i>			70				
Разработване на стратегия за привличане на инвестиции и реализация на публично-частни партньорства	не	2014 - 2020	30	✓		✓	
Създаване на каталог с информация за свободни общински терени, сгради и услуги, за които се търсят инвеститори и частни партньори чрез активен маркетинг и реклама на икономическия потенциал на общината	не	2014 - 2020	40	✓		✓	

Приоритет 1.2: Развитие на земеделието	-	2014 - 2020	156	✓		✓	✓
Мерки							
Мярка 1.2.1.: Развитие на растеннеевъдството	-	2014 - 2020	36	✓		✓	✓
Проекти:			30				
Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни	не	2014 - 2020	30	✓		✓	
Мярка 1.2.2.: Развитие на животновъдството	-	2014 - 2020	120	✓		✓	✓
Проекти:			100				
Създаване, модернизация и разширяване на животновъдните обекти	не	2014 - 2020	100	✓		✓	
Приоритет 1.3. : Развитие на туризма	-	2014 - 2020	3120	✓	✓	✓	
Мерки							
Мярка 1.3.1.: Развитие на туризъм и спорт	-	2014 - 2020	2880	✓		✓	✓

Мярка / дейност	Проектна готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност / хил.лв	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
Стратегическа цел 2: Подобряване на инфраструктурата и опазване на околната среда							
Общо	-	2014 - 2020	110404	✓	✓	✓	
Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата	-	2014 - 2020	104154	✓	✓	✓	
Мерки							
Мярка 2.1.1: Модернизация и разширяване на местната транспортна инфраструктура	-	2014 - 2020	17760	✓	✓	✓	
Проекти:			14800				

Ремонт и реконструкция на четвъртокласен път Добролево – Сираково	да	2014 - 2020	2000	✓	✓	✓	
Рехабилитация на уличната пътна мрежа в селата Добролево, Нивянин и Сираково	да	2014 - 2020	6000	✓	✓	✓	
„Реконструкция и рехабилитация на нови и съществуващи улици и принадлежностите към тях в селата Борован и Малорад на община Борован, както и управление на одобреното проектно предложение”.	да	2014 - 2020	1200			✓	

Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община „Борован“ - с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“, с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/), с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - / от ос 48 до ос 63/), ул. „Иван Вазов“- / от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - / от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - / от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - / от ос 123 до ос 130/, с.	да	2014 - 2020	5600			✓	
--	----	----------------	------	--	--	---	--

Изграждане на пречиствателна станция, канализационна система и подмяна на водопроводната мрежа в с. Борован	да	2014 - 2020	35000	✓	✓	✓	
Рехабилитация на на водопроводната мрежа в селата Малорад	да	2014 - 2020	12500	✓	✓	✓	
Реконструкция на мостовете на територията на Община Борован	да	2014 - 2020	1100	✓	✓	✓	
Ремонт на язовирите общинска собственост	да	2014 - 2020	1000	✓	✓	✓	
Ремонт на стената на язовир „Гарвански геран“	да	2014 - 2020	286	✓	✓	✓	
„Реконструкция на част от водоснабдителните системи на селата Добролево, Сираково, Нивянин и Малорад, община Борован“	да	2014 - 2020	5858			✓	

„Рехабилитация и ремонт на язовирна стена на яз. “Езерска падина“ с. Малорад община Борован“	да	2014 - 2020	901				✓	
Мярка 2.1.3.: Подобриване на електроснабдяването	-	2014 - 2020	2040		✓		✓	
<i>Проекти:</i>			1700					
Рехабилитация на уличното осветление в селищата на Община Борован	не	2014 - 2020	1700		✓		✓	
-с. Малорад,с.Добролево ,с.Нивянин и Сираково								
Мярка 2.1.4.: Модернизация на образователната инфраструктура	-	2014 - 2020	1200		✓		✓	
<i>Проекти:</i>			1000					
Цялостно обновяване и модернизирание на базата на училищата и детските градини	не	2014 - 2020	1000		✓		✓	
Мярка 2.1.5.:Модернизация на здравната инфраструктура	-	2014 - 2020	1308		✓		✓	

Преустройство на сградата на кметството в с. Сираково в дом за стари хора		2014 - 2020	1200	✓		✓	
Мярка 2.1.7.: Модернизация на културната инфраструктура	-	2014 - 2020	8316	✓		✓	
<i>Проекти:</i>			6930				
Ремонт, оборудване и обзавеждане на читалищата в с. Малорад, с. Борован и с. Добролево и с. Нивянин		2014 - 2020	1700	✓		✓	
Ремонт, възстановяване, изографисване и опазване на религиозните храмове на територията на община Борован		2014 - 2020	1400	✓		✓	
Изграждане на религиозен храм в с. Сираково		2014 - 2020	330	✓		✓	
Ремонт на Читалищата в с. Малорад, с. Добролево, с. Нивянин		2014 - 2020	1250	✓		✓	
Ремонт и реставрация на църквите в с. Борован, с. Малорад и с. Добролево		2014 - 2020	1000	✓		✓	

Изграждане на църквата в с. Нивянин		2014 - 2020	160	✓		✓	
Изграждане на параклис в с. Сираково		2014 - 2020	250	✓		✓	
Изграждане на обредни домове в гробищните паркове на територията на Община Борован		2014 - 2020	840	✓		✓	
Мярка 2.1.8.: Опазване и адаптиране на недвижимите културни ценности	-	2014 - 2020	240	✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			200				
Реставриране на паметници на културата и забележителности свързани с историята на Община Борован.	не	2014 - 2020	100	✓	✓	✓	✓
Запазване и реставриране на археологическите находки от местността „Могилата“-с. Борован	не	2014 - 2020	100	✓	✓	✓	✓
Мярка 2.1.9.: Модернизация на административни сгради	-	2014 - 2020	2016	✓		✓	

<i>Проекти:</i>						1680				
Ремонт, реконструкция и внедряване на енергоспестяващи мерки на административните сгради в Община Борован	да	2014 - 2020		✓		840		✓		
Ремонт и оборудване на помещенията и сградите на пенсионерските клубове в община Борован	да	2014 - 2020		✓		420		✓		
Ремонт на сградата на търговския дом в с. Сираково	да	2014 - 2020		✓		420		✓		
Мярка 2.1.10 Комплексно планиране и устройство на територията.	-	2014 - 2020		✓		480		✓		
<i>Проекти:</i>						400				
Разработване на Общ устройствен план на община Борован		2014 - 2020		✓		100		✓		
Разработване на Концепция за пространствено развитие на община Борован, акцентираща на		2014 - 2020		✓		100		✓		

приоритетните зони на територията на общината									
Актуализация на кадастралните и регулационни планове на 5 населени места, в т.ч. цифровизация - с. Борован, с. Малорад, Добролево, Нивянин и с.Сираково		2014 - 2020		200	✓			✓	
Приоритет 2.2.: Опазване на околната среда	-	2014 - 2020		6250	✓		✓	✓	
Мерки									
Мярка 2.2.1.: Опазване чистотата на атмосферния въздух	-	2014 - 2020		100	✓		✓	✓	
Мярка 2.2.2.: Управление на водните ресурси и опазване на чистотата им	-	2014 - 2020		3600	✓		✓	✓	
Проекти:				3000					
Корекция на коритото на р. Скът при с. Нивянин и с. Борован	не	2014 - 2020		1250	✓		✓	✓	
Почистване на речните корита при с.	не	2014 -		1000	✓		✓	✓	

Добролево и с. Сираково		2020						
Почистване и корекция на реките и деретата в с. Борован	не	2014 - 2020	750	✓		✓		
Мярка 2.2.3.: Подобряване управлението на отпадъците	-	2014 - 2020	600	✓		✓		
<i>Проекти:</i>			500					
Оптимизиране на системата за сметосъбиране, сметоизвозване и депонирание на твърдите битови отпадъци в община Борован и оборудване на населените места на Община Борован със съдове на ТБО.	не	2014 - 2020	500	✓		✓		
Мярка 2.2.4.: Развитие на зелената система в общината	-	2014 - 2020	1344	✓		✓		
<i>Проекти:</i>			1120					
Рехабилитация на площадното пространство , тротоарите и зелените площи в селищата на Община Борован	не	2014 - 2020	670	✓		✓		

Ремонт на съществуващи и поставяне на нови съоръжения /чешми,лейки,кошчета/ в парковете на Община Борован	не	2014 - 2020	200	✓		✓	
Реконструкция на парковото пространство в с. Нивянин,включващо изграждане на цветни алеи и зелени площи	не	2014 - 2020	250	✓		✓	
Мярка 2.2.5.: Опазване на биоразнообразието	-	2014 - 2020	6	✓		✓	
<i>Проекти:</i>			5				
Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата.	не	2014 - 2020	5	✓		✓	
Мярка 2.2.6.: Подобряване на енергийната ефективност	-	2014 - 2020	600	✓		✓	
<i>Проекти:</i>			500				
Подмяна на уличното осветление на населени места от община Борован	не	2014 - 2020	500	✓		✓	
Мярка / дейност			Проект	Година	Стойн	Източник	

	на готовн ост	на реализа ция / срок на изпълне ние	ост /хил.лв /	на средства			
				Общин ски бюдже т	Държа вен бюдже т	Фондове на ЕС, друга чуждестр анна помощ	Частни източн ици
Стратегическа цел 3: Социална интеграция и развитие							
Общо	-	2014 - 2020	4 088	√	√	√	√
Приоритет 3.1.: Подобряване качеството на здравните услуги	-	2014 - 2020	36	√	√	√	√
Мерки							
Марка 3.1.1.: Подобряване на достъпа до първична и специализирана медицинска помощ	-	2014 - 2020	24	√	√	√	
Проекти:			20				
Обслужване на възрастни хора и инвалиди по домовете	не	2014 - 2020	10	√	√	√	

Профилактични прегледи по училища		не	2014 - 2020	10	✓	✓	✓	✓	
Мярка 3.1.2.:Подобряване на достъпа до дентално - медицински услуги		-	2014 - 2020	12	✓	✓	✓	✓	
<i>Проекти:</i>				10					
Профилактични прегледи по училища и детски градини		не	2014 - 2020	10	✓	✓	✓	✓	
Приоритет 3.2.: Подобряване качеството и достъпа до образованието		-	2014 - 2020	1 464	✓	✓	✓	✓	✓
Мерки									
Мярка 3.2.1.:Информационно обезпечаване на учебните заведения		-	2014 - 2020	144	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>				120					
Изграждане на нови компютърни кабинети		не	2014 - 2020	100	✓	✓	✓	✓	✓
Реинтеграция и намаляване броя на отпадащите от образователната система деца и ученици.		не	2014 - 2020	20	✓	✓	✓	✓	✓
Мярка 3.2.2.: Създаване на нови извънкласни и		-	2014 -	60	✓	✓	✓	✓	✓

извънучилищни форми на заниманията на деца и младежи	2020							
<i>Проекти:</i>								
Разкриване на 6 нови извънкласни и извънучилищни форми в ОДК Борован.	не		50					
Мярка 3.2.4.: Квалификация на преподавателите във връзка с подобряване на учебния процес	-		50		✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			60		✓	✓	✓	
Провеждане на квалификационни форми на обучение на общинско ниво с учителите от училищата и детските градини на територията на Община Борован.	не		50		✓	✓	✓	
Мярка 3.2.6.: Развитие на спорта	-		1 200		✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			1000					
Изграждане на нови, обновяване и обезопасяване на съществуващи детски площадки на открито в община Борован	да		1000		✓	✓	✓	✓
Приоритет 3.3.: Подобряване качеството на социалните услуги и интегриране на групи в социална изолация	-		2 368		✓	✓	✓	✓
Мерки								

Мярка 3.3.1.: Създаване на нови социални услуги и/или поддържане на налични такива	-	2014 - 2020	2 268	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			1890					
Създаване на център за работа с деца в Община Борован със специални образователни потребности-деца на социално слаби семейства, деца с увреждания, деца изостанали в обучението от образователната система	не	2014 - 2020	500	✓	✓	✓	✓	✓
„Приобщаване на уязвими групи на територията на община Борован“	да	2014 - 2020	890					
Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания в община Борован	не	2014 - 2020	500	✓	✓	✓	✓	✓
Мярка 3.3.2.: Обучение и преквалификация на възрастни, на трайно безработни и на други лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда	-	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	
Мярка 3.3.3.: Стимулиране на намалението на младежката и дългосрочната безработица	-	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	✓
Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар	-	2014 - 2020	220	✓	✓	✓	✓	✓
Мерки								

Мярка 3.4.1.: Организирането на нови културните събития и фестивали	-	2014 - 2020	120	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			100					
Прерастване на регионалния фолклорен фестивал "Борован свири, пее и танцува" в областен фестивал	не	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	✓
Прерастване за общинския фестивал за детска песен „Боровански врабчета“ в регионален фестивал	не	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	✓
Мярка 3.4.2.: Подпомагане на развитието на културните институции	-	2014 - 2020	100	✓	✓	✓	✓	✓
<i>Проекти:</i>			100					
Прерастване на регионалния фолклорен фестивал "Борован свири, пее и танцува" в областен фестивал	не	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	✓
Прерастване за общинския фестивал за детска песен „Боровански врабчета“ в регионален фестивал	не	2014 - 2020	50	✓	✓	✓	✓	✓

Мярка / дейност	Проектна а	Година на реализация	Стойност	Източник на средства
-----------------	------------	----------------------	----------	----------------------

	готовнос т	я / срок на изпълнени е	/хил.лв./	Общинск и бюджет	Държав н бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестран на помощ	Частни източници
Стратегическа цел 4: Подобряване на административния капацитет и повишаване на международното сътрудничество							
Общо	-	2014 - 2020	1510	✓	✓	✓	
Приоритет 4.1.: Подобряване на капацитета и подобряване качеството на услугите, предоставяни от общината	-	2014 - 2020	180	✓		✓	
Мерки							
Мярка 4.1.1.: Подобряване на организацията на управление и работа в общинската администрация	-	2014 - 2020	60	✓		✓	
Проекти:			50				
Повишаване капацитета на общинската администрация и общинския съвет за управление, изпълнение, наблюдение и оценка на	не	2014 - 2020	50	✓		✓	

планови и стратегически документи									
Мярка 4.1.2.: Подобряване на квалификацията и уменията на общинската администрация		-	2014 - 2020	120	✓			✓	
<i>Проекти:</i>				100					
Организиране и участие в курсове за подобряване на квалификацията и уменията на общинската администрация		не	2014 - 2020	100	✓			✓	
Приоритет 4.2. Стимулиране на общинското, трансгранично и международно сътрудничество		-	2014 - 2020	1330	✓	✓		✓	
Мерки									
Мярка 4.2.1.: Развитие на междубщинското партньорство с цел съвместна работа и участие в проекти		-	2014 - 2020	10	✓	✓		✓	
Мярка 4.2.2.: Развитие на трансграничното и международно сътрудничество		-	2014 - 2020	1320	✓	✓		✓	
<i>Проекти:</i>				1100					

<i>"Green thinking – self-awareness for flood risk prevention"</i>	да	2014 - 2020	600						
Развитие на международното сътрудничество, обмен на добри практики и връзки с побратимени градове, ТГС с Република Румъния и ТГС с Република Сърбия, за развитие на културните и икономически връзки	не	2014 - 2020	500	✓	✓			✓	

XV. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ.

Възможните мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени, за които община Борован би могла да съдейства са свързани с кандидатстване по проекти в областта на енергетиката, транспорта, селското и горското стопанство, управлението на отпадъците и водите, опазване чистотата на атмосферния въздух, индустрията и други сектори на националната икономика, които могат да доведат до намаляване емисиите на парникови газове или поглъщането им посредством изпълнение на следните примерни мерки. Тези други мерки могат да включват повишаване на енергийната ефективност; увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници за собствени нужди, както и за покриване на обществени разходи за вече съществуващи проекти за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници; залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването; залесяването и повторното залесяване може да бъдат осъществявани само с местни видове, обитавали или обитаващи съответния регион или географски пояс, а използваните методи трябва да бъдат природосъобразни и да отчитат научните достижения в тази област и опита с адаптацията към климатичните промени на страните, подписали РКОНИК; разработване и внедряване на екологични технологии, които стимулират повишаването на енергийната ефективност и/или използването на енергия от възобновяеми източници; разработване и въвеждане на политика за ограничаване изменението на климата с цел изпълнение на задълженията по Протокола от Киото; образователни мерки, научни изследвания и мерки за подобряване на административния капацитет и управлението на дейностите по политиката по ограничаване изменението на климата; повишаване информираността на широката общественост по въпроси, свързани с изменението на климата; насърчаване на преход към видове транспорт с ниски емисии и обществен транспорт; мерки, насочени към подобряване на енергийната ефективност и изолацията на жилищата или към предоставяне на финансова помощ за преодоляване на социалните последици от увеличаване цената на електроенергията за домакинства с ниски и средни доходи, както и мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници от домакинствата за покриване на лични нужди.